

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

TAVASZI TITOK

Sárgát kiált a kankalin
a pannón erdők halmain
a szél hintázza illatát
nyomában lila ibolyák
s frissen sárgálló nárciszok
megannyi tavaszi titok
duzzadó barka fű fa ág
köszönti az ég s föld Urát

lába elé terül a rét
fölfogja léptei neszét
mint egykor a templom előtt
pálmaág ünnepelte őt
alatta virág-hódolat
az öreg csacsi bólogat
jól van de mi lesz ezután
ballag tovább balog-sután
akár az ujjongó tömeg
még a jelent sem érti meg,

csak az Úr szeme fátyolos
szivárványosan mosolyog
szánja a lelkes sereget
szánalmasak hisz emberek

mégis értük szenved ha kell
lesz aki érte harcra kel
Szentföldön s távol földeken
innen és túl a tengeren

lesz amíg világ a világ
lesz aki legyőzi magát
lesz aki a kereszt alatt
pénteken is vele marad
lesz aki érte él s ha kell
halálba vele menetel
s ünnepli mint a kankalin
a pannón erdők halmain
ünnepli az ég s föld Urát
felé lengeti ibolyák
frissen sárgálló nárciszok
illatát s útra hinti sok
duzzadó ágát tarka rét
napra szikrázó örömet
szívével felé integet
tavasz titkát ő érti meg

hogy vele halni semmi más
mint a sírből föltámadás

Ágoston Julián

Ágoston Julián fenti költeménye a hagyatékból került elő, a *Tiszta Kút – katolikus költők versei* c. antológiába válogatott verseinek gépelt kézírata közül, a kötetbe azonban – feltehetően terjedelmi korlátok miatt – végül nem került bele (37 másik verssel együtt), így nyomtatásban most jelenik meg első ízben. A vers keletkezésének ideje ismeretlen.

A TARTALOMBÓL

PALOS BERNARDIN: Küzdi Aurél

TALÁLKOZÓINK 2006-BEN

AZ ISKOLAZÁSZLÓRÓL

CSIKY UTCÁN VÉGESTELEN VÉGIG... II. rész

Bőjthe Tamás versfordítása

CISZTERCI ISKOLÁK NAPJAINKBAN

KALÁSZ MIHÁLY ELEK OCIST

AZ ÉRDI CISZTERCI NŐVÉREK

hírek... hírek... hírek...

A Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei technikai okok miatt kimaradtak.

Dr. Palos Bernardin: Rendtörténeti feljegyzések

Folytatjuk Bernardin atya kéziratban fennmaradt írásának közlését az egri gimnáziumunkban működött tanárainkról. E számunkban *Küzdí Aurélról* olvashatunk, aki 1891–1910 és 1924–27 éveken tanította iskolánkban a matematika-fizika tantárgyakat valamint az énekkar vezetője is volt, majd 1938–41 között pedig az egri konvent alperjele.

* * *

Küzdí Aurél (1866 – 1951)

Született 1866. dec. 17-én Budapesten, 1884-ben lépett a Rendbe és 1891-ben szentelték pappá. Áldor Imrén kívül – aki még 1839-ben született az ország székvárosában – az első fővárosi ember a Rendben. Hívátása az első jele annak a folyamatnak, amely a 19. század elején önállósodott, sokáig csak provinciális hatóerejű zirci apátságot lassan-lassan olyan szellemi és lelki központtá tette, amelynek vonzása immár az egész országra kiterjedt. Vele a nagyvárosi – hovatovább világvárosi – ember jelent meg a zirci életben. Az az ember, akinek szellemi nyugtalansága, megpihenni nem tudó lelki igényessége adott körülmények között nemcsak áldás lehet valamely közösség életében, hanem döntő fordulatot is hozhat. S ez következett be Küzdí Aurél munkássága, hatása nyomán is.

Családi származása, otthonának hagyományai nagy segítséget jelentettek számára. Édesapja Ritter von Kern, osztrák származású udvari hivatalnok, nagybátyja Pola parancsnokló admirálisa, néneje a Hofburg csillagkeresz-

tes udvarhölgye, ő maga szellemes, nagyműveltségű, tökéletesen sima modorú, valósággal az emberekkel való bánásmódra, azok megnyerésére született férfiú. Még benne él a „birodalom”-ban, polgára a nagyhatalmi helyzete tetőfokán delelő Osztrák-Magyar Monarchiának. Hazája még Galiciától Poláig, Brassótól a Bodeni-tóig terjed, és a szűkebb haza fogalma is azt a valósággal ijesztő virágzást jelentette számára, amit akkoriban a „Kápatoktól az Adriáig” széttáruló magyar föld élvezett.

A fiatalember jól érezte magát az egyre növekvő tekintélyű Rend tagjainak sorában, ámde csakhamar úrrá lett rajta egyéniségének alaptulajdonsága: mindig többet, mindig mélyebbet, mindig fölfelé!

Felszentelése után azonnal Egerbe került, mint a matematika és fizika tanára. Tanári működése nem mutat elméleti, tudós hajlamokra, sem didaktikai érdeklődésre. Annál inkább előtérbe lép azonban a nevelő, a lelkeket, a körülötte kitérő életet megnyerni, alakítani, felfelé vezetni kívánó ambíciója és lelkes idealizmusát életszerű célok szolgálatába állító gyakorlatiassága. Új tanártípust hoz, voltaképpen megteremti és hatásában bemutatja a diákhöz és szülőkhöz egyaránt életközelségbe lépő nevelő-tanárt, aki előbb az egri gimnáziumnak szerez országos hírnevet és tekintélyt, majd a rendi nevelő-oktatás sajátos eszménye és célkitűzése lesz, hogy rövidesen átlekísítse az új budai iskolát, átalakítsa Pécsét és Budát, és a magyar pedagógia történetében kitérőhöz képest beírja a ciszterci nevet. Ami a magyar középiskolai nevelés reformjának a harmincas évek idejére eső diadala lett, az Egerben született meg, a rendi gimnáziumban, Juhász Norbert és Szvorényi József szelleme nyomdokain, Kassuba Domokos pártfogása alatt olyan sajátos módon katolikus-pedagógus lélekből, mint Küzdí Aurél is volt, s olyanok segítségével, mint korabeli egri rendtársai.

Ha olyan, ma magától értetődő nevelő jelenségekre gondolunk, mint iskolai kirándulások, szülői értekezletek és munkaközösségek, diákok egyéni foglalkoztatása és lelki irányítása, – ezek a Küzdí Aurél által megszervezett liceális előadásokból, kirándulásokból, zene- és énekarokból érthetők csak meg – történeti szemmel nézve a dolgokat. Ami a ciszterci nevelés újszerűsége, és más intézményeket, rendeket, az egész magyar nevelésügyet magával ragadó diadalútja volt az első világháború körül és utána, mindennek egyik legjelentősebb őse Küzdí Aurél. S aki ma sajátos ciszterci pedagógiát keres, s annak lényegét akarja megfogni, annak meg kell értenie és fel kell mérnie annak az „új”-ságnak a jelentőségét,

ami a ciszterci iskolák legkorszerűbb kezdeményezése és sikere volt.

A rendi iskolák szelleme feltartóztathatatlanul fejlődött azon az úton, amelyen Küzdi Aurél járt korát megelőzve. Ezért – úgy látszik, ez a gondviselészerű Küzdi Aurél életében – neki más téren kellett az ugartörést elvégeznie. 1910-ben egy évre Klosterneuburgba megy, az egyházi ének és zene tanulmányozására. Amit onnan hazahoz, az megint „új”-ság: a gregorián ének, a ciszterci énekstílus elültetése Zircen, hogy belől folyamatosan kibontakozzék a zirci gregorián Schola, a példás zirci kórus-mondás, a megszépült liturgia, vagyis mindaz, amit ma Zirc liturgikus lelkének és szellemének szoktunk tekinteni.

De az útnak „felfelé” még nincs vége. A katolikussá nemesedett nevelés ideálja az alap, a liturgikussá szépült és finomodott opus Dei az eszköz ahhoz, hogy Küzdi Aurélnak része lehessen, mégpedig oroszlánrésze abban, ami nálunk a rendi, szerzetesi élet bensőségesebbé, lelkibbé válása terén 1912 óta végbement. Ekkor lett Békefi Remig zirci apát. Bár ő ezt soha le nem írta, soha ki nem mondta, de aki ismerte életét, kormányzását, ideáljait és céljait, tudja, hogy Békefi Remig számára a szerzeteséletnek három eleme volt: a világról való lemondás, a szerzetes-családi melegség és az obedientia sine more. Felfogásával át akarta itatni Rendjét, s ezt a növendékségen kellett elkezdenie. Így indult meg az a spiritualizálódási folyamat a Rendben, amelyet Békefi Remig sohasem nevezett reformnak, de amely minden reformnak a lényege volt. Hogy a rendi ifjúság nevelését átállítsa, a budapesti Bernardinum élére az éppen Innsbruckból hazatért fiatal Baranyai Jusztint állította, novíciusmagiszterre pedig Küzdi Aurélt nevezte ki.

Így lett Küzdi Aurél egy hatalmas kezdeményezésnek az elindítója. Erre a feladatra alkalmassá tették őt: egyéniségének egyre mélyülő iránya, Békefi apátúr célkitűzésének tökéletes vállalása és hősies fokon is megmutatókozó engedelmsége. Küzdi Aurél magisztersége alatt nőtt fel az a nemzedék, amely – tartozunk ezzel a tárgyilagosságnak – nem igazolta ugyan mindenben Békefi apátúr reménységét és az új nemzedékbe vetett optimizmusát, mégis lehetővé tette, hogy a paptanári ideál mellett, s azt egyre jobban átlékesítve, megjelenjen a magyar földön a ciszterci szerzeteseszemély olyan

gazdag tartalommal, amint ez a barokk kor vége óta már nem volt ismeretes. Ezzel Küzdi Aurél a monachális életforma és a monasztikus szerzetes-eszmény egyik legjelentősebb újjáélesztőjévé lett a magyar földön.

Békefi Remig halála után Küzdi Aurél is megvált a magiszterségtől. Az új apáthoz valóban sokkal közvetlenebb, barátságosabb kapcsolatok fűzték, de igazi apátja, – Dominus et Abbas – élete végéig Békefi Remig maradt. Werner Adolfnak bizalmas barátja volt, amit az új tisztsegei is mutatnak: egri alperjel, a Bernardinum igazgatója, apáti kancellár, egri perjel, – de mindez már nem többlet az életében. Élete legnagyobb szolgálata magiszterség marad.

A fenti vonások, eredmények Küzdi Aurél „servitiuma” voltak Rendje felé. Nem lehet azonban említés nélkül hagyni egyéni embersége három vonását. Az egyik: a szegénység szeretete. A jómódú családból származó világfi szerzetesélete a szegénység fogadalmának olyan tökéletes gyakorlása volt, ami nemcsak abban az időben volt ismeretlen, de mindig példamutató maradt. A másik: engedelmsége. Aki annyi minden kezdeményre volt képes, mint láttuk, teljesen feladta magát, akarata, véleményét apátja akarata előtt, akár olyan kemény volt ez az akarat, mint Békefi apátúr, akár olyan kérlelő és engedékeny, mint Adolf apátúr. A harmadik: a magyarság iránti szeretete. A „birodalom” idegen gyökerű fia élete folyamán – erre a döntő élményt egri működése adta – ízig-vérig a föld fiává vált, de az asszimiláltak „fészkelődő” nacionalizmusa nélkül. Az öreg Küzdi Aurél a Felvidék egy része visszatérésének éjjelén rendtársaival együtt Egerben a rádió mellett ült. Lélekben ott volt ő is a budai királyi vár udvarán hullámzó tömegben, amelynek szólt a kormányzói szó: Most pedig térjetelek pihenni otthonaitokba és álmodjatok még szebbeket! Ezután csönd lett az éterben, míg imádságos boldogsággal fölzúgott a tömeg éneke: Isten áldd meg a magyart! E pillanatban az öregember – talán katonai őseinek örökölt fegyelmességével – felpattant az asztal mellől, majd rátámaszkodva, hangosan fölzokogott. S zokogása mély volt, mint a magyar sors.

Meghalt a Rend és a magyar szerzetesek szétszórásának első esztendejében Porván, a plébánián, ahol menedékre talált, 1951. jún. 14-én.

IM KREUZE HEIL

Was gift'ge Zungen dir auch zischeln künden,
Was eitle Blätter dir auch rauschen mögen,
Eins musst du tief und treu im Herzen hauen,
Dass nirgend Heil als nur im Kreuz zu finden.
Trau' du den Wissen nicht, die Torheit lehren,
Nicht falschen Worten, die das Wort verkehren.
Und schlaf' ich lügst schon unter Friedhofsbinden,
Das sollst du stets bewahren im Gedächtnis
Als meiner Liebe teuerstes Vermächtnis:
Eis ist kein Heil als nur im Kreuz zu finden!

Friedrich Wilhelm Weber (1813–1894)

ÜDV A KERESZTBEN

Mit mérges nyelvek néked hírül adnak,
S hiún a lombok néked fülbesúgnak,
Egyet kell mélyen s hún szívedbe véssed,
Hogy üdvöd csupán a keresztben éred.
Ne higgy a bölcseneknek, dőrét tanítanak,
Ne ál szavaknak, melyeket szavalnak,
Ha holtak hársi zúgnak rég felettem,
Emlékeidben őrizzed híven meg
Legékesebb örökségét szívemnek:
Üdvöt sehol sem lelsz csak a keresztben

Bőjthe Tamás fordítása

Csiky utcán végestelen végig... II. rész

Dobrányi Zoli tovább meséli emlékeit a Csiky utcáról, és annak környékéről. Fel-felvillanak a késő harmincas és a negyvenes évek kedves képei, ismerős arcokat idéz elénk, az akkori élet számtalan kis epizódjáról hallhatunk. És vele együtt mi is szívesen emlékezünk...

Az előző részben általában esett szó a Csiky utca lakóiról. Az újabb részben írok olyanokról is, kiknek egy része nem volt ugyan az utca állandó lakója, de időnként feltűntek rajta, és megjelenésük nem volt közömbös az ott lakók számára. *Dancz Pali* és húga egy emeletes ház lakói voltak.

Pali később *Kertay Klárit* vette feleségül, s a pár a püspöki palota mellett telepedett le. Idősebb *Dancz Pál* borkereskedő volt, és áldozatul esett az esztelen holokausztnak. *Szücs Klári* és *Csicsáky Magdolna* az

Dobrányi fiúk – Zoli, Géza, Laci – édesanyjukkal

Angolkis-asszonyok

gimnáziumába járt, és szerepelt a ciszterciekkel közösen rendezett Ellák előadásában. Hadd említsem meg mindjárt *Mandit*, ki néhány évig itt lakott tanítóképzős osztálytársaival, s később Oláh Gyuszi felesége lett. A két aprótermetű Hevesi lányon kívül említést kér *Simonék Babszeme*, ki nem volt közömbös akkori Géza bátyám számára. Kettejük meghitt kapcsolatát platói szerelemnek nevezhetjük.

Az 54. sz. ház emeletén lakott egy testvérpár, *Márta* és *Dódi*. Velük gyakorta élénk párbeszédet folytatott e sorok írója. Náluk azonban nagyobb feltűnést keltett egy szép szál ezredes úr, ki filigrán nejét vitte karján a vasárnap délelőtti nagymisére. *Véletlenül* mindig akkor léptek ki a ház kapuján, mikor a háziezred díszszázada lefelé vonult. Ilyenkor elengedhetetlen a kemény diszlépés, melyre még az is felfigyelt, aki azokban a percekben kelt fel az ágyból.

Lehetett látni időnként *Bán Ervint*, ki később jeles nyelvi-filológiai cikkeivel doktorátust szerzett, de, mint a Fehér/Fekete 2006. 2. számában olvashattuk, azóta elköltözött közülünk.

A tavaszi zsongás a Csiky utcán is érezhető lett, és a fiúk a szebb napokon a ciszterci gimi emeleti kápolnájában élvezték a májusi litánia utánozhatatlan hangulatát.

Az *Ertsey* család Erzsije és *Rássy* tanár úr rokona, *Frühm Gerti* szintén része volt a zsongásnak. Ha nem is laktak a Csiky utcában, mégis nyugodtan a környék lakói közé számíthatjuk *Bartha Ilonkát* és *Szontágh Palit*.

Felfelé haladva a baloldali házsor jeles lakóit üdvözölhetjük Eger büszkeségeinek, a *Bitskey* fivéreknek személyében. A különféle sportkönyvek lapjait sorolhatnánk eredményeikkel, melyekre e kis eszmefuttatásban, sajnos nincs elég hely. Csak annyit említek meg, hogy Aladár bácsinál tanult meg úszni feleségem a strand medencéjében. Mert Egerben, ha valaki nem tud úszni?...

Az 52. számú ház lakója volt rajtunk kívül *Lovniczky Jóska*, ki csodálatos módon épen úszta meg a doni katasztrófát.

Böhm Béláné, Sári, a város megszállása után egy orosz tankban ülve

a legnagyobb lelkinyugalom

mal hozott be némi élelmiszert a ház már éhező lakóinak.

A Csiky és a Vörösmarty utca sarkán álló házban lakott *dr. Bihari József*, a tanárképző főiskola orosz tanzékének vezetője. Ott lakott még *Oltai Rudolf* tanár úr, kinek gondos szervezésével ment végbe a gimi évvégi tornaünnepélye. Valószínűleg nem örült túlságosan, mikor a csapatunk alkotta gúláról ügyetlenségem vagy lámpalázam következtében *Győry Ivámmal* együtt legurultunk a kedves szülők rémületére.

Nyolc-tíz éves gyermekként még nem tudtam kellően felfogni, milyen teljesítmény volt, mikor egy csoport zarándok Egerbakta felől mezítláb tette meg az utat.

Akkor még szokás volt az is, hogy fiatal betlehemecek kértek engedélyt szerepük bemutatására.

Említsük még meg *Papp-Kökényesdy Sándor* testőrszázados nevét és *Bicu néniét*, ki rajztanár és képzőművész volt.

Az a szokás uralkodott, hogy az utcabeli srácok becsöngettek néhány házba, és persze rögtön továbbálltak a bentiek bosszúságára.

Egy *Kállai* nevű fagyaltos, valamint egy szódás hozzátartozott a heti forgalomhoz. Mindkét áru az ablakon át került a szoba asztalára. Az ablakoknak azonban nemcsak ez volt a szerepe a levegőzésen kívül.

Az utca felső végét lezáró kaszárnyából sétáltak le az elegáns, fekete nadrágos önkéntesek, a filckalambban járó frontharcosok és főképpen a rengeteg medáliával pompázó tisztek. E medáliáknak nemcsak kellemes csengése, de szigorú sorrendje is volt. Vázlatosan: III. oszt. Vaskoronarend, tisztí érdemkereszt, arany-, ezüst-, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, stb.

Esős időszakokban alig zavarta őket, hogy a ház előtt álló akácfák lombja már megtöltötte a csatornákat. Ezt a levéltömeget időnként ki kellett szedni, hogy a ház falát ki ne kezdje a nedvesség.

A város szélén lakó cigányok megjelentek a kaszárnya előtt, és felharsant az éhezők kiáltása: „Vitéjzúr, egy kis kenyeret!” Ilyenkor megnyíltak a felső emelet ablakai, és bombaként zúdultak le a már kőkeményé száradt veknik.

Nagy riadalmat keltett családjukban, mikor Géza bátyám néhány héttel az érettségi előtt agyhártyagyulladásra kapott. Egy darabig gyászos hangulat uralkodott, míg megjött a hír, hogy a beteg, Halmos doktor úr gondos kezelése alatt nem várt iramban helyrejött, s aztán kikutatással érettségizett.

Voltak azért derűsebb pillanatok is a Csiky utcai lakásban. Laci bátyám, kezében fuvolával leült a szőnyegen álló hokedlire. Próbára akarta tenni, milyen muzikális puli kutyánk. Ez egy darabig kábultan hallgatta a futamokat, aztán elrökázta magát a szőnyegre.

Hétfői napokon reggel szedni kellett a lábam, hogy az ötven méterre levő Bolla-féle kis trafikból el ne vigyék az utolsó „zöld újság”-ot (az akkori Nemzeti Sportot) a tízes szállítmányból. Most is emlékszem a hideg zuhanyra, mely hírül adta, hogy az „agytröszt”-tel (Sárosi dr., Zsengellér, Cseh) megerősített csapatunkat Willimowski, a lengyelek középcsatára csúnyán elintézte (Lengyelország-Magyarország 3:0). — Nem árt, ha fiaink és unokáink legalább ezt a három, hat-tíz nevet megjegyzik a harmincas-negyvenes évekből. Agytrösztnek hívták őket, mert nemcsak a lábukkal fociztak.

És hol van már Orth, Schlosser, Korányi, Zsák, Toldi, Kincses, Gyetvai?...

Mivel apám szekrénye zömmel jogi könyvekkel volt tele, a karácsonyi ajándékozás szép tétele volt néhány könyv, mint pl.: ifj. Gaál Mózes: Muki és Bubu (egy majom és egy elefánt bájos története), Sienkiewicz: Quo vadis?, Benedek Elek: Magyar mese- és mondavilág, Gárdonyi: A láthatatlan ember, May K.: Winnetou, Cooper: Bórharisnya történetek, Szentiványi: A kőbaltás ember, Hevesi: Jelky András kalandjai, stb.

Talán ezeknek köszönhettem, hogy fantáziám termékenyebb lett, s ezt a kedves tanító bácsik ki is használták. Ha kissé fel akartak lélegezni, kihívtak az első padba, én felültem rá, s dicsekvés nélkül mondhatom, hogy az osztály jó félóráig teljes csendben figyelte a dzsungel történeteit, az óráskígyó megjelenését, az erdőégetést, az indiánok ravasz csel fogásait.

Az elemi első osztályában a drága *Mentusz* tanító bácsi küldözgetett ki pemetefű cukorkáért. Ilyen alkalommal viszont én jutottam szabad levegőhöz.

A Maczki Valér utcától lefelé hívta az érdeklődőket az Engländer-féle könyvesbolt, a Bakó-Heizer család kalapboltja, a kaszinó Fati Partus felirattal, a Beniczky féle (később műemlékké nyilvánított) patika, a mozi (a szó Heltai Jenő leleménye), a Stühmer édességbolt, a Diviaczkycék üzlete, Lusztig optikus, a Keresztény Sajtószövetkezet, majd az Érsek utcában a Seiler féle textilbolt.

Gyakori, szívesen látott vendég volt nálunk *Kelecsényi Gábor* és *Evetovics Miska*. *Péró Csaba*, miután belelapozott a Horváth és Mangold által szerkesztett díszes szecessziós Világtörténelemben, ott is a szabadságharcra foglalkozó fejezetbe, napokig derült a csatakép leírásának utolsó mondatán: „Az égen sötét esőfelhők.”

Ha Géza bátyámnak került jeles napja, a meghívottak kissé molett egyikét így harangoztam be: *Jön Vályi Aurél* tömött kettős sorban...

Dobrányi Zoltán

(2006. Karácsonyi számunkban, a cikk első részében említett *Kalovics* helyesen *Kovalkovits*.)

Találkozónk 2006-ben

Dr. Kovács Endre diákszövetségünk elnöke kezdeményezésére ez évben is közös szentmisét szerveztünk – figyelembe véve, hogy a kis létszám vagy egyéb okok miatt több osztály nem tud szervezni találkozót.. Ezért

Egerben, 2006. július 1-jén, szombaton 10.30-kor közös szentmisére

hívunk minden egri ciszterci öregdiákot, akik más időpontban nem terveznek találkozót.

Utána az osztálycsoportok külön-külön programot szervezhetnek.

Diákszövetségünk segítséget nyújt, hogy a gimnáziumban egy-egy osztályterem rendelkezésre álljon baráti beszélgetésre.

Az **1941-ben végzetek** 2006. május 21-ére tervezik **65.** éves érettségi találkozójukat.

Az **1951-ben végzetek** 2006. június 17-ére tervezik **55.** éves érettségi találkozójukat.

Újságunkban szeretnénk megemlékezni **1929–36** években *Baksa Kristóf (I-VI.)*, *Palos Bernardin (VII-VIII.)* osztályába járt, életben levő diáktársainkról, aki **70** éve végeztek a Szent Bernát gimnáziumban.

Kérjük ennek a névsornak összeállításához segítségeteket.

Az iskolazászlóról

Csák György tanár úr érdekes, a Szent Bernát Gimnázium zászlajáról szóló írásra bukkanhatott, aki kézbe vette az iskola 2004/2005. évi Évkönyvét. Talán diákkorunkban sem volt alkalmunk ilyen részleteket felismerni az ünnepélyeinken mindig nagy tisztelettel fogadott zászlónkon.

Iskolánk „rég épületének” földszinti folyosóján az udvari bejáratnál szemben az üveges szekrényben látható iskolánk egyik dicső korszakát idéző iskolazászló.

Talán nem érdemtelen felidézni a zászló történetében néhány olyan mozzanatot, melynek én is „beavatott” ismerője vagyok, hiszen édesapám és nagybátyám sokat meséltek iskolás éveikről.

Az államosításkor, 1948-ban a zászló átkerült a Szent Bernát templom irodájába, és ott maradt 2001. szeptemberéig, amikor is átkerült a mai helyére. A volt diákok találkozásán a templomi szertartás alatt rendszerint kihozták a templom főhajójába, de a templom területét soha nem hagyta el a zászló.

1989 májusának végén, amikor az egri gimnáziumi oktatás megkezdésének 300. évfordulóját ünnepeltük, a zászló több héten keresztül ki volt állít-

va a baloldali első mellékoltár – Szent Ignác-oltár – elé. Ekkor történt, hogy valaki egy óvatlan pillanatban ollóval kivágta a Madonna által tartott könyvön levő halálfejet. Mivel éppen előtte készítettem egy színes fényképet a zászló mindkét oldaláról, sikerült rekonstruálni az eredeti állapotot Baráz Mária obláta, azaz harmadrendi ciszterci nővér segítségével.

Az évforduló kapcsán rendeztek egy kiállítást a ciszterci rendről az Ifjúsági házban, ahová átkerült több könyvvel és egyéb relikviával együtt a zászlócsúcs is. S történt, hogy a kiállítás végeztével másfél év múltán sikerült csak rátalálni a zászlócsúcsra az egyik szekrény mélyén.

Mit is láthatunk ezen a zászlón? Erről dr. Hegyi Kapisztrán atya, a gimnázium utolsó rendi igazgatója világosított fel. Az ő elmondása alapján azonosíthatók a zászlón látható személyek.

A zászlón egy kora gótikus stílusú csarnokot láthatunk Szent Bernát idejéből. Középen, aranytrónuson a Madonna látható, bal kezében egy könyvön halálfejet tartva, jobb kezét áldón emeli a dicsőítésére megjelent Szent Bernát felé. Az alapzaton köbe vésve a Rend címere látható, melyen a

MORS szó a francia Morimond apátságra utal, amelynek közvetve Heinrichau is leányapátsága, ahonnan a Magyarországra küldött ciszterciek Zircet újjáépítették. (*Mori mundo: Meghalni a világnak, élni Istennek!*) A címer közepén egy darumadár áll, az éberség és a szívósság ősi mitológiai jelképe. Csőrében a reménység zöld ágával, egyik lábában pedig követ tart; hogyha elaludna, ráejti a másik lábára, s azonnal felébred. Az alvó világ felett virrasztó szerzetes jelképévé vált így ez a madár. A Rend címere alatti jelmondat: „*In omnibus glorificetur Deus!*”, – Mindenben dicsőüljön meg az Isten!

A középső rész háttérben az egri rendház, a gimnázium és a templom korabeli képe látható. Szent Bernát fehér rendi öltözetben egy perzsa imaszőnyegen jobb térdét meghajtva, háttérben egy őrangyal áll, püspöksüveget és pásztorbotot tartva. Balra tőle Rássy Paulin, a mennyiségtan és természettan tanára, az énekkar és a fúvószenekar vezetője, kezében kottalapot tart, előtte két fiú látható XII. századi ruházatban, harsonát fújva. A zászló balszélén, a háttérben a minaret, jobb szélén a város főterén álló Dobó szobor látható.

A trónszéktől jobbra áll a Rend akkori apátja, dr. Werner Adolf, mellette dr. Kürti Menyhért főigazgató, a gimnázium igazgatója helyettesével, Küzdi Auréllal. Mögöttük teljes fegyverzetben egy közvitéz, jobbában a nemzeti lobogóval, melyen Magyarország babérkoszorúkkal ékesített nagycímere látható, baljában pedig pajzsot tart Eger város címerével. A közvitéz Szabó Ferenc az iskola testnevelő tanára. Mellette áll vitéz Rédei Gerő latin-görög szakos, ő előtte pedig dr. Bárdos József magyar-latin szakos tanár, aki egy zöld ruhás fiúnak magyaráz. A zászlón a Rend címerét tartó két angyalkán kívül a Madonna feje körül, a felhők között további tizenegy angyal látható.

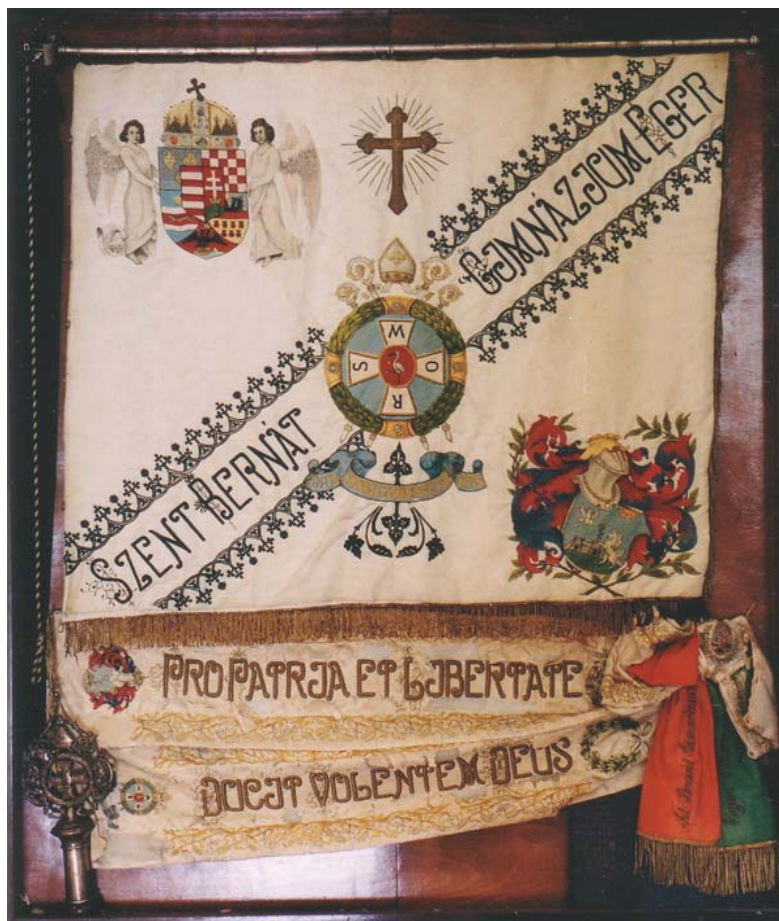
A zászlót özv. Kráhl Józsefné készítette, s önzetlen szeretettel adományozta az intézetnek – olvashatjuk a korabeli tudósításban.

A zászlóhoz tartozik még két szalag. Az elsőt – melyet Eger címere zár – a „Pro patria et libertate” felírat olvasható, a másodikon – amelyet a Rend címere zár – lévő jelmondat: „Ducit volentem Deus” azaz „Isten akarától vezérelve”. A két szalagot az állami címerrel ékesített csomó köti egybe, amely egy piros és egy zöld szalagban folytatódik. A piros szalagon az iskola akkori neve, a zöld szalagon a zászlószentelés éve olvasható,

A vitrinben látható még a zászlórúd végére csavarozható zászlócsúcs, ennek közepén a Rend címere található, amelyen egy püspöksüveget láthatunk, az egész egy kis feszületben végződik. – olvashatjuk Csák György tanár úr leírásában.

A zászlót 1927. május 15-én szentelték fel díszes ünneplés közepette. A korabeli Értesítőben dr. Evetovics Kúnó lelkes hangon számol be az eseményről, melyen részt vett dr. Werner Adolf zirci apátúr is több mint ezer öreg és fiatal diákkal, akik 1852-től 1927-ig voltak az intézet növendékei.

Érdekes az eddigiekhez hozzáfűzni, hogy az 1927. évi zászlószentelést megelőzően 1861-ben készült a ciszterci iskola első zászlója. Erről az iskola régi, akkoriban „az Egri Kath. Nagy-gimnasium XI. évi programja az 1860/1 tanévre” címet viselő Évkönyvben olvashatunk: „Beszámoló az újonnan készült zászló 1861. május 26-i szenteléséről” – címmel: „Május hó 26-kán hajtatott végre a gymnasiumi ifjuság ujonkszült egyházi zászlójának szentelése. – Mióta a régiebb időkből, névszerint azon korból, midőn még a Jézustársasági atyák oktatták Egerben a gymnasiumi

ifjuságot, fenmaradt labarumok használhatlanokká avultak, az egri gymnasium növendékei egy szerényke kereszt vezetése alatt jelentek meg a szent körmeneteken. Ez évben azonban lelkesbjeik buzdítására eleve elhatározván, hogy egyházi zászlót készíttetnek, minden osztályból választott képviselőik által az igazgatóságtól engedélyt kértek, hogy e célra magok közt pénzt gyűjthessenek ... s adván kiki tehetsége szerint, 308-an összeadának 388 frtot s 72 krt o. é. Így a zászlóra gyűjtött alap 685 o. é. frt s 72 kr-ra növekedett. ... Megszereztetett a nehéz fehérdamaszk kelme, megrendeltettek a gazdag arany paszománt, rojtok és bojtok, a képek festésével pedig megbízott honunk és megyénk derék fia, Kováts Mihály úr, a kítőnő jelességű festész, ki azokat, melyek egyike sz. Alajost, másika a bold. szűz Máriának országunk koronáját felajánló szent István királyt ábrázolja. ...Püünköst hetében megkészült zászló, mely Buchner József úr egri polgár s derék iparos által díjtalanul kiállitva, rudja csucsán Magyarország címerével, s nemzeti színű szalaggal diszesítve, az egyszerű nemes csín minden kellékével ékeskedik; fehér szalagján e jelmondat áll: Isten és Haza! – Fölszentelésére május 26-ka azaz Szentháromság vasárnapja tüzetett ki, hogy a közelgő Úrnapi sz. menet fényének emelésére egy tényezővel több legyen...

Vajon mi lett ennek a zászlónak a sorsa?

KALÁSZ MIHÁLY ELEK OCist

Kedves tanárunkra emlékezünk, akinek a múlt évben volt születésének 100. éves fordulója. A Szent Bernát Gimnáziumunkban 1925-ben befejezett középiskola után indult Zircre, majd 1946-ban tért vissza tanítani Egerbe. Rövid két év alatt hét osztályban oktatta a latint és a történelmet. A szétszórás után is otthont talált Egerben, míg a hatalom távozásra nem kényszerítette.

Kalász Mihály Elek OCist a régi Torna megyei Szentandrason (ma Tornaszentandrás) született 1905. október 5-én, jómódú parasztcsalád negyedik gyermekeként. Édesapja, Kalász András tíz évet szolgált fiatal korában az Amerikai Egyesült Államok hadseregében, mint lovaskatona. Édesanyját Bellus Rozáliának hívták.

Gyermeküket, miután szülőfalujában elvégezte az elemi népiskola négy osztályát, Kassán a premontrei rend gimnáziumába írták be. A trianoni béke következtében azonban Kassán nem folytathatta tanulmányait, ezért az 1919/20-as tanévtől középiskoláját Egerben, a Ciszterci Rend Egri Katolikus Főgimnáziumában végezte. A legtöbb tanévben „vastagbetűs”, ösztöndíjas tanulóként zárt. Különböző adományokban és jutalmakban részesült. Érettségi vizsgája jelesre sikerült.

Érettségi után jelentkezett és felvételt nyert 1925. augusztus 29-én Zircen a ciszterci rendbe. 1926 augusztus 30-án letette, szintén Zircen, az egyszerű és 1930. június 21-én az ünnepélyes fogadalmat. 1930. július 6-án áldozópappá szentelték. Ezt követően még a fenti évben felvételt nyert a Pázmány Péter Tudományegyetem Böl-

csész tudományi Karára, ahol 1932-ben történelem-latin szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett.

Ugyanebben az évben magyar művelődéstörténelemből doktori szigorlatot tett. Doktori értekezésének címe: **A szentgotthárdi apátság birtokviszonyai és a ciszterci gazdálkodás a középkorban.** Disszertációja a *Tanulmányok a magyar mezőgazdaság történetéhez* című kiadványsorozatban látott napvilágot. Monográfiája bevezetőjében rövid összefoglalót adott a szentgotthárdi apátság alapításának történetéről. Majd mondanivalóját tíz fejezetben fejezte ki:

- Az apátság földrajzi viszonyai
- Az apátsági birtokok kiépítése
- A birtokok jogi helyzetének elemzése
- Az apátság munkaerőviszonyai
- A gazdálkodás ágazatainak feltárása
- A gazdálkodással összefüggő pénzügyi helyzet bemutatása
- Az apátság nagyobb vállalkozásainak ismertetése
- Az apátsághoz tartozó jobbágyközségek bemutatása
- Egy 1350-es földesúri per leírása, melyet az apátság folytatott a jobbágyaival
- Az apátság kegyurainak bemutatása

A függelék az apátok, a rendtagok és a jobbágyok névsorát tartalmazza.

Kalász Elek eme írásával egyrészt ismerteti egy magyar középkori ciszterci apátsági birtokot, másrészt képet nyújt általában a ciszterci gazdálkodásról, mely első részletes és rendszeres bemutatása a témának történelmi irodalmunkban. A munka nagy értéke a fennmaradt szerzetes-, munkástestvér- és jobbágynevek közlése, a részletes bibliográfia és térkép, melyeknek nagy hasznát vehették a településtörténeti kutatások is.

A középiskolai tanári oklevél megszerzése után egy évig, az 1932–33-as tanévben gyakorló tanár volt a fővárosban. A következő tanévben Szentgotthárdon hitoktató, majd jóságkormányzó és erdőfelügyelő lett. Miután munkáját kitűnően teljesítette, apátja 1937 nyarán kinevezte a rend budai gimnáziuma tanárának, emellett a budai ciszterci plébánián segédlelkészként is működött. A gimnáziumban latint, történelmet, magyart, hit- és erkölcsant, földrajzot oktatott, valamint osztályfőnöki, jegyzői, cserkésztszti feladatokat látott el.

A rend apátja 1942 nyarán gimnáziumi tanárként Bajára helyezte. A sokrétű intézményi feladatok ellátásán kívül a tanév során a helybeli középfokú Kertészeti Tanintézetben gazdaságtörténetet oktatott, valamint lelkipásztori feladatokat is ellátott. Részt vett a katonaság húsvéti gyóntatásában. Az iskolai szünetekben pedig szülőfaluja lelkipásztornának segített.

Az intézet 1942–1943-as évkönyvében látott napvilágot a többéves szorgos munkája eredményeképpen megírt: **Vázlatok a magyar földön 800 éves ciszterci rend**

munkájáról című dolgozata. A szokásos bevezető után mondanivalóját az alábbi beosztásban fejtette ki:

- a napi zsoltosma központi szerepe a ciszterciek életében
- a szerzetesek lelkipáztorkodó, tanítói tevékenysége
- a cisztercieknek a tudományban, a művészetek fejlesztésében, a mindenkori uralkodók szolgálatában és a honvédelemben végzett tevékenysége
- a rend tagjainak a szociális munka, a mezőgazdálkodás, az ipar és a kereskedelem terén végzett munkája
- a ciszterci apácák élete

Munkáját a szakemberek oly nagyra értékelték, hogy később könyv alakban is napvilágot látott. Tanulmányát a rend történései jelenleg is az egyik alapmunkaként kezelik.

1944 nyarán apátja a rend székesfehérvári, Szent Istvánról elnevezett gimnáziumába helyezte. Fél év múlva a Vörös Hadsereg elérte Székesfehérvárt is. A város front alatti életében rendkívül talpraesetten viselkedett, majd aktívan részt vett a helyreállítási munkálatokban.

Életének új szakasza kezdődött az egri rendházban, ahová 1946 nyarán Endrédy Vendel apát helyezte. A gimnáziumban és a hozzá tartozó általános iskolában oktatott, az irodai munkákat is ő végezte. Tanított a helybeli Érseki Jogakadémián is.

Az 1948–49-es tanévben az érseki Hittudományi Főiskola teológiai tanulmányokra előkészítő tanfolyamán oktatott. 1949 nyarán azonban, jelenleg ismeretlen okból, el kellett hagynia Egert. Ekkor szülőfalujába ment szüleihez, s ott a hétköznapi munkát végzett, vasárnaponként pedig segített a helybeli plébánosnak. Szülőfalujában 1950 nyaráig tevékenykedett. Ekkor ismét Egerbe került, ahol a ciszterci plébánián működött. Maga köré gyűjtötte a fiatalokat, a közös túrákon mindig volt tábori mise, melynek keretében egyházas, keresztény szellemben nevelte és oktatta a diákokat.

Egy korabeli rendelet szerint el kellett hagynia a templomi lakását, így Ambrus Adrienn szüleihez költözött, ahol viszonylag nyugodt körülmények között élt 1961 nyaráig. Ekkor egy éjjel a rendőrség – egyidőben az egész országban, így Egerben is – házkutatást tartott. E házkutatás a ciszterci rend tagjainak politikai megfélemlítését és elnémítását szolgálta. Rendőrségi eljárás folyt Kalász Elek ellen is, amely Egerből történő kényszerű elköltöztetését eredményezte. A pannonthalmi Szociális Otthonba került és ott élt haláláig.

Kitartással gyűjtötte szülőhelyén tett látogatásai alkalmával annak történeti adatait, melyek felhasználásával számos történeti tárgyú előadást tartott a pannonthalmi Szociális Otthonban. Szülőföldjéhez haláláig melegen ragaszkodott. Még Pannonthalmán is szülőfalujának Árpád-kori műemléktemploma foglalkoztatta. Szívósan küzdötte ki annak restaurálását az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőségen.

Halála előtt néhány évvel szülőfalujában érte kisebb agyvérzés, amiből felépült. Azonban az 1974. május 15-én kapott agyvérzést nem élte túl. Életének 69-ik, szerzetességének 49-ik, áldozópapságának 44-ik évében, 1974. május 20-án hunyt el. Beszterelésre 1974. május 30-án került sor a budapesti Farkasréti temetőben. Ezt követően június 4-én szülőfalujában, Tornaszentandrásán helyezték örök nyugalomra, az Árpád-kori templom tövébe.

Nagyon szerette a természetet. Nemcsak szerette, de értette is. Nagy élmény volt az erdőket járni, mert felejthetetlen emléket tudott ébreszteni a szívekben – olvashatjuk a Szolgálatban, 1974-ben megjelent emlékezésben. Gyászjelentésén olvasható a Szent Bernát-i idézet: „*Több olvasnivalót talált az erdőben, mint a könyvekben; a fák, a kövek olyan ismeretekre vezették, amelyeket máshonnan nem hallhatott.*”

(Összeállítva Tornaszentandrás honlapja és a Szolgálat folyóirat 1974. 24. sz. alapján)

A DIÁKSZÖVETSÉG 2005 ÉVI PÉNZÜGYI HELYZETÉRŐL

Czél Iván diákszövetségünk gazdasági megbízottja készítette a jelentést. Az Alapítvány pénzügyi helyzetét dr. Ertsey Csaba, a kuratórium elnökének tájékoztatása alapján közöljük.

CDEO pénzforgalma 2005. 01. 01-jétől – 12.31-ig		Ciszt. Alapítvány pénzforgalma 2005. 01. 01-jétől – 12.31-ig	
Nyitó állomány 2005. 01. 01-jén	324 280Ft	Nyitó állomány 2005. 01. 01-jén	377 708Ft
Bevételek		Bevételek	
– Tagdíj- adomány-befizetések	490 588Ft	– Alapítványi befizetések	25 000Ft
– Banki kamatjövőrás és egyéb	983Ft	– Kamatjövőrás	572Ft
Összesen	491 571Ft	Összesen	25 572Ft
Kiadások:		Kiadások:	
– Fekete/Fehér újság	229 823Ft	– Bankköltség	19 164Ft
– Posta, nyomtatvány költség.	58 165Ft	– Ügyviteli kiadások	609Ft
– Bankköltség	44 602Ft	Összesen	19 773Ft
– Jutalmak a Gárdonyi Gimnázium részére	30 000Ft		
– Egyéb kiadások	19 800Ft		
Összesen	382 390Ft		
Záró állomány 2005.12.31-én	433 461Ft	Záró állomány 2005.12.31-én	383 507 Ft

Tanáraink leveleiből

Bizonyára sokan őriztetünk öreg irataink között volt tanárainkról kapott leveleket. Kedves emlékek ezek, melyek főleg érettségi találkozók során bukkannak elő. Többen is jelezték már, hogy jó lenne, ha ezeket a leveleket afféle archívumban őriznék meg (az iskolánkban) az utókor számára, hiszen szépen példázzák a ciszterci iskolákban tapasztalható tanár-tanítvány közti család-melegségű kapcsolatot.

Az egyik „tanári-levelet” – Divinyi Mihály „civil” tanárunk írását – dr. Valentin Kálmán, 1939-ben érettségizett diákársunk küldte azzal a kéréssel, hogy közöljük újságunkban. Komár László osztálytársa őrizgette közel 70 éven keresztül. Divinyi Mihály a V–VI osztályban oktatta a francia nyelvet osztályukban. Mint kezdő, „okl. kiegészítő óraadó” tanár 1935 februárjától az 1936/37. tanév végéig tanított az iskolánkban. A következő tanévtől már a budapesti II. ker. kir. kat. gimnáziumban folytatta tanári pályáját. Később a budai Szent Imre Gimnázium utódjában, a József Attila gimnáziumban volt igazgató. Ma Budapesten él. Szeretettel köszöntjük a századik évéhez közeledő tanár urat!

Budapest 1937. X. 11.

Kedves Firk!

Négy napja megelevenítéstől nagy örültem, igen kellemes meglepetés volt számomra. Szívvel üdvözöllek mind magjátokat és kívánom, hogy a franciát továbbra is olyan kedvvel tanuljátok, mint amilyen kedvet és lelkesedést nálam mindig tapasztalok jó napjaitokban. Örömmel mondhatom, hogy néhány apróbb sorsdöntést elkerülve igazán öröm volt veletek dolgozni; szeretném, ha jövőben tanári pályámon mindig Hoppalok hasonló tanítványokkal lenne csak találkozásom. Azért örömmel veszem és szívesen reagírok bármiféle írásos vagy szóbeli levélrel így kíváncsi vagyok a fejlődésére. Többször segítsen benneteket további munkátokban!

Szeretettel üdvözöl mind magjátokat

Divinyi Mihály

Pannónia, 1977. márc. 28-ai

Kedves Emil!

Nagyon örömmel vettem ké. soraidat és hálásan köszönöm Imreghazusi megírásod iránti lelki találatokért.

Kicsi szíves szívvel vennék részt azon a örömelemmel köztudat a kedves napra. Nagyon megfogadkoztam az igazsággal miatt azonban legjobban kívánok melletted sem tudom elmesélni. De hiába próbálom köztudat majd és szívvel jövő napaimmal majd költésis Florentin, mint legutóbbi találatoktól alkalmam bízok benne, hogy iránta lelemben.

Betegségem következtében továbbra is sokat kell várni a gyógyulástól, hiszen életem munkám fölött örököző nagy kerületis ügyem ismerem hozzá értelem során.

Kérlek, add át nagyon szíves üdvözlésemet azoknak, akikhez jó alkalom adódik révünkben érintkezéssel. Nagyon mély köszönettel köszönöm ké. diákársainak. K. Hinczajátokért külön köszönetet megemlékelek a szívesre.

S. Tépés, ké. jó. Ami len, a lelked napi barátságod és igaz kerületis egykori tanárunk Szabó Tihány!

Szabó Tihamér, közismert nevén „Tichó” tanár úr levelét – több másikkal együtt – Kádár Emil diákársunk adta át „szerkesztőségünknek”. Emil osztálya találkozóinak egyik szervezője volt, innen a levél. Kedves, finoman udvarias fogalmazása élénk idézi hittanárunkat, betűiben pedig az óráin készült tábla-képekre ismerhetünk rá. „Szabó Tihamér (1894–1979) hittanárunk volt iskolánkban az 1940–1948 években.

„...Nem volt jeles szónok, sem kiváló didakta, de amit tanított hitünkről, amit hirdetett az evangéliumról, azt átélte, és meleg szívén át sugározta szöszékről és katedráról egyaránt.” – olvashatjuk Palos Bernardin nekrológiájában.

CISZTERCI ISKOLÁK NAPJAINKBAN

Mi, egriek, büszkék lehetünk arra, hogy a ciszterci oktatás elsőként Egerben indult el. Később, 1813-ban Székesfehérvár és Pécs városaiban vette át a rend a gimnáziumokat, majd 1879-ban Baján jelent a fehér-fekete habitus, s végül 1912-től Budapesten is. A rendnek ekkor már öt gimnáziuma volt.

A ciszterci iskolák közötti kapcsolatot – ha diákkorunkra emlékezünk – elsősorban tanárainkon keresztül érzékeltük: akkor, amikor szeptemberben, évinduláskor, egy-két új tanárunkról megtudtuk, azelőtt melyik ciszterci iskolában tanított, vagy értesültünk róla, hogy melyik iskolába helyezte apátúr valamelyik tanárunkat. Így aztán – lélekben – éreztünk közösséget.

Nagy élmény volt 1942-ben a Ciszterci Rend Magyarországra településének 800. esztendejében rendezett ciszterci nagytábor Szentgotthárdon. Itt egy kicsit közelebb kerültek egymáshoz az iskolák diákjai, cserkészei. 1948-ban pedig éppen az államosítás napjaiban Pécssett találkozott az öt gimnázium sportoló ifjúsága. Egyre szorosabbá vált a kapcsolat az iskolák között.

Azután tanárainkkal együtt mi is szétszórattattunk...

Negyven év múltán kezdődött minden előlről. Ma négy gimnáziuma van a Ciszterci Rendnek hazánkban. A pécsiek Fehér/Feketéjében sorra mutatkoznak be ezek az újjáéledt ciszterci iskolák. Kérésünkre az újság szerkesztője, aki egyben a pécsi diákszövetség elnöke, *Regős Sándor* diáktársunk készségesen rendelkezésünkre bocsátotta ezeket az írásokat.

Először a budai iskoláról közölt cikket olvashatjuk.

Bemutakozik budai testvérintézményünk, a Szent Imre gimnázium

Zirc ciszterci apátja, Békefi Remig 1912-ben a kultuskormányzattal és a székesfővárossal együttműködve hívta életre a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumot, akkoriban még – saját épület híján – a Váli utcai iskolában. A ciszterciek a lendületesen fejlődő Dél-Budára iskolát, templomot és rendházat álmodtak és az iskolával kezdték. A fejlődést megakasztotta az I. világháború és Trianon világa, és a Werner Adolf zirci apát kezdeményezte építkezéssel csak 1929-re készülhetett el a Szent Imre Gimnázium Wälder Gyula műépítész tervezte mai épülete. A következő két évtizedben, az addigra már hírnevet szerzett iskolában – olyan nagynevű igazgatók irányítása mellett, mint Bitter Illés, Hadarits-Endrédy Vendel és Brisits Frigyes – a ciszterci nevelés nagyszerű eredményeket ért el, kiválóan felkészített és tisztségre hívott fiatalok szárnyra bocsátásával. (Közülük nem kevesen a tudományos és művészeti élet, illetve a közélet ismert és elismert kiválóságai lettek.)

A második világhégés és a szovjet megszállás következményeként kialakult helyzetben került sor az iskola államosítására 1948-ban. A következő évtizedekben, az utód József Attila Gimnáziumban végig élt és érvényesült a ciszterci múlt hagyománya és amikor az 1989–1990-es rendszerváltással lehetősége nyílt a szerzetesrendi iskolák újraindításának, Kerekes Károly zirci apát kezdeményezte a budai gimnázium visszaadását. Több éves, bonyolult átadási-átvételi folyamat lezárásaként 1997-ben – immár Zakar F. Polikárp zirci főapát irányítása mellett – kezdhetette meg újra oktató-nevelő tevékenységét a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium, amely ma már 8 évfolyamos és 4 évfolyamos (vegyes szerkezetű) középiskolaként működik. A tanulók létszáma 896. Nekik olyan elődök nyomdokába kell lépniük, mint Waldapfel József, Latinovits Zoltán, Abody Béla, Hámori József, Andrásfalvi Bertalan – csak néhány név a sok híresség közül, akik alma maternek tekinthetik a Szent Imre Gimnáziumot.

Az egyházi iskola célja, hogy a diákok megismerjék és megszeressék a rendet, életük, munkájuk, környezetük rendjének fenntartását – vallja *Párdányi Miklós* igazgató. Minden tanuló általános tanterv szerint tanul, de a tehetség gondozást nagyon komolyan vesszük. Első idegen nyelvként angolt és a németet lehet választani, második idegen nyelvként ezeken kívül franciát és olaszt, de a nyolc évfolyamos képzésben részesülő tanulók harmadik nyelvként latinul is tanulnak. (5–8. osztályban). A keresztény szellemű nevelés nemcsak a heti két hittanórán (katolikus, református vagy evangélikus) és a heti közös szentmisén való részvételben nyilvánul meg, hanem átszövi a tanítás egészét.

Nevelő iskolának tartjuk magunkat, hangsúlyt helyezünk arra is, hogy a diákság a legkülönbözőbb elgondolásait valóra tudja váltani. Az iskola komolyan akar építeni a családi házzal való szoros együttműködésre is.

A gimnáziumunk – a fenntartó Ciszterci Rend hagyományaira és tapasztalataira építve – megfogalmazott célja, és nevelésének alapja: *A nevelés-oktatás tudatosan megtervezett és szervezett tevékenység*, melynek során a fiatalok személyiségének kiművelésére törekszünk, vagyis szükségesnek tartjuk, hogy *átéljék emberi méltóságukat* (a szemé-

lyességet) és szabadságuk következményeként *felelősségüket*. Ki kell alakítani a *kötelességek és jogok egyensúlyát* úgy, hogy a kötelességtudat ne billenjen át aggályoskodásba és görcösségbe, míg a jogok az emberi méltóságot biztosítják, mások jogainak nagylelkű tiszteletben tartása mellett. Táruljon fel az egyén és közösség egymásra utaltsága, amivel elkerülhető mind az individualizmus, mind a kollektívizmus zsákutcája, lévén mindkettő az önfeladás veszélyét rejti magában.

A tanulók *esélyegyenlősége az egyéni bánásmóddal, differenciált foglalkoztatással* segíthető elő, melynek igazodnia kell adottságaihoz, körülményeihez. Figyelembe kívánjuk venni az eltérő képességű, tapasztalatú, érdeklődésű, egészségű, családi- és társadalmi háttérű fiatalok sokféleségét, sokszínű természetét, érzékenységét. Nem csupán egyéniségük, jellemük fejlesztésére, önállóságuk, felelősségtudatuk és függetlenségük megélésére nevelünk, hanem a *különbözőségük megértésére* is.

Nevelési terüünk alapjaihoz szorosan hozzátartozik, hogy úgy tartjuk, hogy az egészség a testi, lelki és szociális harmónia állapota. Fontos, hogy a fiatalság felismerje, hogy egészsége érték, amelyet egyénnek és közösségnek egyaránt óvnia, ápolnia kell. Ez csak akkor működhet, ha sikerül kialakítani a diákokban az önmagukért és másokért érzett felelősség tudatát. *Legfontosabb a megelőzés és az egészségmegőrző szokások kialakításának segítése: a helyes táplálkozás- és mozgáskultúra, a testápolási szokások megismertetése, az egészségkárosító tényezők lehetőleg teljes kiiktatása.* (A tanulónak tisztában kell lenniük azzal, hogy az alkoholizálás, dohányzás, kábítószer-fogyasztás, szexuális szabadosság, helytelen gyógyszerfogyasztás és vegyszerkezelés súlyosan veszélyesek saját életkilátásaikra és rendkívüli módon terhelik a közösséget, társadalmat.)

A testi nevelés célja az egészséges testi és lelki fejlődés, a rendszeres mozgás iránti igény felkeltése és kielégítése, a fizikai, értelmi és akaratú tulajdonságok – ügyesség, gyorsaság, mozgáskészség, állóképesség, önfegyelem, cselekvés-

biztonság – fejlesztése. *Ennek során differenciált terhelésre kell törekedni. A mozgásélmény öröme és az egyénhez mért követelményszintek ösztönzik a tanulókat képességeik és akaratuk fejlesztésére. Az egyéni adottságokhoz mért követelményszintek megállapítása segíti az önismeret kialakítását és a másság tiszteletét. Ennek eredménye biztosíthatja, hogy a fiatalok saját együttélési és együttműködési gyakorlatában (menet közben) érvényesüljön az esélyek kiegyensúlyozására, a kölcsönös kisegítésre irányuló szándék. Az akaraterő, az állóképesség, az edzettség kifejlesztése mind a jellemépítés, jellemformálás, mind a továbbtanulás és a felnőttkori teljesítőképesség szempontjából rendkívül fontos. Biztosítani kell, hogy az ifjúság felszabadultan, de a szabályok betartásával tanuljon meg játszani és versenyezni. Tanulják meg a vereséget elviselni és a győzelem öröme mellett képesek legyenek a mások sikerét is jó szívvel elismerni és értékelni. A sport-versenyek becsületes helytállásra és tiszta küzdelemre ösztönözzenek. Az iskola színeiben indulók érezzék kötelességüknek a lehető legjobb eredmény elérését, legyenek tudatában, hogy közösséget képviselnek. Teljesítményükre figyeljen oda az egész iskola.*

A tanórákon kívüli sportolási lehetőségek biztosításával az iskolának elő kell segítenie, hogy a rendszeres mozgás és testedzés a tanulóknál elemi igény maradjon tanulmányaik befejezése után is.

Minden lehetséges eszközt és alkalmat felhasználva kell elősegíteni azoknak a közösségi összetartó erőknél a növekedését, amelyek erősítik a tanulók kötődését a nemzethez, azt az érzést és meggyőződést, hogy jó dolog a független és demokratikus Magyarország polgárának lenni. Nyilvánvaló, hogy az azonosulás meghatározó eleme a *nemzeti kultúrkincs megismerése, elsajátítása és beágyazása.* Ennek tudatában kell *nemzetünk sorsáért felelősséget érző, tenni akaró és tudó állampolgárokat* nevelni, akik értik és megbecsülik a velünk együtt élő szomszédos és távolabbi népeket és kultúrájukat és értékelik az alkotó és termékeny kulturális kölcsönhatások lehetőségét.

Ez a képet Rédei Rezső testnevelőtanár úr hagyatékából küldte kedves felesége Mucika.

Rássy tanár úr a fűvőszekart vezényli.

A kép 1942 májusában készült, valószínűleg az országzászlónál.

AZ ÉRDI CISZTERCI NŐVÉREK

Az érdi Regina Mundi monostor apátnője, *Punk M. Gemma* ciszterci nővér, a Parma Fidei – a Hit Pajzsa – kitüntetést vette át február 25-én. A 2002-ben alapított kitüntetésben azok az egyházi személyiségek részesülhetnek, akik a kommunista diktatúra évtizedeiben hűek maradtak hitükhöz, magyarságukhoz.

Ebből az alkalomból a sajtóban és a rádióban többször olvashattunk, hallhattunk az érdi ciszterci monostorról, a magyar ciszterci nővérek XX. századi történetéről. Az alábbiakban a *Magyar Nemzet* napilap vasárnapi *Magazin*-jában a 2006. február 25-án megjelent, *Stefka Istvánnak* Gemma apátnővel készült interjújából közlünk részleteket.

– *Gemma nővér, hogyan lett apáca?*

– Zircen születtem, és boldog, meleg családi fészekben éltem a zirci atyák közelében. Óvodás koromtól kezdve kedves nővérek neveltek, a cisztercita atyák tanították a hittant, és megérintett lelkiségük levegője. Naszályi Emil atya, teológiai doktor és novícius mester, a zirci kórus vezetője nagy hatással volt rám. Zirc monasztikus élete, az ünnepélyes liturgia vonzotta a fiatal lányokat, és egyre többünkben felébredt a vágy a magyar cisztercita női monasztikus élet újjáélesztésére, hogy Szent Benedek regulája szerint éljünk. Emil atya kezében futottak össze a szálak, aki nagyon sokat foglalkozott velünk. Már tizenhat éves koromban eldöntöttem, hogy biztosan nem megyek férjhez. Endrédi Vendel zirci apát úr Emil atyára bízta az új ciszterci női közösség megszervezését. 1945. június 11-én kezdtük el a közös életet, ekkor költöztünk be ideiglenes lakhelyünkre, a nagyesztergári plébános által felajánlott kis falusi házba.

– *Hogyan kezdődött a szolgálat?*

– Tizenegy fiatal lány, köztük én is 1945. december 16-án öltöttük magunkra a fehér cisztercita habitust. Régi istállóból alakítottuk ki a kápolnát és lakhelyünket, amelyet Bakonyboldogasszonynak nevezünk el. A monostorban mindennap hajnali kettőkor keltünk, Szent Benedek regulájának fegyelmében élünk, napfölkeltkor szentmisén vettünk részt. Emil atya órákat adott liturgiából, gregorián énekből, latinból, de ő tanította a rendtörténetet, az aszketikát, az egyházjogot is, és sok időt szenteltünk a zsolttárok tanulmányozásának. Tavasztól őszig egész nap keményen dolgoztunk a mezőn. Ötven hold földet műveltünk. Krumplit, kukoricát, búzát, kerti növényeket gondoztunk, disznót, tehenet, tyúkokat tartottunk. Önellátó volt a közösségünk. Természetesen nekünk is ugyanúgy be kellett szolgáltatnunk a termést, mint a többi gazdának.

– *Miért választotta a Gemma nevet?*

– Azt nem én választottam, kaptam 1946. december 17-én, amikor az alapító nővérekkel három évre szóló fogadalmat

tettünk, és titkos szavazással megválasztottak előljárójuknak, perjelnőnek. Tizenkilenc évesen én voltam a legfiatalabb. Aztán 1949-ben örökfogadalmat tettünk, és egész életre megválasztottak a Regina Mundi nővérei előljárójuknak. Hatvanadik éve vagyok előljáró.

– *Nem sokkal később a magyar szerzetesrendeket, közösségeket 1950-ben feloszlatták, az atyákat, testvéreket, nővéreket elhurcolták, internálták, szétszórták.*

– Mivel a mi közösségünk kicsi volt, szinte legutolsóként oszlattak fel bennünket 1950. november 21-én. A földünket, a monostort elvették, és az újracsoportosulás tiltásával szét-

szórtak bennünket. Emil atyával azonban másképpen gondoltuk. A nővérekkel egyetértettünk abban, hogy elvehetik mindenünket, de a szerzetesi fogadalmunk alól, amelyet Istennek tettünk, az állam nem menthet fel bennünket. Naszályi Emil atyával összehívtuk a közösséget, és megkérdeztük a nővérektől, hogy vállalják-e az engedelmességet, és titoktartással folytatni akarják-e a szerzetesi életet.

– *Hányan vállalták?*

– Mind a húszan. Kis

csoportokba osztottuk őket. Civil ruhába öltöztünk, néhányan a plébánián helyezkedtek el, mások a barátaik, rokonaik által felajánlott lakásokban. Én először a szüleimhez költöztem Zircre három nővérral. Ugyanúgy éltünk, mint addig, imádkoztunk, biztosítottuk az istencicsérő zsolozsma folytonosságát. Emil atyával ketten elhatároztuk, hogy a főváros környékén keresünk házat, ahol nem vagyunk szem előtt, és újra egybefoghatjuk a rendünket. Többhetes keresgélés után Budapesttől 17 kilométerre, Érden vettünk egy kis házat nagy kerttel. Emil atya, idős édesanyja, néhány nővér és én gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén, 1951 februárjában egyszerű család látszatát keltve költöztünk a házba. A lényeg, hogy rejtettségben, illegálisan gyakorolhassuk a monasztikus életet.

– *Abban az időben kötelező volt elhelyezkedni. Gemma anya és a többiek hol dolgoztak?*

– Amikor feloszlattak bennünket, és kijöttünk a monostorból, kicsit idegenül álltunk a világban, mert nem ismertük a pénzt, nem ismertük a kinti életet. Nem volt könnyű a kon-

Regina Mundi monostor Érden

venten kívül beilleszkedni a dolgozó tömegbe, de meg kellett tennünk. Volt, aki segéd munkásként, titkárnóként, könyvelőként, vegyészként vagy tudományos kutatóként helyezkedett el. Természetesen senki sem fedte fel szerzetesnői mivoltát. Emil atya Budára járt, a cisztercita Szent Imre-templomba, ahol minden reggel megtartotta prédikációját. Ődön atya, a plébános nagyon gavallérosan megfizette Emil atyát, és kezdetben abból éltünk.

– *Őn hol talált munkát?*

– Húsz évig dolgoztam a dél-budai cukrászüzemben adminisztrátorként Zsófia sororral együtt. Ő volt a főnököm az üzemben, aztán munka után, amikor hazaértünk, szerepet cseréltünk, ismét apátnő lettem. De olyan hatékony volt a titoktartásunk, hogy nem jöttek rá szerzetesi mivoltunkra. Még az érdi szomszédok sem tudták, kik vagyunk. Engem a nővérek édesanyjának hívtak, Emil atyát pedig Jani bácsinak. Az érdi ház lett azoknak a nővéreknek is a találkozóhelye, mintegy „anyaháza”, akik másutt laktak, de a zsolozsmát ők is megszakítás nélkül folytatták lakásuk zárt ajtaja-ablaka mögött. A szentgyónás helye és időpontja alkalmanként változott. A titoktartás és az engedelmesség jegyében ment mindenki a munkahelyére, mint a Bakonyban a földekre. Emil atya azt vallotta, hogy amit Isten elvesz, az az Ő akaratja. Ha azonban mi hagyunk el valamit a kötelezettségeinkből, azért mi vagyunk a felelősek. A kertet ugyanúgy műveltük, mint a földjeinket. Termesztettünk hagymát, zöldséget, vagy hatvan ösziarackfánk volt, a termést vittük a piacra. Szegényen, spórolósan éltünk, de pénzt mindig tudtunk félretenni.

– *Meddig lehetett rejtve maradni?*

– A házba négyen voltunk bejelentve, de mindig többen laktunk benne. A bajok 1961-ben kezdődtek, amikor elkezdtek figyelni bennünket. Az vált gyanússá nekünk, hogy a kert körül délután négy óra tájt több szerelmespár jelent meg. Sétáltak, hosszan nézték a kertet, a házat és azt, ahogyan hazatérünk. Később vált világossá, hogy nyomozók voltak. Közben, 1965 novemberében VI. Pál pápa magánkihallgatáson fogadott Emil atyával együtt, és bátorított minket. Komolyra akkor fordult a dolog, amikor 1968. október 31-én kora reggel a titkosszolgálat emberei autókkal körbevették az érdi házat, és behatoltak még három budapesti közösség lakásába. Négyen voltunk otthon, Zsófi, Hedvig soror, valamint Emil atya és én. Egy alezredes vezetésével felforgatták az egész házat, de hazaárusításra vagy összeesküvésre utaló bűnjelet nem találtak. Viszont megtalálták Emil atya beszédeit magnószalagon és különböző szent tárgyakat. Az igazi nagy bűn a közösségi szerzetesi élet fenntartása volt. Nyolc lepecsételt zsákba bepakolták a „bűnjeleket”, bennünket is beültettek a kocsiba, bevíttek a Fő utcába, és egész nap külön-külön vallattak. Este hazaengedtek, de egy hónapon keresztül minden reggel meg kellett jelennünk a rendőrségen, és estig vallattak. Olyan értelmetlen dolgokat kérdeztek, hogy máig nem értem, mire volt ez jó. Kíváncsiak voltak a kapcsolatainkra, szerzetesi életünkre. A közösség ezalatt kenyéren és vízen bőjtölt.

– *Mi lett az ügy vége?*

– Harminc nap elteltével határozatot kaptunk, amelyben nekem és Emil atyának megiltották, hogy fiatalokkal fog-

lalkozunk, nem tarthatjuk egyben a közösséget, mert mind a szerzetesi életnek, mind a Regina Mundinak ki kell halnia. Kimondták: létünkkel ártunk a Magyar Népköztársaság rendjének. Nem akartunk ujjat húzni velük, látszólag mindent megígértünk, de amikor a kihallgatóimtól elköszöntem, megmondtam nekik, hogy amíg élek, mindennap imádkozni fogok értük. Ezek után továbbra is figyeltek bennünket, egészen 1989-ig. Munkahelyünkön is felfedtek bennünket a rendőrség, havonta érdeklődött felőlünk a személyzeti osztályon. Pedig Zsófi nővérrel a Belkereskedelmi Minisztérium kiváló dolgozói voltunk. Tehát nem folytathattunk mindent úgy az érdi házban, mint azelőtt. Most mi jártunk Emil atyával a fővárosba a nővérekhez szentmisét, gyónást tartani.

– *A katolikus egyházban tudtak arról, hogy önök feloszlata-suk ellenére is szerzetesi rendként működnek?*

– Erről nagyon kevesen tudtak, a zirci apát tudott a legtöb-bet. Nem érintkeztünk senkivel.

– *Miként alakult ebben a veszélyes helyzetben egyházi elő-menetele?*

– Lengyelországba többször elmentünk, ahol szabadon működhetek a cisztercita monostorok. Rómából a generális apát, Sighard Kleiner üzent, hogy találkozunk Lengyelországban, mert ott szeretne engem benedikálni. Ez valószínűleg a belügy fülébe jutott, mert Emil atyával nem kaptunk útlevelet. Végül is a generális apát Endrédi Vendel apátot bízta meg, hogy engem benedikáljon. Ez teljes titoktartás mellett zajlott 1971. december 15-én Pannonhalmán, Emil atya és Hedvig soror jelenlétében. Az apát úr egy apátnői keresztet is ajándékozott nekem. Lassan enyhültek a zord idők, és lehetőségünk adódott arra, hogy az érdi házat tovább bővítsük mintegy tíz nővér számára.

– *Igazi fordulatot jelentett a rendszerváltás az életükben?*

– A szerzetesrendek feloszlata-sát elrendelő dekrétum visszavonása 1989-ben lehetővé tette, hogy az érdi Regina Mundi apátságot hivatalosan is elismerjék, ami meg is történt 1990. január 8-án. Nagylelkű adományozók segítségével templom és monostor épült a saját telkünkön, az ünnepélyes templomszentelés 1993. szeptember 11-én volt. Jelenleg huszonhárom nővér él az apátságban: 18 örökfogadalmas, 4 egyszerű fogadalmas, 1 novícia. Sok gyerek jár ide hittanoktatásra, csoportok lelkigyakorlatra. Teológiai stúdiumok folynak egyetemi professzorok vezetésével. A magányért, a csendért, az imádkozásért keresik fel ezt a helyet. A vasár-napi szentmisén tele van a templom a környékbeliekkel.

– *Mi ösztönözte Gemma anyát, hogy egyben tartsa a közösséget, hogy megmaradjon a rend?*

– Jelmondatom: Sanctitate et fortitudine! – azaz szentséggel és bátorsággal! Ez vezetett engem és az egész közösséget is az utamon, utunkon. Az Isten keresése. Csendben dolgozva vállaltuk a magányt, a szegénységet, mert bármilyen törpék voltunk, bátran harcoltunk, hogy véghezvigyük, amit elhatároztunk. Számunkra fontos az engedelmesség, mert az engedelmességben szeretetet adunk a szeretetért. Mindezt az Istenért, a hazáért, engesztelésként tettük, tesszük. Sokan pesszimisták és kiábrándultak, ezért mi ezt a magatartást akarjuk elültetni a fiatalok lelkében.

hírek...hírek...hírek...

- **FOGSÁGOM TÖRTÉNETE** címmel *Endrédy Vendel* apátúr visszaemlékezéseit olvashattuk folytatásokban a *Keresztény Élet* c. katolikus hetilap 2006. január 8 – április 14. között megjelenő számaiban. A cikksorozat eredetileg dr. Endrédy Csanád OSB által szerkesztett *Endrédy Vendel fogságának hiteles története* c. füzetben jelent meg. Az újságnak köszönhetően szélesebb körben válhatott ismertté ez a hitelesen megírt kordokumentum.

- **KALÁSZ MÁRTON, AZ ÍRÓSZÖVETSÉG ELNÖKE**, 2006. április 1-jén a Kossuth Rádió Gondolkodó c. műsorában életéről beszélve *Ágoston Juliánnal* kapcsolatos emlékeit is felidézte.

„... a tanító és főleg a plébános segítettek Pécsre középiskolába, a cisztercita gimnáziumba. Egy kitűnő irodalomtanárunk volt, akinek én sokat köszönhettem. Ő papköltő volt, annak hívták. Aki egyszer persze megkérdezte tőlem: «Édes jó fiam, milyen nyelven beszélsz te magyarul?» (*Kalász Márton német anyanyelvű volt, s az iskolában tanult meg magyarul – szerk. megj.*) Mindenfelől jöttek hozzánk és én mohón kapkodtam befelé, amit hallottam, és próbáltam is használni. Előfordult, hogy a mondat eleje székelyesen kezdődött és „vasisasan” fejeződött be. Annyira meg akartam tanulni a magyar nyelvet, hogy úgy ahogy mások regényt, én szótárt is olvastam... Volt egy irodalmi szakkör, ahol felolvastam a verseket, vagy novellákat. – Ebben írtam pl. a «latolatlan dolog»... – «Mi a francot találtál már megint ki?» – kérdezte. Mondom, ezeket olvastam a Ballagi Mór szótárban. Senki sem akarta elhinni, hogy ezeket én írtam. «Most már valld be, honnan másoltad ki!» – mondták. Én ezen annyira elképedtem, hogy kirohantam a teremből. Elsírtam magam. Ágoston Julián utánam jött. «No, itt a zsebkendő, töröld le az arcodat. – Hogy van ez? – Ezeket te írtad?» – Valahogy nem tudta összeegyeztetni, hisz én egy kis falusi gyerek voltam, szemre is. Meg kellett mutatni neki a verseimet. S egy napon aztán azt mondta: «Most ezeket elküldjük Rónay Györgynek a Vigiliába.» Aztán elvitte őt az ávó. Éjjel feltették őket a teherautóra. Reggel tudtuk meg. Valaki bekiabálta a hálóba: «Fiúk, elvitték a tanárokat!» Nagy riadalmunkban jöttünk-mentünk, de nem kellett sokáig várni. Megjelentek az ávosok és mondták, azonnal tűnjünk el innen. Azután átkerültünk az állami iskolába...

Rónay Györgytől később komoly levelet kaptam. Megírta, mi tetszik neki, mi nem, és kérte, hogy majd küldjek újabb verseket. Azután küldtem. Így az első versem is a Vigiliában jelent meg...”

- **KAFFKA MARGITRÓL BESZÉLGETTEK** a Bartók rádió 2006. jan. 16-i Társalgó c. műsorában a Napkiadónál megjelent – *Színek, évek állomások* – c. könyv apropóján: ...*És hogy ki mindenki – Móricz Zsigmond és a nyugatosok – foglalkozott Kaffka Margittal, azt azért tudtuk, de arról kevésbé, hogy a neves irodalmár, papköltő Ágoston Julián is egy hatalmas munkát szentelt neki.* (Ágoston Julián: *Kaffka Margit*. Budapest: Heinrich J., 1934. – doktori értekezéseként írt és nyomtatásban is megjelent könyvről van szó.)

Jól eső érzéssel vehetjük tudomásul, hogy az irodalmi közéletben újból hallhatunk Ágoston Julián tanárunk irodalmi munkásságáról.

- **NAGYVÁRADI TÜZÉR HADAPRÓDISKOLÁSOK VOLTUNK** – *Utak és sorsok 1944–2005-ig* címmel egy figyelemreméltó könyv jelent meg 2005. december 5-én, Szent Borbála, a tüzérek, bányászok és harangöntők védőszentjének napján –, benne többek között *tíz egri ciszterci diáknak* történetéről is olvashattunk.

A kötet révén bepillantást nyerhetünk a nagyváradi „Magyar Királyi «Gábor Áron» Honvéd Tüzérségi Hadapródiskola” növendékeinek életútjába és az iskola történetébe. 145 oldalon három korabeli – 1942–43-ban készült – és a későbbi éveknek változatos eseményeit megörökítő 76 színes fénykép is található. Olvashatunk a hadapródiskolásokról, akik katonaként fiatalon – tizenéves korban – miként idősebb katonabajtársaik, részt vettek a II. világháború végének harci eseményeiben, végigszenvedték ennek az időnek a szörnyű pusztításait.

A könyv első részében megismerhetjük a hadapródiskola történetét. Megtalálhatjuk a könyvben az iskola növendékeinek névsorát évfolyamonként és útegenként. 1944 februárjában 520 – köztük tíz, alsós éveit az egri Szent Bernát gimnáziumban végzett – hadapródiskolás növendéke volt az intézetnek, akik 15-től 19 éves korukig szolgáltak. A tanulmányi idő 5 év volt. A IV. évfolyam befejezése után a polgári tárgyakból érettségit tettek, a katonai elméleti tárgyakból és gyakorlati alkalmazásáról hadgyakorlatokon és nyári kihelyezéseken kellett eredményesen bizonyítani. Az V. évfolyamot végzett hadapródokat tisztékké – a nagyváradiakat tüzértisztekké – avatták.

Az egri ciszterci gimnáziumból legtöbben a IV. osztály befejezése után folytatták tanulmányaikat a tüzér hadapródiskolában: *Ficzere Imre* (1943), *Térei (Trillsch Pál)* (1944), *Czimbora Lajos* (1945), *Saáry Miklós* (1945), *Tavaszi László* (1946), *Szabó Sándor* (1946), *Botár Elek* (1947), *Böjthe Tamás* (1947), *Kádár Emil* (1947), *Mátray Dezső* (1948). (A zárójelben szereplő évszámok a ciszterci osztályuk érettségi évét jelentik.) Jó szakismerettel rendelkező, a ciszterci szellemiségben nevelkedett diákok becsülettel megállták a helyüket ebben az intézetben. A fiatalabbak, a háború befejeztével Egerbe tértek vissza és itt fejezték be középiskolai tanulmányaikat. Későbbi – polgári – életükben is jó szakemberekké váltak, szakmájukban elismertséget szereztek.

A könyv második részében a volt hadapródiskola *Bajtársi körének* 1991-ben történt megalakulásával, azóta eltelt 15 év változatos eseményeivel ismerkedhetünk meg. A Bajtársi kör tagjai segítséget nyújtanak a jelenlegi katonai főiskolák

és a Nemzetvédelmi Egyetem tanárainak és oktató tisztjeinek, hogy az itt tanuló tisztjelöltek igaz hazaszeretetre és korszerű katonai ismeretekre tegyenek szert.

A könyv harmadik részében 88 hadapródiskolás – köztük öt egri ciszterci öregdiák – személyes életútját ismerhetjük meg.

A könyv kapható diáktársunk közvetítésével. Cím: Botár Elek 2096 Üröm, Ady Endre u. 70. Telefon: 06–26–350-073. Ára: 2 700 Ft. (vitéz Botár Elek)

- **SZERDAHELYI FERENC** közelmúltban elhunyt diáktársunk életét és munkásságát az egri kórházban tartott emlékülésen méltatták. A szakmai munkájáról egri orvos kollégái, *dr. Kissik Imre* és *dr. Maszárovics Zoltán* tartottak előadást. „Feri bátyám az orvos-ember” címmel a debreceni *prof. Lakatos Lajos* tartott előadást. Közéleti munkásságáról „Szerdahelyi Ferenc a fertálmester főorvos” címmel *dr. Nagy Sándor* emlékezett.

- **MOLNÁR JÓZSEF** festőművész diáktársunk ez évben már második meghívóját küldte újabb kiállítására. A simontornyai vármúzeumban látható legújabb tárlata – június 18-ig. Tisztelettel és csodálattal tekintünk kedves diáktársunk fáradhatatlan, mindig újat is bemutató művészi munkásságára. Adjon Isten erőt és kedvet további szép alkotásokhoz!

- **VINCZE BÉLA** 1961-ben született, *az egri Gárdonyi Géza Gimnáziumban 1980-ban* érettségizett diáktársunkról olvashattunk egész oldalas interjút a Magyar Nemzet 2006. április 15-i Magazin c. mellékletében. Örömmel figyelhetünk fel az *előd-utód* iskolánkban végzett diáktársaink sikeres életútjáról. A „gárdonyis” utódok-elődök diákjainak tablót – hál’ Istennek – ma is ott láthatjuk iskolánk folyosóin. (Bár a régiak is ott maradhattak volna!) Az összekötődő diákmúltunk – hiszen ugyanazon padokban ültünk – talán összefonódó közösséggé is formálhat bennünket. Figyeljünk fel tehát jobban egymásra. Örülünk együtt annak, hogy Vincze Béla diáktársunkat a Magyar borakadémia 2005. év borászának választotta meg. Mi is további sikeres munkálkodást kívánunk diáktársunknak!

- **CISZTERCI ALAPÍTVÁNY** a SZJA 1%-ából 2005-ben **59 561** Forinttal részesedett. Az összeget, többszöri utánjárás után 2006. februárjában utalták át az alapítványnak. Köszönet azoknak, akik segítettek.

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársunk támogatta adományukkal: *Győry Iván [1947]* (Ansonia C.T. USA) – **150** USA dollár

H A L O T T A I N K

Marton Henrik atya a dallasi ciszterci apátság szerzetese ez év januárjának végén elhunyt. Ő a 13. magyar ciszterci szerzetes, aki Dallasban halt meg.

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Molnár Tamás (1942) – Budapest

Senyei (Lieszkovszky) Ernő (1945) – Budapest

Dr. Magassy Zoltán (1948) – Budapest

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál* u. 6. fsz. 2. tel.:(36) **413 482** ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla* út 25. III. 5/A tel.:(1) **386 2295** vagy
E-mail: olah@hcbc.hu – címére.

Az **Egri Fehér/Fekete** – jelenleg a öt utolsó szám – az interneten is olvasható a <http://egri-fefe.atw.hu> honlapon.

A honlap készítője és gondozója a szerkesztő unokája *Oláh Tamás*.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.
Felelős szerkesztő: Oláh Gyula
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

BETEMETETT LÁBNYOM

Ez már az ősz: korai naplemente,
leskelődnek a felhők sorba állva,
zizzenő szellők ülnek rá a fákra,
az alkony mint valami bíbor mente

telepszik rá az esti csöndre, benne
deresedő szakállát meg-megrázza
az éjjel, lassan rásuhan a tájra
az ősz, a hegy mintha ködöt lehelne.

Eltűnt a nyár, eltűnt ezer virága,
a színek haldokolnak az avarban,
a szél még mintha valakire várna,

meglapul, aztán karmait kitérve
végigsöpör a fákon, a világon.
A nyár? Életem?... Betemetett lábnyom.

Ágoston Julián

Találkozónk 2006-ban

Atavalyi kezdeményezést folytatva július 1-jén 10.30-kor tartott közös szentmisén ismét megtelt templomunk a 60 éves jubileumi, a 62. és az 53. éves találkozókra jött osztályok tagjaival. A közös szentmisén együtt celebráltak *dr. Kerekes Károly* ny. apát, *dr. Kovács Endre* püspök és *Deli János* diáktársaink.

Szeretnénk hírt adni a kerek évfordulás – 70 éve végzett – osztályról, ők sajnos már nem tartottak találkozót. Megkíséreltük összegyűjteni a ma élő tagjaiknak névsorát.

Az 1928–36 években *Baksa Kristóf (I–VI.)*, *Palos Bernardin (VII–VIII.)* osztályába járt – ma élő – diákok közül az alábbiak hollétéről szereztünk tudomást:

Csizmazia Antal (Győr), *Fluck (Flook) Gusztáv* (Ausztrália), *Füzeséri (Haspel) Oszkár* (Salgótarján), *Jeszenszky István* (Füzesabony).

Ha kiegészítésre szorul a fenti felsorolás, kérjük, írjátok meg!

Beszámoló a találkozókról

65 évesek – (1933–1941) – Erdélyi Guidó osztályának érettségi találkozóját május 27-én tartották meg Egerben.

Az 59 fős plusz egy magántanulós osztályból tizenhatan élünk, és ezek közül kilencen jöttünk el a találkozóra. Ezek: *Bajka Imre* és felesége (Bag), *Dániel Ernő* (Kanada), *dr. Ditrói Sándor* (Miskolc), *Győri János* és felesége, egyik fiuk feleségével és fiukkal (Jászkisér), *dr. Hajnal Endre* és felesége (Budapest), *dr. Kulcsár Lajos* és felesége (Budapest), *dr. László Ferenc* (Budapest), *Lénárt Zoltán* és felesége (Miskolc), *Urbán Sándor* (Budapest). Részt vett még a találkozón az elhunyt társunk, Szöllőssy László leánya.

A betegség vagy más okok miatt távollévő osztálytársak: *Borbíró László* (Budapest), *dr. Hibay György* (Eger), *Fábián Béla* (Győr), *Jankovics Iván* (Svájc), *dr. Komáromy Endre* (Eger), *dr. Vágó László* (Szolnok) és *Zalán József* (Budapest).

A ciszterci templomban a szentmisén az 1949-ben végzetek – egyidejűleg megtartott – találkozóján megjelentekkel együtt vettünk részt. A szentmisét is ennek az osztálynak két tagja, *Zsurkai János* és *Veres Árpád* celebrálták, áldást adva a jelenlevőkre, megemlékezve a két osztály eltávozottaira.

A találkozó ebédrel és az ezt követő rövid együttléttel – a közeli s nagyon hangulatos Szanthofer vendéglőben folytatódott. A telefonbeszélgetések és levelek alapján ismertetem a távol maradtak tájékoztatásait sorsuk alakulásáról.

Végül Hibay Gyuri és felesége, Alizka kedves meghívásának eleget téve – lakásukon –, kellemes emlékekkel fejeztük be a jól sikerült találkozót azzal, hogy ismét – jövőre – Budapesten találkozunk.

Dr. László Ferenc

* * *

Egy életút a 65 éve végzetek közül

Képet kaphatunk a 65 éve végzett osztály tudásáról, szellemiségéről az érettségiztető bizottság kormányképviselője, dr. Zolnai Béla, akkor a kolozsvári egyetem nyilvános rendes tanára, írásából. A korabeli folyóiratok egyik legtekintélyesebbikében, a Magyar Szemle 1941. októberi számában számolt be az érettségien szerzett tapasztalatairól – az iskola nevét nem említve –, igen tekintélyes, 9 oldalnyi terjedelemben. Ragyogó bizonyítványt olvashattunk ki ebből az írásból, nem kis büszkeséggel töltheti el ma is nem csak a 41-ben végzetek, hanem a Szent Bernát gimnázium minden öregdiákját.

Mint a fenti cikkben olvashatjuk „... az érettségi elnök zárószavai után a tanári karral templomba vonult az egész osztály. Innen lépnek ki az életbe.” És ott hogyan vizsgáztak?... Egyik ma élő '41-es diák, Györi János életútja is példázta: jelesen.

Györi János Jászkiséren töltötte életének nagy részét. Mint biológia-földrajz szakos tanár került 1955-ben a 6000 lakosú községbe. Később, a tanítás mellett az egyetemen elvégezte a történelem, néprajz és népművelés szakot is. Szívéhez talán a néprajz állt legközelebb. Pedagógus feleségével együtt dolgozva a hatvanas években munkásságuk nyomán indult fejlődésnek Jászkisér kulturális élete. 1984-ben már Makovecz Imre által tervezett Művelődés Háza is épült, helytörténeti kutatásai nyomán a községben múzeumot – több mint kétezer tárgyból álló helytörténeti gyűjteményt – is kialakítottak. Tanulmányai jelentek meg a Honismeretben több Múzeumi Évkönyvben. Munkásságát több elismerés is kísérte: Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje, A Jászságért díj.

Azt a szellemiséget vitte és teljesítette ki életében, amit az iskolájából hozott.

* * *

62 évesek – (1936–1944) – Falubíró Győző osztálya 2006. július 1-jén tartotta találkozóját Egerben.

Sajnos halottaink száma kettővel nőtt: Szerdahelyi Feri és Balla Jancsi egy éve még velünk voltak. A távollevők legtöbbje jelzést adott, így majdnem mindenki „igazoltnak” volt távol.

27 meghívót küldtünk el. Sajnos a találkozó után kaptam a hírt, hogy Morgós Jenci még 2005. december 5-én hirtelen, szívinfarktusban meghalt. Felesége közölte telefonon, aki maga is két hónapi kórház után csak most tudott értesíteni bennünket. Jenci 1936 és 1940 között járt velünk, igaz I–II. és a IV. osztályban magántanulóként, s csak a III. osztályban járt be mint rendes tanuló. Szeretetre méltó, kedves fiú volt, tudását nemcsak tanárok, de mi osztálytársai is méltányoltuk. Nyugodjék békében.

Akik ott voltak: *Fügedi István* (Budapest), *Lieszkovszky Gyula* és felesége Marcsi (Budapest), *Mohi György* (Budapest), *Oláh Gyula* és felesége Mandi (Budapest), *Tóth Ferenc* és felesége Margó (Eger), *Turcsányi Tibor* (Budapest).

Akik jelzést adtak magukról: Dobrányi Laci már kora tavasz óta Balatonalmádiban végez komoly mezőgazdasági munkát, s a messzeség akadályozta, hogy Egerbe jöjjön. Grenda Bandiékat máskor is a fiuk fuvarozta a találkozóra, sajnos az idén – a fia távol lévén – nem tudott eljönni. Intze Pista telefonon jelentkezett, hogy ízületi panaszai és izomsorvadásos bajai miatt nagyobb távolságok megtételére már nem vállalkozhat. Juhász Tibitől személyes jókívánságait hozhattam Nizzából, ahol, jó egészségben, de eléggé egyedül él. Kakuk Jenci sajnos betegségéből kifolyóan szobához kötötten él egyedül. Kékesi Gyurkától pár hónapja érkezett üzenet. Egy komoly balesetéről már tavaly is hallottunk, s most bővebben is beszámolt arról, hogy egy figyelmetlen autós a zöld közlekedési lámpánál ütötte el, és négy hónapig kórházban feküdt, ma is csak nehezen közlekedik. Kis Pista eljövételét bizonytalanul ítélte, és sajnos nem is jöttek el új hazájukból, a Fejér megyei Soponyáról, ahol még mint aktív dolgozó működik feleségével együtt. Ennek jelét is elküldte: munkásságuk elismeréseképpen a Magyar Innovációs Nagydíj tulajdonosai. Lőcsey Iván csak három osztályt járt velünk, 1936–39 között, de a meghívónkra mindig kedves választ küld Szentendréről, emlékezve az együtt töltött évekre. Oláh Elemértől nem érkezett üzenet. Papp János, alias „Jim” sajnos az idén sem tudott eljönni, mozgásszervi betegsége akadályozta. Mindnyájunkat köszöntő üzenetét felesége, Klárka telefonon tolmácsolta. Sági Lali hál' Istennek szépen feljavult tavalyi súlyos balesetéből, s jó kívánságait személyesen Zánkáról hoztam. Sávoly Titi hévízi beutalója miatt nem jöhetett, de közlése szerint a Németországban élő Miklós öccsével együtt jól vannak. (Persze úgy nyolcvanas módon.) Szabó Gábortól az idén sem jött üzenet. Székely Gyurka ezt az évet kihagyta, (reméljük jövőre „megugorja”). Szemerédi Dini telefonon jelentkezett, de Tatabányáról a hosszú útra már nem vállalkozott. Tóth Albinról is igen rég hallottunk. Versényi Gyurka betegeskedik, ezért nem vállalta az utat. Isten segítse, hogy betegségéből kigyógyuljon.

A közös mise után – melynek fő résztvevői a hatvanéves találkozóra összejött diáktársaink voltak – az osztályterembe ballagtunk, ahol örömeinkre az érettségi tablónk (jobban mondva az elpusztult tablónk másolata) volt elhelyezve. Sajnos tavaly ezt hiába kerestük a folyosón. A terem előtt iskolánk igazgatója köszöntött bennünket. Megígérte, hogy jövőre múlva ismét az iskola folyosóján láthatjuk majd a régi, 1934–49 között végzett osztályok tablóját, melyek a II. emeleti folyosóról a díszterem munkálatai miatt raktárba kerültek. Az osztályban számba vettük a távollevőket, az időközben elhunytakat, majd közös ebédre az Aranysíp vendéglőbe mentünk. Nagyon reméljük, hogy jövőre is együtt lehetünk egy pár órára.

(Oláh Gyula)

60 évesek – (1938–1946) *Varga Bennó* (I–VI.) és *Károly Asztrik* (VII–VIII.) osztálya – előző évi fogadalmuk alapján idén is összegyűltek 60 éves találkozójukra, melyet 2006. július 1-jén tartottak. A találkozó szentmisével kezdődött, majd emlékező beszélgetéssel folytatódott. A szentmisét dr. Kerekes Károly ny. apát, dr. Kovács Endre püspök-osztálytársunk, és Deli János diáktársunk celebrálták, ahol apát úr kedves hangú megemlékezése is elhangzott.

Az osztályteremben számba vettük a megjelenteket; örömmel üdvözlöttük a körünkben első ízben megjelent *Arnótfalvy Barna* osztálytársunkat, valamint *Hargitai Emil*, dr. *Kovács Endre*, *Madaras Sándor* és felesége, *Mogyorósi Ottó*, felesége és fia, dr. *Molnár Béla* és felesége, *Póta György*, dr. *Sturm József* és felesége, *Szamosvölgyi Ferenc* és felesége; *Pók Tiborné*, *Veres Tiborné* meghívott vendégeinket. Sajnos már nem lehetett köztünk az időközben elhunyt dr. *Endrődy Imre* és *Pók Tibor* barátunk.

Dr. *Betes Béla* és dr. *Törő Béla* egészségi okok miatt nem tudott jönni, még *Keszthelyi Ferenctől* és dr. *Kulcsár Kálmántól* nem érkezett válasz meghívásunkra. Egyéb elfoglaltsága miatt nem tudott megjelenni *Bereczkei Ottóné* és *Németországból Mohi Sándor*.

A baráti beszélgetésen megjelent az iskola igazgatója, dr. *Pisákné Balogh Éva*, aki részletes tájékoztatást adott *Alma Mater*ünk jelen helyzetéről és jövőbeni terveikről.

A találkozó után közös ebéden eldöntöttük, hogy ezután is minden évben összegyűlünk szerény keretek között.

(*Madaras Sándor*)

57 évesek – (1941–1949) – Az 1949-ben érettségizett osztály melynek osztályfőnökei *Erdélyi Guidó*, dr. *Bartók Egyed*, *Vajk Atanáz* és dr. *Habis György* tanár urak voltak, május 27-én tartotta az 57. éves érettségi találkozóját Egerben.

Korunkra és egészségi állapotunkra tekintettel ebben az évben is a tavaly alkalmazott programmal éltünk, hogy mennél kevesebb gyaloglásra legyen szükség.

A Dobó téren délelőtt 10 órakor találkoztunk, hogy a minorita templom kriptájában nyugvó köztiszteletnek és szeretetnek örvendő (minket minden évben tanító) dr. *Habis György* tanár úr nyughelyénél emlékezzünk és fejezzük ki tiszteletünket személye és vele együtt az országban /sőt a világban/ szerte szét nyugvó tanáraink iránt.

A meghívásunk ellenére a találkozón sajnálatunkra nem tudott eljönni *Habis tanár úr* kedves felesége, aki egy bal eset miatt kórházban fekszik. Ezúton kívánunk mielőbbi gyógyulást.

A sírlátogatás után átsétáltunk a ciszterci templomhoz, ahol a korábbi egyeztetésnek megfelelően találkoztunk az 1941-ben érettségizett (*Erdélyi Guidó* osztályfőnök úr) osztályába tartozó öregdiákokkal és kedves feleségeikkel.

A szentmisét így közösen hallgattuk, melyet két osztálytársunk *Veres Árpád* és *Zsurkai János* celebrált ünnepélyes méltósággal és meghittséggel, melyért ezúton is köszönetünket fejezzük ki nekik, és a templom rendelkezésre bocsátásáért *Rác Pélbárt* perjel úrnak.

A misét követően a gimnázium egyik tantermébe mentünk, ahol aktuális kérdések és beszélgetés volt, végül *Veres Árpád* diáktársunk mondta el a gimnázium lelki életére vonatkozó ismereteit.

Kellemes meglepetés volt, hogy az osztályterembe automatikusan elhelyezték a megsemmisült eredeti tabló rekonstruált kicsinyített másolatát, melyet kb. 6 éve *Oláh Gyula* barátunk segítségével sikerült szkenneléssel fényképről felna gyíttatni és bekereteztetnünk.

A találkozón részt vettek: dr. *Bánházi János*, *Bene István*, v. *Botár Sándor*, *Fecske László*, *Fikár László*, dr. *Kovács Jenő*, dr. *Lakatos István*, *Nickl Károly*, dr. *Póta Béla*, *Szalmási Pál*, *Szedlacsek József*, *Székely György*, *Veres Árpád*, *Zsurkai János*. Kimentette magát dr. *Kékesy Tibor* és dr. *Tanyi László*.

A találkozó szervezésében nagy segítséget nyújtott a két Egerben lakó diáktárs, *Kovács Jenő* és *Veres Árpád* melyet mindnyájunk nevében ezúton köszönünk meg.

Általános vélemény volt, hogy a találkozó igen kellemes hangulatura sikerült. Reméljük, hogy jövőre is megismétlődik.

A beszámolót összeállította dr. *Póta Béla*

* * *

55 évesek – (1943–1951) – dr. *Ágoston Julián* (I–V.) osztálya – június 17-én tartotta érettségi találkozóját Egerben. Mi a nyolc osztályt három iskolában: I–V.-ig a ciszterci Szent Bernát Gimnáziumban, VI.-ot a Gárdonyi Géza, VII–VIII.-at pedig a Dobó István Gimnáziumban végeztük.

A sík mezőnek hármastól újítva tartottuk meg találkozókat. Hála Istennek megéltük az 55. évfordulót, most ünnepeltük három osztálytársunk: *Jéger Károly*, *Papp Endre* és *Valuch István* pappá szentelésének 50. évfordulóját; aranymisések lettek. Harmadikként három osztálytársunk: *Demeter László*, *Tilles Béla* és *Vargha László* kiállítás rendeztek a Keresztény Galériában.

A szokásostól eltérően az egri nagytemplom előtt találkoztunk fél 10 órakor. A Bazilikában kilenc ifjú papszentelését dr. *Seregély István* érsek végezte, a szentmisén vele koncelebráltak aranymisés osztálytársaink és a találkozóknak meghívott *Hervay Levente* ciszterci atya is. (Sajnos a találkozóknak meghívott dr. *Kerekes Károly* ny. apát úr nem tudott eljönni halaszthatatlan elfoglaltsága miatt.)

A találkozóra, Istennek hála, rég nem látott létszámban jöttünk össze. Résztvevők: v. *Bartha István* és felesége, *Bene Attila* és felesége, *Bogdán Kálmán* és felesége, *Czapok József*, *Demeter László* és felesége, *Gödl Károly*, *Jéger Károly*, dr. *Jobbágy Aladár* és felesége, *Kádár János* és felesége, *Kárpáti Jenő* és felesége, *Kéri Imre* és felesége, dr. *Kilián István* és felesége, *Kocsis Antal* és felesége, *Kovács Béla*, *Kovács barna István* és felesége, *Magyari Béla*, *Marczis Demeter* és fele-

sége, Papp Endre, Petróczky Károly és felesége, Rozgonyi László és felesége, Szemző János, Tilles Béla és felesége, Ujvári Ernő, Vargha László és felesége, Valuch István.

A távollévők üzeneteit is meghallgattuk: Balogh Endre, Gulyás Andor, Varga Pál betegségük miatt, dr. Csányi László, dr. Csikváry István, Deák Sándor, Kristóf László, Nagy Dénes, dr. Rácz László egyéb családi okok miatt nem tudtak megjelenni. A szentmise után Valuch Pistánál, a ferences rendház ebédlőjében közös ebéden vettünk részt. Életünk meghatározó élménye az iskolától kapott ciszterci nevelés, szellemiség, melyet diákkorunkban kaptunk. Megható volt, és a cserkész-táborok emlékét idézte az ebéd előtt elénekelt „Uram, Jézus, légy vendégünk, áldd meg, amit adtál nekünk...” ima. Demeter Cuki barátunk ebéd közben felolvasta ez alkalomra írt „Csak derűsen! Mitől legyél optimista?” című humoreszkjét. Ágoston Julián osztályfőnökünkre emlékezve Tilles Ágnes elmondta *Valahonnan fényüzenet...* című versét. Felolvastuk az utolsó években volt hittantanárunk *Hölvényi György (Olaf)* tanár úr levelét: „Minden találkozásnak értelmet ad a megmaradt közös alap. A nemzet sorsában mindenkor osztozkodó egyház aggódással és szeretettel tekint rátok a tudatos múltidézés órájában. A megőrzött hit fényében és melegében lássátok és fogadjátok továbbra is a mindennapok kihívásait. Az örökölt egymás iránti bizalom tartson együtt Benneteket. Isten áldása kísérje életeket! Édes mindnyájatokat szívből köszöntelek!”

Tanár úr minden ciszterci tanítványa részére ajándékba küldte „Az igaz tanú” c. Apor Vilmos vértanú püspök életéről szóló könyvét. Ezúton is köszönjük kedvességét, és sajnáljuk, hogy egészségi állapota nem tette lehetővé személyes megjelenését. Jó egészséget kívánunk neki, kísérje Isten áldása! Külön köszönjük, hogy sokunkat név szerint is megőrzött emlékezetében több évtized után is.

A finom ebéd és kellemes italok elfogyasztása után azok az osztálytársak számoltak be életük folyásáról, akikkel az elmúlt találkozókon nem találkoztunk, vagy valamilyen nagyobb esemény történt velük.

Hervay Levente atya kedves szavakkal emlékezett az együtt megélt – többnyire a cserkész-táborokban történt – élményekre. Beszél a mostani, zirci életéről, munkájáról: végigjárta és tanulmányozta Európa ciszterci monostorait és ennek irodalmi feldolgozásával tölti napjait. Foglalkozik a novíciusokkal is, valamint a cserkészzel.

„Aki ételt, italt adott” – ima eléneklésével zártuk az ebédet, majd testületileg átmentünk a Keresztény Galériába a festőművészeink tárlatának megnyitó ünnepségére. Itt Tilles Béla 14 db, Demeter László 32 db, Vargha László pedig 16 db igen szép, különböző stílusban készült festményét láthattuk. A megnyitóra műsor keretében osztálytársaink és mintegy százfőnyi egri közönség előtt került sor. *Marczis Demeter* osztálytársunk énekelt: Mozart: Intelem, Schumann: A hét gránátos, Muszorgszkij: A papnövendék és Bolhadal c. szerzeményeit. Tilles Ágnes osztályfőnökünk Gyónás c. gyönyörű versét, majd Pócs Dávid érettségiző ciszterci diák – Pócs Aladár (1948) diaktársunk unokája – Wass Albert: Üzenet haza c. versét mondotta el. Ezután Demeter Ervin országgyűlési képviselő nyitotta meg a kiállítást.

A kiállítás megtekintése után jó hangulatban, az átélt élmények nyomán feltöltődve többen visszamentünk Valuch Pistához további baráti beszélgetésre.

Wass Alberttel együtt valljuk:

Emberek vagyunk még, Isten népe!
s hiába fojtanak koromba, vérbe,
hiába dőlt le minden talmi érték:
a mi jussunkat más egekben mérték
s van még valahol Isten, jóság, béke,
igazság, erkölcs, szeretet...
ember...!

Wass Albert: Ültünk a romokon

v. Bartha István

* * *

Az 55 éves érettségi találkozóra!

Csak derűsen! Mitől legyél optimista?

Hát először is: Nagy dolog, hogy ide tudtál jönni, – Nem négykézláb, nem tolokocsin, nem két mankóval, nem hason kúszva, hanem délcegen, de idetiepté, idebaktattál, idecsoszogtál. – Hurrá!

Aztán: Nem felejtetted el, hogy hova kell jönni, sőt azt sem, hogy mikor kell jönni! Amilyen lángész és tisztafejű vagy, még azt is tudod, hogy miért kellett összejönni. – Mindig kiváló volt memóriád, így biztos, hogy nem felejtetted otthon fogaidat sem.

Továbbá: Nagyjából mindenkit megismertél. – Persze, arról nem te tehetsz, hogy az iskolában nem ült melletted (előtted, mögötted) semmiféle rozzant, idős, öreg férfi, most meg csupa ilyen látsz magad körül. – Ettől

légy még jobb kedvű, mert holtbiztos, hogy te nem vagy olyan!

A villamoson, a buszon, a vonaton nem kell fizetned. – Ez is remek, bár egy kicsit beárnyékolja a dolgot, hogy nem is kérte az ellenőr a jegyet. – De ha nem láttál méla undort az arcán, nem legyintett, amikor elmentél mellette, akkor már meg lehetsz nyugodva.

Légy derűs akkor is, ha már nem kacsingat rád senki az utcán. – Ez nem azért van, mert nem vagy elég szép és fiatal, hanem, mert a korodbeli vén majmok már vakok, és nem látják milyen vagy, esetleg már nem is működik a kacsintó izmuk. – De ez nem a te hibád!

Ha még kulcsod is megvan, ha ezen a héten senki sem lökött arrébb, akkor végkép remekül mennek a dolgaid.

Ugyancsak örülnöd kell annak, hogy amikor vásárlásból hazamész, nem a pénztárcád teszed a hűtőszekrénybe, és nem dobod a szemetet a szennyesládába. – Ha ebben az évben csak háromszor mentél vissza azért, hogy megnézd nem ég-e a gáz, jól bezártad-e az ajtót, akkor te még mindig zseniális vagy. – Ha nem szedsz gyógyszert, akkor hurrá! – De ha szedsz, és nem kell feljegyezned, kipipálnod, hogy vajon most melyik van még hátra, és melyiket kaptad már be, akkor prima fejed van, panaszra semmi okod. – Ha csak kétszer mesélted el barátainak ugyanazt a sztorit és nem háromszor, – négyszer, akkor is oké. Ha leszaladsz egy csomag kávé tenni, aztán mindenfé-
lére kiadsz háromezer forintot, és otthon eszedbe jut,

hogy pont kávé nem vettél, – ez már kissé zseniális, de ha képes vagy még egyszer lemenni, ahelyett, hogy inkább teát főznél, akkor még igazán olyan fiatal vagy, mint amikor érettségiztél. – Ha minden szó és minden név az eszedbe jut rögtön és nem másnap, akkor minden okod megvan, hogy derűs légy. Ha nem alszol el a tévé mellett, hogy aztán lefekvés után órákig ne tudjál elaludni, akkor pláne szüret.

HÁT NEM REMEK EZ AZ ÉLET?

Eger, 2006 nyarán, Demeter László

SORSOM

Egykoron az Úr akaratából
Embernek fogantattam,
A keresztvízzel
Krisztus hitre megjelölttettem,
Édesanyámtól magyarul
Magyarrá szólítottattam,
Népem és tanítóim által
Embernek és Magyaroknak neveltettem,
Istenem és hitem segítségével
Az Úton maradhattam.

Renn Oszkár

Vidor atya fizikai kísérletei

Vidor Atya tájékozottsága a technika világában – elsősorban a középkori falazatok terén – tanítványainak széles köre előtt meglehetősen ismert volt. Egri ásatásainak idején autentikus forrásból merítette ezeket az ismereteit.

Kevesebb emlékét hallottam azonban azokról a fizikai kísérleteiről, melyeket körülbelül ugyanebben az időben folytatott, s melyekről családi körünkben tett látogatásai során mesélt, most már több mint ötven éve. Érdemes ezekről tudomást szerezni, amíg nem késő...

Vidor Atya sokrétű tevékenységének krónikus időhiány volt a legfőbb korlátja. Kézenfekvő volt számára, hogy azt a tevékenységét csökkentse, melynek időtartamát többi, neki hasznosabbnak látszó munkájának javára megkurtíthat, azaz az éjjeli alvás hosszának megrovidítését vette célba. A kitűzött cél elérése nem is tűnt komplikáltnak, az erre a célra alkalmas eszközt már feltalálták, gyártották, s kereskedelmi forgalomban is volt: vekkernek hívták. Vételárát szerzetesi havi zsebpénze – Béni bácsi szerint akkoriban száz pengő táján volt – megengedte beszerzését.

Az elhatározását tett követte, a megfelelőnek ítélt szerkezet hamarosan szobájába került. Itt az olvasó számára egy kis helyismeret szükséges, de ezt ne kell hosszúra nyújtani. Vidor atya budai Ibrahim utcai lakosztálya egyetlen, kb.

4,5x5 méter nagyságú helyiségből állt, a folyosói ajtóval szembeni falon két ablakkal. A szoba közepe táján az ablakok falára merőlegesen elhelyezett szekrény sor osztotta nagyjából ketté a szobát. (Ebben a szekrényben volt helye a látogatáskor elkerülhetetlenül kínálásra került – meghatározhatatlan korú – „majomeledelnek” titulált sütemény-kollekcionának is.)

A baloldali ablak s a szoba sarka között állt az ágy kissé „védett”, elkülönített helyzetben. Az ágy fejénél és a lábánál kb. egy méter magas ágyvégek voltak felső végeiken kb. 10 cm széles polcszerúséggel befejezve

A „terep” felmérése után Vidor atyánk úgy határozott, hogy a feje fölött levő kis polc alkalmas hely lesz az ébresztő szerszám elhelyezésére. Ez a választás helyesnek bizonyult. Már az első „éles” próba után kiderült, hogy a polcszék az ágy belseje felé lejt, s ezért a vekker a csengetéskor kifejtett nagy igyekezet következtében, kissé ugrálván, lefelé vette az útját, az ágy felső végében levő vánkossal. Ennek vége az lett – mivel a lefelé irányuló mozgásnak semmi és senki nem állta az útját –, hogy a vekker a fizika törvényei szerint kijelölt pályáján haladva a párnán landolt. Nem kímélve egy ott előforduló fejet sem.

Mivel a vekker által előidézett hang erőssége az ágyat elfoglaló Vidor atya felébredésére egyedül nem úgysem lett

volna elegendő, ennek a jelenségnek sorsdöntő szerepe lett az elképzelt ébresztés jó lebonyolításában. Működése ezért eleinte nem is hagyott kívánni valót. Eljött azonban az idő, amikor a megszokás hatalma az ott alvóból olyan feltételes reflexeket váltott ki, melyek a csengetés elindulásakor kezdődtek, s céljuk az volt, hogy a leeső szerkezet pályájának kiparírozásával az ébresztést tökéletessé tevő „becsapódást” kivédje. Így a jól megérdemelt pihenés idejét némileg sikerült meghosszabbítani.

Mikor ez az ösztönössé váló technika a szerkezet alkalmazását eredménytelenné tette, annak javításán kellett gon-

dolkozni. Ezt Vidor atya a támadó szerkezet megduplázásával gondolta megoldani. A gondolatot tett követte, az így megduplázott támadó „erők” továbbiakban már megtartották hatékonyságukat, azaz Vidor atyát fizikai kísérleteinek folytatásától megkímélte. Igaz ennek ára az éjszakai nyugalom hosszának kérlelhetetlen megkurjtása lett.

Nem tudhatjuk, hogy ez a kísérletsorozat az utókort ill. tanítványait a későbbiekben gazdagította-e vagy sem. De hát az ilyen jellegű kérdések felvetése ma nem is látszik nagyon értelmesnek.

Dr. Pataky Barnabás, aki 1948-ban végzett Budán

Dobrányi Zoltán: Falon kívül és belül

Egri emlékeim

Nyugodtan mondhatjuk, hogy a Széchenyi utca már akkor is sétálóutcának, korzónak számított. A ciszterci gimnázium és templom épülete tisztelettel parancsolóan illeszkedett bele a hosszú, észak-déli irányú vonulatba, mely a Bükk hegyeitől, valamint Felnémet és Felsőtárkány helységektől a vasút nagy lehetőségig (Füzesabonyig) húzódott. Kevesen gondolták, hogy a nagyszerű homlokzat három udvarra is rejt. Az érkező szinte mindig a Primus udvarba lépett, elveszett a nagyudvar órákői kavalakájában, s ha volt ideje, üdítő meditációra vonzotta a Szent Bernát-kert csendje, növényzete, s az a néhány kis teknős, melyekre a szobor tekintett. Ha a névadóról, Bernátról akar-nánk értekezni, jobb, ha el sem kezdjük, mert róla már könyvtárnyi anyag gyűlt össze évszázadok folyamán.

A nagyudvarból elbújhattunk a szerteágazó pincébe, mely egy bizonyos ideig gombatermesztésre és óvóhelyül szolgált. Az emeletre felmenni már kockázatosabb vállalkozás volt. Ha balszerencsénk egy bizonyos osztályba vezetett, aligha töltöttünk ott egy percnél több időt, főleg, ha „mosoda” volt. Ez annyit jelentett, hogy a jelszó elhangzása után nyolc-tíz gladiátor rávetette magát egy kiszemelt áldozatra, s azt a szó kevésbé nemes értelmében helybenhagyta.

Talán emiatt is neveztek minket angyalkáknak, hiszen vannak félelmetes angyalok is. A legkülönösebb az volt, hogy nem a nyolcvan kilós Mlinkó Pista döntötte el a küzdelmet, hanem az ötvenes, vagy még könnyebb Albach Osi, ki ösztövére karjaival a Python óriáskígyó szorítását vetette be.

Evezünk most szelídebb vizekre. *Hegyi Kapisztrán* igazgató úr szentbeszédeiben sorsunkat az élet tengerén mutatta be, s innen tért át evidens helyszínekre. Ha éppen nem akadt fontos tennivalója, a jó szivarának hódolt. Azokban a forrongó években igazán szüksége lehetett néhány nyugalmas percre.

En legjobban a mostoha sorsú *Ágoston Julián* frappáns, hat-nyolc perces beszédeit élveztem, melyek a poézis területére csaptak át. Az ő kapcsolatai révén láthattuk a magyar órán Rónay Györgyöt és Thurzó Gábort, kiknek írásai számos folyóiratban voltak olvashatók. Ágoston tanár úr öccsét messzire elhurcolták, nem is tudom, vissza tudott-e térni egyáltalán.

Palos úr remek humorérzékét akkor kóstolgathattuk, mikor az imakönyvekről esett szó. Sík Sándor és Schütz Antal szerkesztésében olyan imakönyv jelent meg, amely már kétnyelvűsége (magyar-latin) miatt is első helyre kívánczott. Érthető, hogy nem volt Palos úr inyére a „Mennyei Hét Szent Lakat”, és más jámbor, de a giccs határát súroló gyűjtemény. Szemet szűrt neki az is, hogy néhányan a szentáldozás után túl hamar kint termettek a templom előtt, és reggelizni kezdtek. „Alig nyeled le a szentostyát, és kolbászt zabálsz rá?”

Rácssy tanár úr méltán szentelhetett néhány perccet azoknak a találmányoknak, melyeket első világháborús harctéri tapasztalatai sugalltak. Ezek talán termékenyítően hatottak a reális érzékű diákok fantáziájára, ha nem is a harctér területén.

Vitéz Rédey Gerő, kinek halálhírére az 1944–45-ös Évkönyv közölte. ig. h. korában következetesen bevasalta a tandíjat, s ha valaki feledékeny volt, haza is zavarta érte.

Révész tanár úr szobájának polcait a gyógynövények számtalan változata lepte be. Mikor felkerekedett, hogy meglátogassa a Tiszafüreden táborozó cserkészeket, Pázmándi Pista fogadta: „Tetszik tudni, tanár úr, most nem szabad beszélni, mert indián próbázunk.” (E próba egyik követelménye volt a 24 órás hallgatás.)

Térjünk most vissza néhány mondat erejéig a tante-rembe. Galamb Gábor arcán pontosan le nem írható, egyesek szerint gúnyos mosoly rajzolódott ki. Ez felháborította a hirtelen haragú *Ócsvár Géza* tanár urat, ki így rivallt rá Gáborra: „Mit röhögsz, kutya paraszt? Mi az apád?” Gábor alig hallhatóan: „Egyetemi tanár.” Ócsvár Géza: „Mindjárt gondoltam!”

Másik társunk, *Ivánfi Jenő*, ki az első osztály elvégzése után elhagyott minket, szellemes fogalmazványát így fejezte be: A korcsolyázás és hógolyózás után a kéményseprő fehér, a hóember fekete lett.

A középső padsor szélső oszlopa Győry Ivánnal kezdődött, és Dobrányi, Bordáson és Ebner-Egresin át Magyar Árpáddal végződött. Mikor egyszer Áрпи nem készült filozófiából, az előtte levő padban kinyitottak egy könyvet, melyből pótolni lehetett. . . *Kádár (Stonya)* tanár úr észrevette a magas növésű Áрпи sajátos mozgását. „Nem vagy te ingóbingó nádszál, de erős tölgy vagy barétom!”

Juhász Cini, ki úgyszólván minden akció mélyén jelen volt, nem tűrhette a padok börtönét, s padalatti túrákra válalkozott. Mikor egyszer osztályfőnökünk igazgató úrnál tanácskozott, s pár percet késett, tőle kijöve már a folyosó végén hallhatta, hogy az angyalkák örjöngenek. Az osztályba lépve alig látott a portól valamit, csak egy-két imbolygó alakot. Hirtelen haragjában felkapta a papírkosarat, s azt egy menekülő alak fejére borította. Talán nem kell mondanom, hogy ez véletlenül a Cini volt.

Fluk Ottóval csaknem minden vasárnap összemértük erőnket a gombfoci terén. A nem ritkán húsz éves gombok zömmel bakelitből, csontból (őzagancs), szaruból, később plexiből, ritkábban borostyánból készültek. Ottóéknál, a várálomáshoz közel a „mérkőzés helyszíne” az előszoba volt, falai szinte teljesen beborítva madárkalitkával. Amikor a „labda”, azaz a már aligha kapható paraszti inggomb legurult, úgy kellett pálcával kihalászni a guano és madártollak sűrűjéből. Ez nem riasztott bennünket annyira, hogy a kötelező naplóban meg ne örökítsük azoknak a játékosoknak a nevét, kik legjobban és leggóképesebben szerepeltek: Sárosi dr., Finta, Gyetvai, Zsengellér, Kocsis, stb. E kis füzetek közül ma is megvan egy valamelyik szekrény legalján.

Volt egy rövidebb időszak, mikor a Csiky utca közeléből a távolabbi Líceum tornyának egyik termébe kerültünk. Innen lenézve láttuk és hallhattuk, hogyan csörömpölnek Rommel híres Afrikakorps-ának maradványai a szűk utcákon nyugat felé.

Az Almagyar utca lakóit figyelmeztették a németek, hogy jó lesz kinyitni az ablakokat, mert a délről közeledő szovjet egységek előtt az utat fel kell robbantani. Nem túlzás, hogy hajnalban az egész ház kirepült rajtuk.

Szerencsére a város, nem úgy, mint Hatvan és Miskolc, megmenekült a nagyobb bombázástól. Egy szovjet és egy német támadás érte, nem beszélve a sűrű aknatűzről.

Előzőleg a cserkészek gyűjtőmunkában vettek részt; a textília nagy része az embertelenül hideg frontra került, ha közben lába nem kelt. Ne felejtsük el megemlíteni, hogy őrünknek Keselyű-őr volt a neve Keszthelyi Feri (Kefe) és Tarnai Andor irányításával. A pengő-húsz figyelmeztetés azt jelentette, hogy egy méter húszcentis távközt kellett tartani menet közben.

A táborok közül legemlékezetesebb talán a szentgotthárdi nagytábor volt. Ennek eseményei is külön cikket érdemelnének.

A tiszafüredi táborban egy hatalmas vihart éltünk át, ennek részletei egyik-másik társunk naplójában valóságos leíróművészetet tükröznek. Ott állt a vízközélen egy kétszáz éves hatalmas fűzfa, mely talán túlélte a vihart és a világégést.

Vajk osztályfőnök úrnak az volt a távolabbi álma, hogy az egri fiatalságot közelebb viszi Tiszafüredhez, s ezzel létre lehet majd hozni egy élénkebb vízisport bázist. Nem rajta múlt, hogy ez nem valósult meg.

Kelecsényi tanár úr azontúl, hogy Máter Balogh Máriával az Ellák című drámát rendezte, szinte minden héten a Dél-afrikai Köztársaságnál kötött ki, ez volt a kedvenc témája.

Az infláció megrézfálta azokat, kik a történelmi fejtegetésekben élen jártak, és tízezer milpengős jutalomban részesültek; másnap egy kiflit vehettek belőle.

V. Szabó Ferenc testnevelő tanár úr idős korában is motorral járt be óráira. Kritikáját ezekkel a szavakkal kezdte: „Tesver, tesver, nem úgy kell azt csinálni!” Egy alkalommal kisebb-nagyobb szekrényugrásokat kellett végrehajtani. Tanár úr a szokott bevezető után nekiszaladt, s eltörte a karját, így végződött ez a sajnálatraméltó tragikomikus jelenet.

Varga tanár úr gyakran élt a szemléltetés lehetőségével. Ma is emlékszem néhány filmre, melyekben a majmok befogásáról volt szó. Remek szertára az „Isten kardja”-val együtt szétszóródott, a barbárság áldozata lett az egész város nagy sajnálatára.

Bogdán László, Hanel János, Gál Iván valamint Kőből Mihály, Polánkay György és Zoltai István nevét a háborús időkben jegyeztük meg, nem egy közülük hősként áldozta életét.

Osztályunkban Kádár Emil a jeles úszófamilia tagjaként, Purszky Géza és Gál Jóska kiváló szónokként érdemes említésre.

Unokatestvérem, Dániel Feri családi problémái miatt kénytelen volt igénybe venni vendégszeretetünket. Ő segített abban, hogy minimális angol tudásom ellenére kezdhessen levelezni egy angol lánnyal. Bár ez a kapcsolat igen rövid életű volt, de követte több másik a földrész különböző országaiból. A sok levél is bizonyította, szkriptomániámat, melynek eredménye egy szekrényre való iromány lett.

Dániel Feri az a baleset érte, hogy a magyar írásbeli érettségén a nagy gonddal elkészített „segédanyaga” leesett a padlóra. Mivel felügyelő tanárunk még szundikálása ellenére is veszélyt jelentett, Ferinek meg kellett várnia a felszabadító csengőszót. Jó memóriája révén a baleset ellenére is jelesre írta meg a dolgozatát.

Az érettségi tablót Győry Iván tervezte.

Vastag osztálynaplónk egyik lapján hírt kaphattunk a Foglár-Város focimérkőzésről olyan nevekkal, mint Szögédi, Botár, Szpolecsni, Bódvai, Kalo, Fluk. Bordás Béla különösen kedvelte a fejjátékot. Az eredmény 5:3 volt, mondanom sem kell, a Foglár javára.

A vízben nem versenyezhetünk a Dobó reál gimmi csapatával, melyben olyanok lettek világhírűek, mint a sokszoros olimpiai bajnok vízilabdás Pók Pál. Egykori gimnáziumi igazgatójuk, dr. Kemény Ferenc, tagja lett annak a hétagú Nemzetközi Olimpiai Bizottságnak, melynek báró Pierre Coubertin volt az első elnöke. Mindkettőjük kackiás bajusza jól látszik az egykorú fényképeken, illetve az egri vármegeyháza udvarán levő szobron.

Szenteljünk egy percet azoknak az aranyköpéseknek, melyek szívderítő dolgozatok alkatrészei voltak:

– Lórántffy Zsuzsanna bús özvegyiségében számos ifjakkal gyarapította a Sárospataki Főiskolát.

– Mátyás a bokorban várakozott, de a szarvas nem jött.

– A tatárjárás idején IV. Béla várromokat épített.

– Rákosi beszéde után megszűnt a felhalmozás és a törekvés.

A tornavizsgán vagy más kivonulásokon való megjelenés a keménykötésű Mohai Lajos osztályparancsnok vezetésével ment végbe.

Amikor értesültünk gróf Teleki Pál tragikus haláláról, a Bocskai-sapkára gyászszalag került.

Osztályfőnökünk, Vajk Atanáz a gimni épületében gyóntatta a súlyosan sebesült német katonákat. Német óráinkon az volt

a nehéz, mikor a gót betűs írásról a latinra kellett áttérnünk.

A Vajk név alkalmasnak bizonyult arra, hogy az egyik cserkész tábor csapatának vezérét Vajk-Csüng-Fán tábornoknak nevezzék el.

A német katonák hangját, ha még annak lehetett nevezni, Csiky utcai lakásunkban is lehetett hallani, a bekvártélyozottak közül főleg azokét, kik annak idején megjárták Sztálingrád poklát. Ugyanebben a szobában lógott a falon egy tekintélyes kb. 200x150 centiméteres kép, mely Saul megtérését ábrázolta. Ma sem tudom, mi történt vele.

Ha már erről a képről esett szó, hadd említsem meg Aba-Novák Vilmos gyönyörű Mária festményét, mely az egyik jeles évforduló alkalmából a jobb első mellékoltárra került.

Eger városának ún. Hatvani temetőjében emelkedik a ciszterci sírbolt, felsorolva egykori kedves tanáraink nevét, és biztatva néhány perces imára két locsolás között.

Úgyszólván az egész ország tudósgárdája elismerte Patkai Vidor, Lénárt János és társainak munkáját, kik hozzájárultak ahhoz, hogy az öreg bástyákat, kazamatákat és Gárdonyi sírját ma is a turisták tízezrei keressék fel.

Egy másik „jó fej”, Holik Sámuel teológiai professzor a Liceumban tanított. Sajátos beszédfordulatának megőrzése érdekében jegyezték fel hallgatói a következő mondatot: „Te Péter vagy, kéekalássan, s én erre a kösziklára építem anyaszentegyházamat.”

Emlékszem még azokra a percekre, mikor a hatalmas termetű Hóman Bálint érkezését harsány trombitajel adta hírül. A Liceummal szemben, a főszékesegyházban láttam

egyetlen egyszer Horthy Miklóst, mikor idejött tisztelegni az éppen elhunyt Szmrecsányi Lajos érsek úr ravatalánál.

Néhány mondat erejéig visszatérek iskolánkhoz. Egy-két ritka alkalommal láthattam egyik tanárunk polcán a *Mi a magyar?* c. kötetet, melyben akkori tudósaink legjobbjai, mint Kodály Zoltán, Eckhardt Sándor és mások örökítették meg tudásuk legjavát. Eckhardt Sándor cikke *A magyarság külföldi arcképe* címen szerepelt.

A fiatal Kerekes Károly tanár úr néhány alkalommal helyettesítette Habis tanár urat a Vitkovits Önképzőkör ülésén. Ha nem is arattunk olyan sikert, mint Versényi Gyurkáék, de méltók voltunk elismerő szavaira. Olyan merészek is akadtak, kik nem átalottak párhuzamot vonni Goethe Faustja és Madách Tragédiája között.

Nem ismerősek ezek a mondatok? – Agricola terram arat. Quo usque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? Sine ira et studio. Ars longa, vita brevis.

Vajk úrnak az volt a szokása, hogy a jól sikerült latin dolgozatokra K (kitűnő), J (jeles) és 5 érdemjegyet írt. Ez az értékelés szinte visszaköszönt az egyetemen, mikor Schwartz Elemér professzor úr „Még jeles”-t, Berczik Árpád tanár úr „Igen szorgalmas”-t stb. írt az indexbe.

Az ugyancsak fiatal Ferenczy Csaba versolvasása és zongorajátéka tette, hogy beleszerettem a francia nyelvbe. Ha éjszaka néha fölébredek, egy vers után nyúlok. Legyen az magyar, német, orosz vagy francia, szóljon alt vagy bariton hangon, csak lopjon vissza egy kis szépséget, meleget a kihűlni készülő világba.

Nem fáradsz-e reám mosolyogni, ha csüggedek, és ha
Megszédít a gond, túrni szeszélyeimet?
Nagy feladás vár rád: fiatal szívednek erényét
Tenni napúl megtört életem árnya fölé.

Vörösmarty

* * *

Madár dalol itt valahol
én azt hiszem, hogy a te lelked
virraszt köztünk ránk hajol
s tépett bakáknak énekelget

Hallgasd csak oly szelíden bűg
nem is tudom hogy melyik ágon
teli dalával minden út
bármerre járok e világon

gépfegyvereknek is ne félj,
talán csak csillag hull sziszegve
az éjre nap jó napra éj
kék szerelem hajlik szívemre

Apollinaire: *Madár dalol*
Ford.: Radnóti Miklós

* * *

Nagy képtárakban hogyha járok
megakad olykor a szemem
aranyozott, régi képeken;
fakult a szín, tördelt a vászon,
fátyolt kapott a régi arc,
s csak annál izgatóbb a rajz,
minthogyha három-négy évszázon
által egy mély szem nézne rám.
Nézem: ennyi meg ennyi szám...
Ki álmodhatta ezt az arcot?
mert minden festés álmódás -
hiába: nincs ott írva más:
Pictor Ignotus.

Rokonok vagyunk, régi testvér:
miként te cellád rejtekén,
rajzolatok magamban én
s csak folytatom, amit te kezdtl.
Mi vagy te már? Rég földi rög:
de akit rajzoltál, örök.
Ha én így, mielőtt elesnék,
emléket arról hagyhatok,
amit meglátnom adatott,
hogy mások is lássák s szeressék,
nyugodtan hűnyom el szemem,
s leszek örökre névtelen
Pictor Ignotus.

Babits Mihály: *Pictor Ignotus*

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN

a 2005/06. tanév második félévében

JANUÁR 6. A Misztériumjáték és a Gróf Czegei Wass Albert Alapítvány Wass Albert munkásságának a megismerésére iskolánk dísztermében emlékműsort tartott, amelyet a 12. A, B, E osztály tanulói tekintettek meg. A műsor végeztével ünnepélyesen megkoszorúzták a tavaly felállított emlékhelyet iskolánk előtt.

Megtartottuk a „Ki mit tud?” általános iskolásoknak kiírt verseny döntőjét matematika, magyar nyelv, angol és német nyelv tantárgyakból.

JANUÁR 20. A ciszterci alapító atyák ünnepe – rádióműsoros megemlékezés.

JANUÁR 23. Dr. Seregély István érsek úr és Semjén Zsolt úr, a KDNP elnöke fórumbeszélgetést tartott iskolánk dísztermében a Képmás újság rendezvénysorozatában.

„Szűz Mária országának hívjuk magunkat, mégis annyi minden történt velünk. S ma is az ország egy tudathasadásos állapotban van, mert egy része nem tudja magát azonosítani ezzel az örökséggel. Mit tud kezdeni ezzel a keresztény politika?”

Semjén Zsolt: Valójában az szorul magyarázatra, hogyan létezhet még ma is ez a maroknyi magyarság a germán és a szláv tengerben. Katolikus meggyőződésként hiszem, hogy megmaradásunknak alapja Szent István felajánlása. Akkor gazdagodtunk, amikor hűségesek voltunk ehhez az úthoz, s akkor torkollott katasztrófába a magyar történelem, amikor akár jobbra, akár balra lecsúsztunk erről az útról. Tehát ez egyetlen reális politika, hogy visszatérünk a Szent István-i örökséghez. És nyilván minden korban újra kell fogalmazni – mint ahogy tette ezt a II. világháború után Barankovics István, aki e falak között tanult –, de a lényeg ugyanaz marad: a kereszténység, az európaiság és a magyarság egysége. Ezek nem egymással szembenálló valóságok, hanem egymásra épülő értékek. Ami ezt ma veszélyezteti, hogy intézményes formában próbálják a jócselekedetet bűnként beállítani, és a nyilvánvaló bűnre azt mondani, hogy az egy értékhardozó kisebbség, az egy másság, az egy államilag kitüntethető, támogatandó érdekes színfolt.

Érsek atya utalt az egyházra. Márton Áron püspök úr mondotta: Erdélyt a magyar anyák vesztették el, s a román anyák nyerték meg. Az akkori magzatgyilkos anyáknak eszükbe nem jutott azt mondani, hogy az a nő önmegvalósításának az eszménye. Akkor is voltak elferdültségek, de eszükbe nem jutott a városok főutcáin parádézni. Akkor is voltak, akik úgy berúgtak, mint az állat, de eszükbe nem jutott azt mondani, hogy egy szubkulturális értékhardozó kisebbséghez tartozók. A házassági hűséget megélt személyt úgy akarják beállítani, mint valamilyen vaskalapos hülyét, aki még arra sem képes, hogy két-három barátnője legyen. Aki gyereket vállal, az olyan csodabogár, aki ahelyett, hogy élné világát, keresetéből gyerekeket nevel. Arra, aki az idős szülőjéről gondoskodik, furcsán néznek, hogy miért nem vágja be egy szociális otthonba, vagy miért nem tünteti el eutanáziával. Én abban látom korunk nagy problémáját, hogy megnehezült a bűnbánat lehetősége. S itt látom a keresztény politikának is a lehetőségét és felelősségét, hogy széllal szemben is kimondjuk, hogy a bűn az bűn, mert éppen azáltal szeretjük felebarátunkat, hogy az igazság kimondásával felnyitjuk a szemét, lehetővé tesszük számára a bűnbánatot, és ezáltal végeredményben az üdvösség irányába segítjük.

Dr. Seregély István: Vasárnap Körmenten voltam Batthyány Boldog László halála 75. évfordulójának a megünneplésén. Az egykori kollégám adott egy könyvet, Korett Mária Teréziának - Batthyány feleségének – az életrajzát. Ez a 14 gyereket szült nő írta, hogy elviselhetetlennek tartom azt a papot, aki azért morog, mert istentiszteletre kell mennie. Hasonlóképpen azt a tanárt, aki panaszkodik azért, hogy gyerekekkel kell foglalkoznia, s azt az orvost, aki unja azt, hogy betegekkel törődjék. De még kevésbé becsülöm azt a nőt, aki azért panaszkodik, mert gyereket kell a világra hoznia.”

JANUÁR 30 – FEBRUÁR 3. Iskolánk 27 tanulója a szlovákiai a Pribylinán (Pribilina) sítáborozáson vett részt.

FEBRUÁR 9. Farsang a kisgimnázistáknál.

FEBRUÁR 13. Elkészült a leendő tornaterem második látványterve

FEBRUÁR 17. Az A osztályosok bulija.

FEBRUÁR 22. A B osztályosok bulija.

FEBRUÁR 23. Az 56-os Szövetség részvételével megemlékezés a kommunista diktatúra áldozatairól.

Farsangi bál kollégistáknak a Bartakovics Béla Megyei Művelődési Központban. A nyitótáncot a kollégiumok 9. évfolyamos tánciskolába járt tanulói járták el.

MÁRCIUS 14. Ünnepi megemlékezés a rádióban március 15-éről.

MÁRCIUS 16–18. Karítász-napok az iskolánk első emeleti folyosóján.

MÁRCIUS 25. A Palotás József megyei matematika verseny megrendezése az iskolánkban.

ÁPRILIS 5–7. DDr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főpát úr, iskolánk fenntartója ellátogatott az iskolánkba, s találkozott a diákok képviselőivel és a tanári karral.

ÁPRILIS 5–7. Komplex intézményellenőrzés és -értékelés intézményünknel.

A Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet (KPSZTI) programja szerint 2001. októberében intézményünkben már lejárt egy komplex intézményellenőrzés és -értékelés. E tanév tavaszán szintén a KPSZTI szervezésében ismétlődő látogatásra került sor, amelyet Czuppon Györgyné vezető szakértő, Bakos Csaba és Petróczi Zoltán szakértők végeztek el. A vizsgálat az intézmény teljes átvilágítását tűzte ki célul, s zárásaként egy 62 oldalas összegző dokumentumot készült. Ebből a 4 és 5. fejezet rövid összegzését közöljük.

4. Az intézmény kulcsfolyamatai

Az iskola nevelő-oktató munkája összhangban van a Pedagógiai Programmal. A nevelésben meghatározó a keresztény értékrend, a személyre szabott követelés és számonkérés. A diákok udvariasak, fegyelmezettek, nyitottak. A pedagógusokat a jó szakmai felkészültség, a hivatás és az intézmény iránti elkötelezettség jellemzi. Töreksenek a korszerű munkaszervezési módok, a változatos módszertani kultúra érvényesítésére.

A tanórán kívüli szabadidős tevékenységek sokszínűek, változatosak, bár a diákok eltérő mértékben élhetnek a felkínált lehetőségekkel. Az étkeztetést kulturált, higiénikus körülmények között, külső partnerrel kötött szerződés segítségével oldják meg.

Az iskola adminisztrációja szabályozott. A pénzügyi folyamatok a jogszabályoknak megfelelnek. Az iskolavezetés és a pedagógusok a pályázati felelős segítségével élnek a pályázatok nyújtotta lehetőségekkel.

5. Eredmények, az intézmény fejlődése és perspektívái

Az intézmény minden adata, a helyszíni vizsgálat egy jól működő iskola képét mutatja. Az elégedettségi mérések is ezt igazolják. A kiemelkedő versenyeredmények is ezt a tapasztalatot támasztják alá. Az intézmény megsokasodott feladatai mellett is (pl.: 0. évfolyam bevezetése, kollégium átvétele) jellemző a tudatos tervezés, szervezés, a feladatok átgondolt végrehajtása a küldetésnyilatkozat szellemében.

A pedagógusok jól képzettek, elkötelezettek az intézmény iránt. A tanulók és a szülők is büszkék arra, hogy az intézmény partnerei lehetnek. Méltán jóhírű az iskola Eger városában és vonzáskörzetében.

ÁPRILIS 11. A költészet napja alkalmából a 12. évfolyamos tanulóinknak *Lisztóczy László* nyugalmazott főiskolai tanár előadást tartott József Attila költészetéről. A tanár úr a Ciszterci Rend Szent Bernát Gimnáziumának 20 db évkönyvét adományozta iskolánkunknak.

ÁPRILIS 11. *Rácz István Pelbárt* atya tartott tanári lelki napot.

ÁPRILIS 11. Az intézmény nyugdíjas dolgozóinak találkozója.

ÁPRILIS 12. Nagyböjti lelki nap. A nyolc évfolyamos osztályok tanulói „Szivárvány” színjátszó-csoportja passiójátékot nézhettek meg a díszteremben. A többi osztályok tanulóinak a lelki napi előadását és a szent misét a Bazilikában *Lengyel Gyula* atya tartotta.

ÁPRILIS 13–18. Tavaszi szünet.

ÁPRILIS 20–21. Diáknapok.

Ebben a tanévben is tizenegyedik évfolyamos osztályok nagyon készültek a várva várt diáknapokra. Az osztályok a legnagyobb gonddal a bevonulást tervezték meg. Hangulatidézés szándékával a bevonulás egy-egy pillanata... (A diáknapokat a 11. B osztály nyerte.)

a „HungáriÁsokk”, azaz a 11. A,

az „lízirájder, 11. B”,

az „ördögök és angyalok”, azaz a 11. E,

a „K-trix”, azaz a 12. K.

MÁJUS 3. A holokauszt emléknap alkalmából iskolánk volt diákja, Székely Gábor megemlékezést tartott.

MÁJUS 3. A Magyar Nyelv Hete alkalmával a TIT szervezésében dr. Balázs Géza nyelvész előadást tartott a régi fizikai előadóban.

MÁJUS 4. A 12. évfolyam tanulóinak osztályozó konferenciái.

Ballagási ünnepély a kollégiumban.

MÁJUS 6. A tizenkettedik évfolyamos tanulóink, azaz százharmincnégy diákunk ballagása. A búcsúzó beszédet Pócs Dávid 13. K osztályos tanuló mondta:

„... Az érettségi közeledése, a fényképezkedés, tablókészítés, bélyegképek cserélgetése és a szere-nád, mind baljós előfutárai voltak valami kikerülhetetlen ébredésnek; elballagunk, elmúlt... De tarisznyánk-ban mégis többet viszünk magunkkal, mint egy útravaló pogácsát. Velünk lesznek a tápláló emlékek. Mert az egykor új osztályteremből otthon, az idegen diákokból barát, s az ismeretlen osztályfőnökből támasz lett. Az első iskolai nap ijesztő benyomásait felváltotta ezen utolsó iskolai nap búcsúzó borzongása, hiszen részünké vált a másik. Olyannyira, hogy elkerülhetetlen a büszke visszaemlékezés akkor is, ha már elke-rülünk innen. Az együtt átélt ezer és ezer vidám történettel szórakoztatjuk majd új barátainkat, de ők nem fogják érteni.

S miképpen majd az osztálytábló lekerül a falról és csak érettségi találkozók alkalmával hozzák le a padlásról, úgy a közös emlékek is csak néha-néha idéződnek fel majd bennünk. Ekkor értjük meg az em-lékek igazi értékét, hogy kitörölhetetlenek, s felejthetetlenek.

Tarisznyánkban magunkkal visszük még a megszerzett tudást, azt az egyforintost, amit kamatoztathatunk, s amire az igazi, a szellemi gazdagságunk épül majd. Ez a tudásunk tehet minket gondolkodó és

nyitott emberré, aki képes megkülönböztetni az igazat a hamistól. S lelkünkben visszük magunkkal az elvetett magot, azt az örökséget, amellyel képesek leszünk szeretni és szeretve lenni. Hiszen mindannyian boldogságra vágyunk az élet teljességében. „Boldog az, aki emlékszik a jóra, s bolond, aki nem felejt a rosszat.” Feledjük hát, amit feledni érdemes, mert csak a tiszta forrásból meríthetünk bátorságot a próbatételek idején. Az első megmérettetés számunkra az érettségi vizsga, ahol számot kell adnunk tudásunkról s emberségünkről. ...”

- MÁJUS 16.** Ünnepi szentmise a Bazilikában Eger város katolikus iskoláinak részvételével, amelyen dr. Seregély István érsek atya megjutalmazta az iskolák legkiválóbb tanulóit.
- MÁJUS 20.** Iskolánkból 25 tanuló vett részt a nagymarosi találkozón.
- MÁJUS 22–23.** Írásbeli szakmai vizsga a számítástechnikai szoftver-üzemeltető, számítógép-kezelő (-használó), és a gyermek- és ifjúsági felügyelő I. OKJ-s szakképzésben.
- MÁJUS 26.** „Alpár Ignác élete és munkássága” címmel építészeti konferencia a díszteremben.
- MÁJUS 31.** Kompetenciamérés 6.C, 8.C, 10.A, 10.B, 10.C, 10.E, 10.K. osztályokban magyar irodalomból.
- JÚNIUS 2.** Szóbeli szakmai vizsga a számítástechnikai szoftver-üzemeltető, a számítógép-kezelő (-használó) a gyermek- és ifjúsági felügyelő I. OKJ-s szakképzésben.
- JÚNIUS 2–20.** Nagy Erzsébet plakátjaiból álló kiállítás az első emeleti folyosón, melyet *dr. Katona István* segédpüspök úr nyitott meg.
- JÚNIUS 4.** *Dr. Katona István* segédpüspök és *Mándy Zoltán* helynök úr 17 diákunknak kiszolgáltatta a bérmálás szentségét.
- JÚNIUS 6.** Rádiós megemlékezés a trianoni békediktátum aláírásának 86. évfordulóján.
- JÚNIUS 14.** Iskolánk „Szivárvány” színjátszó-csoportja bemutatta W. G. Golding: *A Legyek ura* című művének feldolgozását.
- JÚNIUS 16.** Te Deum – tanévzáró ünnepi szentmise a Bazilikában.
- JÚNIUS 19–28.** Közép szintű szóbeli érettségi vizsgák az iskolánkban.
- JÚLIUS 2–8.** A Szent Erzsébet Kollégium leány közül egy csoport Rómába utazott.
- JÚLIUS 3–6.** Az iskola tantestületének egy része kirándult Kárpátaljára.
- AUGUSZTUS 14–18.** Olpei diákcsoport látogatása városunkban és iskolánkban.

EGY TANULMÁNYÚT KEZDETE (1950)

Nagy Menyhért Mójesz atya 1998-tól 2002-ig volt házfőnök, és kollégiumi igazgató Egerben. Nagy lendülettel és energiával folytatta a Rendház – a Szent Erzsébet Kollégium – felújítását. Megújult az elhanyagolt Szent Bernát kert, a Szent Bernát szobor is visszakerült 50 éves száműzetése után a helyére. Habár már nem tanított az iskolánkban, de benne tudós tanáraink utódját is láttuk.

1950 szeptemberében mint II. éves klerikus húsz rendtársával indult „nyugati tanulmányútjára” árkon-bokron, országhatáron át. Ennek pár hónapos „útra-kelésnek” a történetét – eredetileg levél formában – írta meg Ferenc testvérének még 1950-ben. Újságunkban folytatásokban közölt írását – melyet szóbeli engedélye alapján folytatásban közlünk – hazatelepedése, 1996 után készítette.

Mójesz atya jelenleg betegsége miatt ágyhoz kötött él Hévízen, a Szent Lukács Idősek Otthonában.

A csend már hetek óta elhagyta a Zirci Apátságot: a kilakoltatott apácákat tömegesen hozták teherautókon a szélrózsa minden irányából, egy-két hét alatt a sok apácától az ember alig látott cisztercit a monostorban. A Zirci Apátság a deportált apácák egyik országos központja lett.

Ha még legalább a mi ciszterci atyáinkat hozták volna „haza”, sóhajtoztunk néha. Sajnos őket más irányba terelték: a bajai, pécsi és a szentgotthárdi házak tagjait a Kunszentmártoni Karmelita monostorba internálták, a többieket más-hová. De mi lesz ennek a kitelepítésnek a vége? Hiába próbáltuk a helyzetet fölmérni, képtelenek voltunk a történetek logikáját felfogni.

Hanem, közben a zirci novíciusok mindennel tisztában voltak; ők még „azt is tudták”, hogy az egész magyar Ciszterci Rendet a feloszlítás veszélye fenyegeti. Erről nekünk, „öreg klerikusoknak” is volt valami fogalmunk, mert már két hónapja fülünkbe súgták egy „külföldi tanulmányút” lehetőségét.

Az érzékenyebbek sejtették, hogy ez az egész egy végnek a kezdete volt. Emlékszem, Tóbiás gyakran idézte Jézus szavait: „Imádkozzatok, hogy ne télen vagy szombaton kelljen menekülnötök” (Mt 20:24). Ami pedig a külföldre utazás „szervezkedését” illeti, azt akkor senki sem merte volna így nevezni. Én csak azért tudtam az egésztől, mert tőlem is megkérdezték, hogy egy ilyen esetleges tanulmányút érdekelné-e. A válaszom, természetesen „igen” volt, s utána már csak az indulás napját vártam. De érdeklődni – még kevésbé sürgetni az indulás idejét – nem lehetett, mert azt nem tudtam, ki volt a szervező; csak annyit sejtettem, hogy az előljárók nem voltak beavatva a dolgokba. A „titokzatos szervező” talán Paszkál volt, de senki sem merte volna megerősíteni a „pletykát”.

A várva-várt nap elérkezett. Augusztus utolsó napjaiban valaki fülembé súgta, hogy a kitűzött indulási nap szeptember 5-én, egy keddi napon lesz. Amikor ezt megtudtam, szaladtam a prefektus atyához, hogy engedélyt kérjek egy távirat elküldésére: nem akartam elindulni anélkül, hogy legalább édesapám ne tudjon a dologról. Nagy meglepetésemre, a prefektus azt ajánlotta, hogy inkább írjak, mert a távirat gyanút keltene. Ő meg volt győződve, hogy a levél még idejében meg fog érkezni, s minden a legnagyobb örömmünkre fog szolgálni. A végén én is meggyőződtem, hogy ez lesz a legbölcsebb megoldás. S levelet írtam.

Sok idő nem volt aggodalmaskodni: szeptember 2-án szombaton az Apát Úr megkért, hogy menjek el Kunszentmártonba, s nézzem meg, milyen körülmények között élnek ott a „koncentrációs táborban összegyűjtött atyák”. Nem kellett sok idő az úttervet és programot át gondolni: vasárnap, szeptember 3-án lemegyek vonattal

Kunszentmártonba, az éjszakát a „táborban” töltöm, másnap reggel Budapesten keresztül, betekintvén a budai rendházba is, visszatérek Zircra, ahonnan szeptember 5-én, kedden indulok a „tanulmányutamra”, nyugatra.

Az útterv azért is tetszett nekem, mert én majdnem biztosra vettem, hogy hazafelé jövet, vagy Székesfehérvárott, vagy Veszprémben véletlenül találkozom édesapámmal, aki meghívásomra jön majd Zircra, vonattal. Már Budapesten is tágra fogom nyitni szememet, hátha már ott találkozunk, de még jobban kinyitom szemem majd Székesfehérvárott és Veszprémben. De hiába: a találkánk elmaradt... Édesapám a levelet későn kapta meg.

A kunszentmártoni tapasztalat

Kunszentmártonba vezető utam nem volt teljesen eseménytelen. Zircról Konstantin Perjel és Lénárd atya társaságában indultam el: Konstantin Perjel Veszprémbe igyekezett, Lénárd atya pedig Pestig jött. Zircról Veszprémig minden percemet Konstantin Perjel úrral töltöttem. Őt mindig nagyon tiszteltem; szerettem előadásait, konferenciáit, punktáit; csodáltam nagyszerű tudását, költői lelkületét; „zsolnárfordítása” pedig egyenesen elbűvölt. Olyan lénynek tartottam, akiben mindent érdemes volt utánozni, legalábbis csodálni.

Rövid félórás beszélgetésünk a tenger mélységeire emlékeztető csodás témák felé vezetett mindkettőnket. Azt szerette volna tudni, hová fogok „elvonulni” a feloszlítás után. – Ekkor a feloszlítás már nem volt tabu közöttünk. – Azt viszont egy szóval sem kérdezte, hogy jelenleg (azon a napon) hová megyek (bár valószínűnek tartom, hogy ő nem tudott küldetésemről).

Mivel a vonatkocsi ablakai nyitva voltak, nyugodtan beszélgethettünk anélkül, hogy valaki is kihallgathatott bennünket. Azon kérdésre, hogy hová szeretnék menni a feloszlítás után, csak kitérő választ adtam. Igaz, hogy azon hetekben annyira el voltam foglalva, hogy még ehhez hasonló vitális kérdésekre sem volt időm gondolni. Másrészt pedig az is igaz, hogy az „egyházmegyei szeminárium” engem nem lelkesített, még kevésbé vonzott. Ezt meg is mondtam a Perjel úrnak, aminek ő nagyon megörült. Számára ez azt jelentette, hogy „Zircen volt valami rendkívüli, ami meghatározta létünket is meg életstílusunkat is.” Harmadszor, már kilátásban volt egy esetleges „nyugati kirándulás”. Erről viszont úgy láttam, hogy nagyon is jól volt értesülve.

Elválásunkat a veszprémi állomáson a szokásos és nagyon szívélyes „Isten vele, testvér!”-rel pecsételte meg.

Veszprémtől Budapestig Lénárd atyával már sokkal kevesebbet beszélgettünk, pedig lett volna bőven időnk. Talán mindketten fáradtak voltunk érzelmeinkben... Ő „hazafelé

tartott". Nem hiszem, hogy a közelgő feloszlítás őt mélyebben érintette volna mint Konstantin perjel urat, de az ő lelke komorabb volt: ő is szeretett a jövőre emlékezni, de ilyen esetben minden másról megfeledkezett. (Amikor 1959-ben megint találkoztunk az Egyesült Államokban, akkor már bőrtönt szenvedett, megtört ember volt: 1959-től haláláig majdnem kizárólag a múltban élt.)

Nos, ha már Kunszentmártonban is megfordultam, hadd mondjam el, milyen volt szabad ember létemre egy éjszakát „politikai táborban” tölteni.

Vasárnap délután 5 óra körül érkeztem meg a zárda bejáratához. Fejemet sem jobbra, sem balra nem fordítottam, hogy lássam, figyelnek-e a szomszéd ablakból. Hát persze, hogy nem láttam senkit, s így biztos léptekkel léptem át a ház küszöbét. Megérkezésem híre futótűzként járta be a kolostort: az egyik ciszterci atya, aki jól ismert gimnáziumi éveimből, hangosan, (határozottan) kiabálva újságolta a többieknek, ami sokakat zavarba hozott, hogy „itt van egy volt ciszterci klerikus”.

– „Egy volt ciszterci klerikus?”

– „Nem, még mindig zirci klerikus vagyok” – mondtam én. Zirc még mindig áll! Erre a kedélyek egy kicsit lecsitulnak. A legtöbben azon csodálkoztak, hogy be mertem szökni.

– „Szökni? Én igazában nem szöktem; senki sem őrizte a kaput. Zsebre tett kézzel sétáltam be a táborba”. Nem akartam hőst faragni magamból, de mégis büszke voltam, hogy bemelezkedtem. Igaz, már Zircen figyelmeztettek, hogy nem a bemenetel lesz a problematikus, hanem a kijövetel, mert ha valaki nappal jön ki, azt szigorúan leigazoltatják.

– Kicsoda igazoltat?

– Hát a rendőrök, akik a szomszéd ablakból titokban fényképezik a bemenőket. Nekem tehát egy olyan órában kellett kijönnöm, amikor az ügyeletes rendőr még aludt. A bemenetelem nagyon egyszerű volt. Fényképeztek, vagy nem? – nem tudom. Ha igen, akkor soha nem jöttek rá a „betolakodó kém” azonosságára.

Másnap, hétfőn reggel 3 órakor keltem. Ignác atya misézett nekem. Igyekeztem öltözködésében segíteni, de a segítség helyett úgy összegabalyítottam a cingulust, hogy Ignác atya talán még most is azt próbálja kibogozni. A mise után kaptam egy kis reggelit, (mi volt az, nem emlékszem), megmutatta az utat a kukoricáson át a tanyai állomás felé, s én nekivágtam a hosszú kukoricatáblának. Még alig pirkadt, amikor porosan megérkeztem az állomásra. Egy-két álmos munkás várt a vonatra. Feltűntem-e nekik korom és öltözetem miatt? Talán még észre sem vettek. Hétfő korán reggel volt. Nekik is időbe tellett felébredni.

Akkor vettem észre, hogy a Szentesről érkező vonatom valamelyest késett, amikor átszálltam a zsúfolásig telt vonatra. A magánbeszélgetésekből megtudtam, hogy egyesek csak Szolnokra igyekeztek, mások meg Budapestre. De a vonat késése miatt sokan méltatlankodtak: szidták a „vasutat”, a „mai világot”, amely azt megköveteli, hogy az emberek időben megérkezzenek a munkahelyre, de azt már nem tudja biztosítani, hogy a vonatok idejében érkezzenek. Az egyik munkás azon panaszkodott, hogy ha csak egy percet késik is, már nem kapja meg az órabérét. Egy Budapestre tartó utas azon panaszkodott, hogy ha nem éri be Szolnokon a budapesti személyvonatot, akkor csak komoly ráfizetéssel tud tovább utazni gyorsvonattal.

Magam részéről hiú gondolatokkal foglalkoztam, hiszen én szívesebben utaztam gyorsal, mint egy döcögő személyvonattal. S ha éppen várni kell a gyorsvonatra, felhasználom

az időt, egy-két képeslap megírására. S találtam is az állomás trafikjában két csinos képeslapot.

– De kinek írjak és mit? Szolnokról írni Édesanyámnak, nem lett volna ajánlatos.

Mit keres az én fiam, zirci kispap, Szolnokon? Édesanyámnak nagyon színes fantáziája volt még a lehetetlent is el tudja képzelni. Szolnok keletre van, s ha valaki arra jár, amikor Zircen van állandó lakhelye, csak azért jár azon a vidéken, mert útban van Oroszország felé. Szegény fiam, már Szolnokról írt; soha többé nem látom meg – gondolta volna magában –, örökre elvitték, elhurcolták!

Hogy mit kerestem erre felé, azt nem mertem volna megírni. A végén a legjobb megoldást választottam: Édesanyámnak nem írok Szolnokról. Később adódnak majd jobb alkalmak, amikor az egészet elmondhatom neki szóban, gondoltam magamban. Édesapámnak már csak azért sem írhattam, mert ő már nem volt otthon: még aznap elindult Zircre...

Hanem, mivel már megvettem a két képeslapot, valakinek el kellett azokat küldeni. A levelezőlap egy búcsúzkodási forma is lehet: ha írok kedvenc (bérma)keresztapámnak, ő meg fogja érteni, hogy azért írtam, hogy tőlük elbúcsúzzam. Mire megkapják a lapomat, én már messze túl leszek a határon: akkor megértik, hogy én „formálisan” is elbúcsúztam. A keresztapám nagyon jól ismert, s néhány szavamból ki fogja olvasni tervemet, mindjárt meg fogja érteni, milyen irányba utaztam. A végén minkét képeslapot neki címeztem, s mire bedobtam azokat a postaládába, a gyorsvonat berobogott. A tömeget követve felszálltam, s Budapestig kényelmesen és békésen utaztam. Az egyetlen dolog, amire vigyáznom kellett, az a több tucatot kitevő levélküldemény volt, amit Budapestre kellett kézbesítenem, vagy feladnom.

Egy rövid látogatás Budapesten

Itt vagyok megint ebben a zajos, füstös fővárosban. Itt az emberek nem járnak-kelnek, itt mindenki futkosni látszik, egy lepkefogóval a kezében, mintha saját eszét hajszolná. De tudják-e, mit csinálnak? Ahogyan én nem merem megkérdezni őket, ugyanúgy ők sem érnek rá, hogy feltegyék a kérdést önmagunknak. Élni kell; az élet pedig mozgás.

Micsoda kultúrközpont ez a Budapest! Mennyi szép palota, autó, villamos!

Ennél többet az ember el sem tud képzelni! Környezetünk modernizálódott, hosszas munka után „tökéletessé” tettük azt.

Két évvel az érettségim után, két éves szemináriumi élet után, alig ismertem fel magam: az az érzésem, hogy ebben az óriási fejlődési zavarban mi emberek kifejeztük magunkat, s minden igyekezetünk ellenére – a nagy „Parancs” ellenére – a föld minket hajtott uralma alá. Mindenféle rémuralomnál nagyobb és hathatósabb uralmat teremtett a Mammon hatalma. Ennek terjesztésének a szolgálatába szegődik minden betű, amelyet szavakká varázsolnak a nyomda kerekerei; a nagyváros zaja minden emberi hangot megmánsít. Egy nagy olvasztó kohó ez a főváros, de talán még helyesebb lenne azt mondani, hogy egy emésztő katlan: valamikor jó volt, mert eggyé olvasztotta különböző nyelvű lakóit, de a fejlődés rosszra vezette, s ma kiöli az emberekből a lelket. Örülök, hogy már csak kevés időm van hátra, s sietek a Budai Rendházba, ahol leadom a Kunszentmártonban rám bízott leveleket.

Mondanom sem kell, hogy belépni a budai házba, nekem mint másodéves zirci klerikusnak, nem is volt olyan min-

dennapos esemény. Tudtam ugyan, hogy ebben a rendházban laktak rendünk nagyjai, de amikor hirtelen Brisits Frigyessel, Hagyó-Kovács Gyulával, s egy-két másik híres tanárral találtam magam szemben, egy kicsikét megszepepentem. Hogyan is köszöntsem őket? Mit mondjak? Hogyan beszéljek hozzájuk? Annyit észrevettem, hogy – bár őket Budán még nem bántották (nem deportálták) – idegesek és letörtek voltak. Nagyon röviden beszámoltam a látottakról és hallottakról, ami egy kicsikét megvigasztalta őket, hiszen Kunszentmártonban az élet – kilátástalanul ugyan – de ment tovább. Ugyancsak biztató volt számukra, hogy én „Zircre mentem” („mentem haza”): Zircen is volt tehát élet! Hogy mit tudtak a Rend közelgő feloszlásáról, fogalmam sem volt. Azt sem tudom, hogy tudtak-e valamit a mi nyugatra való igyekezetünkről. Annyit elárultam, hogy sietnem kellett vissza Zircre, ahol az Apát úr várta a beszámolómat. Ez pedig elég racionálisnak hangzott. Még csak annyit, hogy a végén megkínáltak egy kis ebéddel is, ami nagyon jól esett, mert már két napja nem ettem meleg ételt.

Egy találka, mely örökre elmaradt

Innen már az álom szárnyain repültem az állomás felé, hiszen biztosra vettem, hogy Székesfehérváron találkozom édesapámmal, s onnan majd együtt folytatjuk utunkat Zircre. Már láttam a fehérvári peronon, ahogyan idegesen szívja cigarettáját s elképzelttem nagy örömét és meglepetését, hiszen ő nem tudhatta, hogy amióta neki írtam, én már megjártam Kunszentmárton, s börtönben töltöttem egy éjszakát.

De hogyan fogom tudtára adni, hogy csak azért hívtam, hogy elbúcsúzzunk; nem is egy-két hónapra, hanem évekre, talán örökre. Nem sokat törhettem a fejem ezekkel a kérdésekkel, mert alig hogy a vonat elindult a Kelenföldi állomásról, én úgy elaludtam, hogy csak a székesfehérvári állomáson a hangszórók kiabálására ébredtem fel. Gyorsan leszálltam a Balaton felé tartó gyorsvonatról, s álmos szemekkel kerestem a tömegben édesapám arcát. Előbb hihetetlennek, majd abszurdumnak éreztem a helyzetet; hihetetlennek, mert nehezen képzeltem el, hogy már Zircen lenne; abszurdumnak, mert, ha nem érkezett meg, akkor már mi nem fogunk találkozni...

Hosszas, reménytelen keresés után elhagytam az állomást, az utam nem messzire vezetett, az állomással szemben levő Prohászka-templomba, Kaszap István sírjához. Ha már földi szüleimtől nem tudok elbúcsúzni, elköszönök az égi „rokonságtól”: ők talán még segíteni is tudnak.

Prohászka! Kaszap István! Hány megtört magyar szív térdelt már sírjaitokon! Mennyi fohász szállt már égi hazátokba titeket kérve támogatónak, vezetőnek „sötét éjjelenek”? Szent magyar szívetek forrón dobog szeretett földietek lelke felett, mint ahogy egyszer testi szemeitekkel, kegyelettel, néztétek a nyomorult hon szerencsétlen gyermekeit. Az én nyomorom is elég nagy lenne, hogy panaszkodjam, de ti úgy is látjátok nyomorom okát. Más nem is sejti, hogy az, aki a sírokat felett térdel, talán már holnap hontalanná lesz: egy fiatal magyart megint elnyel a nagyvilág. Kísérői csak ti lehettek; csak ti őrizhetétek meg, hogy egykor ismét megtalálhassa édes anyaföldjét.

Igen, egy homokszem leszek a tenger partján, s jaj! ha jön majd a tenger áradata, amely a mélybe sodorhat. Hanem, az fog történni, amit ti akartok, mert ti Isten akaratát teljesítettétek. A végét ti határozzátok meg. A ti szerepetek lesz az

is, hogy mindazok, akiket itthon hagyok a ti pártfogástokban találják meg a Gondviselés biztonságát és szerető jóságát.

Talán az fáj a legjobban, hogy láttam a süllyedő hajót, s magam is azon voltam, hogy elhagyom. Vajon nem leszek-e szökevény, nem a nehéz munka elől szököm-e meg?

Tanulnom kell! – mondogattam magamban. Fel kell készülnöm a jövőre. Ameddig tudtam, helytálltam, s segítettem. De most már úgy segítetek, hogy elhagyom a süllyedő hajót hiszem azonban, hogy a Gondviselés jóvoltából ti biztos vezetők lesztek.

Az utolsó rövid látogatás Zircen

Székesfehérvártól Veszprémig a vonatút alig egy rövid órácska volt, s az volt az érzésem, hogy vonatomban inkább a múlt felé haladt. A veszprémi átszállás után a zirci vonat, mint egy öreg vicinális, inkább csoszogott, mint gurult. Két évvel ezelőtt nagyon szánalmasan néztem erre a csigalassúsággal kapaszkodó vonatra. Akkor szerettem volna egy kicsit felgyorsítani, hogy minél előbb megérkezzem; ma egészen más érzés volt, hogy ilyen lassan haladt. „Egyelőre” ez lesz az utolsó út, amely „hazavezet”, még egyszer Zircre. Oda, ahol minden a két hosszú esztendőről beszélt, ifjúságom két esztendejéről! Mennyi öröm, kegyelmi ajándék, mennyi álom! De mennyi szenvedés és lemondás! Mennyi kis halál! Szent hely ez a Zirc, ahol az ember a „szentek unokájának” érzi magát. A csend birodalma, ahol a legszebb dolgok és események mindig a csendben történnek. Zirc a lélek otthona, a nagy találkozások, Isten és ember közötti találkozások színhelye. A szolga itt tanulja meg, hogyan kell az Urat hűségesen és szeretve szolgálni. Itt hallja minden szolga életének végén a vigasztaló meghívást: „Fidelis servus, intra in gaudium Domini tui!” („Hűséges szolga, lépj be Urad örömébe!”). Mindezekről elbúcsúzni? Hogyan tudom elhagyni mindazt, amit örökre szívembe véstem?! Itt hagyom tehát, de úgy, hogy észre se vesszük, se ő (Zirc), se én, hogy megválnunk egymástól, abban bízva, találkozásunk ismét a szép, a jó és a kegyelem jegyében fog megtörténni.

A zirci vonaton felismertem két klerikust, akik éppen akkor tértek haza nyári szabadságukról. Kik voltak, Ok is szöktek a következő napon? Honnan tudtam volna? És ha ők is hosszú út előtt álltak, milyen gondolatokat forgattak a fejükben? Biztosra vehettem, hogy otthonról jöttek; otthon elmondták terveiket?

Az indulás napja

Kedden délelőtt általános ideges hangulat uralkodott az egész apátságban. Nem a csomagolás láza volt ez. Senki sem csomagolt. Mit is csomagoltunk volna? S mégis volt egy kis csomagolási láz...

Én úgy határoztam, hogy viszek magammal egy váltás fehérneműt, s a borotva felszerelésemet. Hanem a „sok holmit”, mibe csomagoljam? Annyit aznap megtudtam, hogy útitársam Dávid lesz és kettesével fogunk utazni a határállomásig, Bősárányig, de azon túl még mindig titok takart minden más részletet. Nekem kellett volna egy aktatáska; az enyémet én már régen becsomagoltam a hazaküldendő bőröndbe. Elmentem tehát Polikárphoz, emlékeztetve arra, hogy neki volt egy öreg táskája. Abban bíztam, hogy attól az öreg táskától könnyen meg fog válni. Különbösen is, ő biztosan nem megy külföldre, hiszen nem hagyhatja szüleit egyedül. Amikor hallotta kívánságomat,

mosolyogva csak annyit mondott, hogy „a táskára neki is szüksége lehet”. Ekkor jöttem rá, hogy ő is jön.

Zircről Veszprémig

Az apátságot észrevétlenül hagytuk el. Én azt az utasítást kaptam, hogy Veszprém felé menjek, míg sokan mássok Győr felé távoztak. Az állomáson a Veszprém felé utazók csoportja találkozott, de „nem ismertük egymást”. Az én félkilós csomagom, ami fehér csomagolópapírba volt ügyesen összekötve, arra vallott, hogy tulajdonosa a szomszéd városba megy. Az elindulás előtt a helybeliek arcát figyeltem: furcsán nézettek bennünket, néha összesúgtak, s a tekintetük után ítélve láttam, hogy rólunk beszélgettek. Miután többen is voltunk, mindenki sejthette, hogy valamilyen kirajzásról van szó.

– Hová is mehettek azok „a kopasz kispapok” ilyen tömegesen?

Kinek jutott volna eszébe, hogy irigyelje tőlünk az azon a napon kezdődő „hétéves vakációt”? Csak arra ne gondoljanak, hol is fogjuk tölteni ezt a hosszú szabadságot! És hogy az indulás ne történjen zökkenő nélkül, váratlanul két idősebb rendtársunk is felbukkant a tömegben, s egyenesen felém tartottak. Máskor nagyon örültem volna a véletlen találkozóknak, de most egy kicsikét zavarba estem, mert féltem a lehetséges kérdésekre adandó válaszoktól.

– Nini, itt a Mózes, mondta az egyik.

Illedelmesen köszöntem, de már jött is az első kérdés:

– Hová utazik, Mózes?

Hazudni nem szabad, de nekik nem kell tudni az igazságot, hanem ebben az esetben nagyon nehéz volt az igazsághoz igazodnom.

– Hogy hová megyek? – Magam sem tudom pontosan. Annyit tudtam, hová akartam menni, de hogy hol köthetek ki, arról már fogalmam sem volt. Két Tarcsa van, mondo-

Folytatása következik

gattuk, amikor még az apátságban voltunk: Mosontarcsa Ausztriában, és Kistarcsa Magyarországon; az utóbbi sokkal ismertebb és híresebb lévén. No de meg kellett válaszolnom a kérdést.

– Hová megyek? Megyek Zala megye felé, ahol néhány napos vakáció után valamelyik szemináriumba kérem majd a felvételemet. Ki gondolta volna, hogy a zirci állomáson megkérdezik, hová megyek. Hiszen még el sem indultam. Persze, a válasz sokkal nehezebben született meg, mint ahogy ezt itt leírom: a dadogást nehéz írásban megörökíteni. Hanem, éppen a dadogásom győzte meg a kérdezőket, mert amikor látták, hogy kérdésük kellemetlenül érintett, nem érdeklődtek tovább. Közben a vonat megérkezett, egymástól elkészöntünk, s Dávid és én fölszálltunk a vonatra. Vontunk észrevétlenül elcsoszogott, s semmi erőfeszítésre sem lévén szüksége, siklott a meredek lejtőkön Veszprém felé. Veszprémben megint életre kelt bennem a remény, hogy ott, az állomáson édesapámmal még mindig találkozhatok, de hiába nyújtogattam nyakam: a tömegben csak azokat láttam, akik ott voltak.

Egy kis szerencsém mégis csak volt. Hirtelen Konstantin Perjel atyával találtam magam szemben. Három nappal azelőtt már „elbúcsúztunk” egymástól, de mindketten örültünk, hogy láthattuk egymást. A tömegen átvertem magam, de időnk nem volt a beszélgetésre. Amikor Perjel úr észrevett, beszélő társához fordult:

– Pardon, bocsánat, mondta, itt van egy kis tanítványom..., s hozzám fordulva megint azt mondta, amit előző vasárnap mondott:

– Testvér, vigyázzon magára, Isten vele!

Erre Alberik atya, aki éppen ott termett a tömegben, felfigyelt: ő volt az, aki a zirci állomáson feltette az indiszkrét kérdését. Azt hiszem, hogy a végén megértette, miért beszéltem Zala megyéről, aminek igazában nem volt semmi értelme.

CISZTERCI ISKOLÁK NAPJAINKBAN

A CISZTERCI SZENT ISTVÁN GIMNÁZIUMMAL ismerkedhetünk meg, folytatva a testvérgimnáziumok bemutatását pécsi Fehér/Feketében megjelent ismertető alapján, *Gyóni András igazgató és Hódiné Jeges Mariann igazgatóhelyettes jóvoltából.*

A GIMNÁZIUM RÖVID TÖRTÉNETE

A Zirci Apátság székesfehérvári gimnáziuma a város legrégebbi és legnagyobb középiskolája.

A jezsuiták 1702. január 2-án nyitották meg az akkor még négyosztályos magániskolájukat. A tanulólétszám csökkenése miatt az iskola 1707-ben megszűnt, és csak 1724. november 6-án nyitotta meg újra kapuit. Kezdetben négy, majd 1737-től hat osztállyal működött. Az intézményt 1773-ig jezsuita szerzetesek vezették.

1776-1786 között a pálos atyák végezték a nevelő-oktató munkát. De amikor II. József király feloszlatta a szerzetesrendeket, akkor a Magyar Királyi

Gimnázium nevet vette fel, és az igazgató egy piarista atya lett. Ám a szerzetesrendek feloszlása tanügyi válsághoz vezetett, amiért is I. Ferenc király 1802-ben több rendet visszaállított, és a székesfehérvári gimnáziumot a magyar bencésre akarta bízni. Ez nem sikerült, ezért Dréta Antal zirci kormányzó perjel 1810-ben kérte, hogy a kormányzótanács bízta a székesfehérvári és a pécsi gimnáziumot a zirciekre. Ez 1813-ban meg is történt.

A székesfehérvári ciszterci gimnázium első igazgatója Villax Ferdinánd lett, aki később 1826 és 1857 között zirci apát volt. Az iskola neve ekkor: a Ciszterci Rend Székesfehérvári Főgimnáziuma.

1921-től dr. Békefi Remig zirci apát az intézménynek a Ciszterci Rend Szent István Gimnáziuma nevet adta.

A Zirci Apátság 1937-ben telket vásárolt, és új iskolaépületet emeltetett, amelyet 1939. szeptember 8-án adtak át. A teljes munkálatok csak 1941-ben fejeződtek be. 1945-ben új iskolarendszert vezettek be: a nyolcosztályú általános iskolát és a négyosztályú gimnáziumot. Ennek megfelelően a gimnázium az 1945/46-os tanévtől átszerveződött, és mint Ciszterci Szent István Gimnázium és Általános Iskola működött.

A ciszterciek keresztény szellemű nevelő-oktató munkája 1948 júniusáig tartott. Ekkor az egyházi iskolákat államosították. 1948-tól az iskola mint Állami Szent István Gimnázium működött tovább.

1950-ben egyesült az Állami Ybl Miklós Reáliskolával, és József Attila nevére vette fel. Továbbra is magas szintű, országos elismertségű tanítás folyt különféle természettudományos, majd nyelvi tagozatok bevezetésével.

A rendszerváltozás után 1992-ben indulhatott az első „ciszterci osztály”, amely egyben az első 8 évfolyamos osztály is volt.

1994. február 25-én Balsay István polgármester és dr. Kerekes Károly zirci apát közoktatási megállapodást írt alá, amellyel a már a Zirci Apátság tulajdonában levő gimnáziumunk fenntartása és működtetése is átkerült a zirci apáthoz.

Dr. Zakar Ferenc Polikárp zirci főapát, mint az iskola fenntartója, élve jogával 2000. február 1-jétől visszaadta az iskola régi nevét, és azóta újra mint Ciszterci Szent István Gimnázium működik.

Jelenleg nappali tagozaton 8 évfolyamos és hagyományos 4 évfolyamos képzés folyik összesen 20 osztályban 650 tanulóval, esti és levelező tagozaton pedig kb. 250 hallgatót készítünk fel 4 évfolyamos képzésben az érettségire.

SZEMLÉLTETŐ ADATOK A NAPPALI TAGOZATOK KÉPZÉSI SZERKEZETÉRŐL

A **négyosztályos tagozaton** a humán irányultságú csoport latin, a reál irányultságú csoport francia nyelvet tanul. Másodikként választható idegen nyelvek az angol és a német.

A humán tagozatú osztályrész heti 3–3 órában tanulja a 11. évfolyamtól kezdve **emeltszintű érettségi felkészítőn** a magyart és a történelmet. Ezzel jól fel tud készülni a bölcsészeti, jogi, pedagógiai továbbtanulásra, a reáلتagozatú osztályrész heti 3–3 órában tanulhat a 11. évfolyamtól kezdve **emeltszintű érettségi felkészítőn** 2 reál tantárgyat. Ezek lehetnek: matematika, biológia, fizika, kémia, földrajz.

A **nyolcévfolyamos** tagozatra azoknak a szülőknek a gyermekeit várjuk, akik keresztény szellemben szeretnék gyermekeiket nevelni, illetve neveltetni. Az induló osztályok száma kettő:

egy osztály angol vagy német idegen nyelvvél;

egy osztály angol vagy francia idegen nyelvvél.

Az első négy évfolyamon kötelező a latin nyelv, amely jó alapot teremt a későbbi években az élő indoeurópai nyelvek elsajátítására.

A 11. évfolyamtól tantárgyválasztással emelt óraszámúval készülhetnek a tanulók az emeltszintű érettségire és a továbbtanulásra.

Számítástechnikai képzésben minden tanulónk részesül gimnáziumi éve során. A hittant órarendi keretben oktatjuk felekezeti szerint. A vallásérkölcsi nevelést szolgálják még a lelki napok, templomi és iskolai programjaink (adventi gyertya-gyújtás, ciszterci találkozók, egyházi ünnepek, stb.). Az iskola szép kápolnájában szentmisén vehetnek részt tanulónk.

Tanórán kívül is sok lehetőség nyílik az elmélyült munkára, felkészülésre, aktív pihenésre, szórakozásra. Jól felszerelt könyvtár áll a diákok rendelkezésére. Iskolánkban működnek: szakmai szakkörök, énekkar, színjátszó csoport, kisgimnazistáink számára tanulószoba. Délután sokféle sportfoglalkozás közül választhatnak tanulónk: kosárlabda, foci, röplabda, torna, atlétika, asztalitenisz. Tanulónk egyéb, nem iskolai keretű zenei, tánc, sport tevékenységét is figyelemmel kísérjük, támogatjuk. A téli szünetben sítábort, a nyári szünetben vándortábort, vitorlástábort szervezünk diákjaink számára, havonta egyszer közös túrát indítunk, velencei nyaralóházunkban osztályok pihenésére van lehetőség.

Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn rendünk többi gimnáziumával. Bővülnek külföldi kapcsolataink is. Nyelgyakorlásra, aktív pihenésre, jutalomüdvülésre utazhatnak diákjaink Németországba, Ausztriába, Angliába, Olaszországba és Erdélybe. Testvériskolai kapcsolatot építettünk ki Németországban a Schwebisch Gmündi Gimnáziummal és a gyulafehérvári Gróf Majláth Gusztáv Liceummal. Évente közösen veszünk részt a csíksomlyói búcsúban. Az iskola életéről az évente négy számmal megjelenő „Fehérvári Fehér-Fekete” újság ad képet. Jeles évfordulókon évkönyvet adunk ki.

EREDMÉNYEINK

Tanulónk kimagasló eredményeket értek el a tanulmányi munka, a művészet és sport területén. Ízelítőül a teljesség igénye nélkül: Az Országos Középszintű Tanulmányi Versenyen elért legjobb eredmények: filozófiából Nagy Annabella 12.A a 14. helyet szerezte meg, Füzi Beáta 11.A latinból 11. lett. Döntőbe jutottak: Dobó Gábor 12.A fizika, Laki Andrea 10.B, Kocsis Dorina 12.A kémia, Igari Erzsébet 12.A, Sztupa Márta 12.C biológia. Az Irinyi János kémia versenyen Laki Andrea 10.B a 9. helyen végzett. Az országos református Bibliáismereti versenyen csapatunk a 15. lett. A London Bridge angol nyelvi versenyen Fülöp Orsolya 6.A 6. helyezést ért el. Diákolimpiai versenyen tollaslabdában Seres Viktor 12.C a 8. helyet,

dzsudóban Lóth Ádám 10.B a 3. helyet szerezte meg. Az országos amatőr úszóbajnokságon Evetovics Zorka 8.A és Tanos András 6.A egyaránt 8., a Katolikus Iskolák Országos Tornaversenyén lány csapatunk 1. helyezett lett.

ALAPÍTVÁNYOK

Gimnáziumunkban alapítványok támogatják az arra érdemes tanulókat.

Az Almásy Alapítvány évente két tanulót pénzdíjjal, négy tanulót könyvjutalommal támogat. Az *Ardere et Lucere* alapítványunktól évente négy tanuló emléklakettet és pénzdíjat kap. A Pótz Edgár Alapítvány egy éven át tíz tanulót havonta 1000–2500 Ft támogatásban részesít.

ÖSSZEFOGLALVA:

A Ciszterci Szent István Gimnázium katolikus iskola az ebből a jellegből fakadó általános emberi és hangsúlyozottan keresztény értékrenddel. Mindenkor nyitottak vagyunk ugyanakkor más vallású testvéreink befogadására is, akik ezt az értékrendet tiszteletben tartják. A mai igényeknek mindenben megfelelni tudó értelmi képzés, valamint bármiféle testi-lelki próbatétel között is helytállni képes erkölcsi magatartás begyökereztetése a célunk, ahogy azt Székesfehérvár és környékének lakossága 1813 óta mint ciszterci hagyományt megismerhette és tanúsíthatja.

hírek...hírek...hírek...

- **A CISZTERCI TANÁRAINKRÓL KÉSZÜL FÉNYKÉPSOROZAT** Kovács Ottó tanár úr munkálkodása nyomán. Ismét egy jó kezdeményezése az iskolánknak, mely a régi Szent Bernát és a mai Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium folytonosságát iskola mai diákjaiban is tudatosítja. A tervek szerint tanáraink fényképeit külön-külön keretben, rövid életrajzzal, az iskola folyosóján helyezik el. Első lépésben a volt igazgatók és tanárok mintegy 20 képe készül el.

Baksa Kristóf – 13, Richter Mátyás – 15, Unger Barnabás – 16, Kovách Demjén – 39, Varga Bennó, – 24, Evetovics Kúnó – 6 éven át tanítottak Egerben, s megfelelő fénykép nem áll rendelkezésre. Ezért Kovács Ottó tanár úr segítségünket kéri fényképeik előteremtésében:

Kérünk benneteket, hogy az említett tanáraink fényképeinek összegyűjtésében segítsétek, továbbá járuljatok hozzá a tablóképek előállításának és a képkerekezésnek a költségeihez. Önzetlen segítségeket előre is köszönjük.

* * *

- **EGERBEN A KERESZTÉNY IFJÚSÁGI KLUB ÉS GALÉRIÁBAN** ciszterci öregdiákok tárlata volt látható június 17–29-ig. Az egri Érsekudvarban működő, a Keresztény Ifjúsági Klub és a „Segít a város” Kiemelkedően Közhasznú Alapítvány által közösen működtetett Galéria rendezésében *Demeter László, Tilles Béla* és *Vargha László* 1951-ben érettségizett diáktársaink alkotásaiból rendeztek kiállítást. Ezúttal egykori paptanáruk, Ágoston Julián *Vagyunk még testvér!* című verséből választották az összeállítás mottóját:

*"...Korhadttal szívekkel nem szállunk vitába,
nem átkozunk meg fejfát, temetőt,
de aki hisz még hegytől csodákban,
jelenjék meg szíveink előtt
s nyújtsa kezét. A szíve lesz a lámpa,
s üszköt dobunk a dermedt éjszakába..."*

A kiállítást Demeter Ervin országgyűlési képviselő nyitotta meg. Felléptek: *Tilles Ágnes* előadóművész, *Marczis Demeter* Liszt-díjas operaénekes, *Pócs Dávid* végzős ciszterci diák

* * *

- **ÁGOSTON JULIÁN VERSESKÖTETÉNEK** megjelenése óta több jelét is láthatjuk, hogy szeretett tanárunk eddig elhallgatott, elfelejtett költészetére felfigyel, elsősorban a vallásos média. – A jezsuiták folyóiratában, a *Távlatok* 2006. évi 2. számában *Szabó Ferenc SJ* hosszabb recenziót ír Ágoston Julián *Kiadatlan versek* c. kötetéről. Kiemeli a kötet *Solus eris* ciklusában szereplő –, „meglepően szép” verseit. „A most megjelent kötet »Ágoston Julián visszatért az irodalomba« (Rónay László); reméljük még kiadatlan versei is napvilágot látnak, és a ciszterci tanár odacsatlakozik a nagy papköltők sorába” – fejezi be nagy rokonszenvvel megírt cikkét a szerkesztő.

- A *Katolikus Rádió* a kötet szerkesztőjét, *dr. Kilián István* irodalomtörténész diáktársunkat kérte fel Ágoston Julián életének, valamint költészetének ismertetésére. Közel félórás műsorban az Arcok és sorsok sorozatban „Ágoston Julián ciszterci szerzetes élete és munkássága” majd „Ágoston Julián ciszterci szerzetes költői munkásságáról” címen voltak hallhatók az előadások, az utóbbi július 26-án, majd megismételve szeptember 1-jén. Ebben

Kilián Julián költészetét a kezdettől ismertette (ideértve a *Fekete Remeteség*ben megjelent verseket is), és kitért

próza munkásságára is. Megható szavakkal emlékezett osztályfőnöke magyar óráinak máig ható élményére. Részletesen beszélt a *Kiadatlan versek* c. kötet keletkezéséről és a kötet verseiről. Befejezésül hallhattuk az aradi Vasárnapban 1932-ben megjelent *Gyónás* és a 1964-ben írt *Magány* c. verseket.

- *Vasárnap* c. Kolozsvárott megjelenő katolikus hetilap múlt év végi száma Könyvajánló rovatában beszámolt Ágoston Julián kötetéről. Életének és költészetének rövid ismertetése mellett olvashatjuk a lapban *Karácsonyi csillagszórók* c. versét is.

* * *

- **TÁRKÁNYI LÁSZLÓ** diáktársunk alapította Kárpát-medence Békéért (Viribus Unitis) Alapítványnak képviselői ez év június 24-én koszorúzással emlékeztek meg a Szent László Hadosztály által vívott letkési csata 62. évfordulójáról, és elhelyezték a kegyelet virágait a Letkésen hősi halált halt Gál Iván, magyar királyi repülő hadnagy, 1941-ben érettségizett diáktársunk sírján.

Gál Iván a Szent László honvéd repülő lövész ezred hadnagya volt és 1944. december 23-án halt hősi halált.

Gál Iván a szentgotthárdi ciszterci nagytáborban, 1942-ben

* * *

• CISZTERCI CSALÁD HÍREI

- 2006. augusztus 19-én (szombaton) immár huszonötödször ülte meg ünnepélyes keretek között Szent Bernát clairvaux-i apát, a Ciszterci Rend legismertebb szentje ünnepét. Zircet maga Clairvaux alig 29 évvel a nagy egyháztanító halála után alapította és egyik neve "Nova Claravallis", új Clairvaux. A huszadik század első felében különösen szépen fejlődő apátságnak 1950-ben majd 250 szerzetese volt, de akkor megvonták „a működési engedélyt”. Csak 1982-ben, az alapítás 800-ik évfordulóján, gyűlhetek újra össze ismét a zirciek és barátai, de attól kezdve 1989-ig is minden évben összejöhetnek. (1986-ban pl. a Rend akkori generális apátja, Zakar Polikárp, áldhatta meg a Szent Gertrúd harangot.) Az idén ezen az ünnepen *Simon Marót* és *Horváth Mihály* atyák gyémánt- és *Nagygyörgy László Vendel* atya aranymiséjét mutatták be. Mindhármukat, külön-külön, Őszentsége XVI. Benedek pápa a helyettes államtitkár levelével személyesen köszöntötte, és apostoli áldását küldte. Az ünnepi beszédet *dr. Bán Elizeus* zirci perjel mondta. A szentmisén a Rend számos barátja is részt vett. A jelenlévők örömmel vették tudomásul, hogy az apátsági bazilika felújítása gyakorlatilag befejeződött, már csak a hívek padjait kell a hajóban elhelyezni. (*Ciszterci Rend Zirci Kongregációjának honlapjáról*)

– Szent Bernát ünnepén *Pop Sebestyén* novícius a főapát kezébe letette első fogadalmát és a főapát úr *Fehér László* jelöltet *Ferenc* rendi névvel öltöztette be.

– A budai Szent Imre Gimnáziumban új futballpályát avattak, miközben egyre másra számolják fel a különféle sportpályákat hazánkban – mivel nincs pénz a fenntartásukra vagy másra kell a helyük – olvassuk a *Keresztény Élet* 2006. július 16-i számában. A műfüves pályát június elején adták át a diákoknak, pályaaavató tanár-diák mérközéssel egybekötve. (A diákok győztek 3:2-re.)

– Kismaroson, a község központjában ez év tavaszán ünnepélyes keretek között áldották meg az új Ciszterci Orvosi Rendelőt. A kismarosi ciszterci nővérek Boldogasszony Háza Alapítványának támogatásával működő szakrendelőben gyógytornára és fizioterápiás kezelésre szoruló betegek szolgálatát látják el a nővérek – a monostor lelkisége mellett elkötelezett ortopéd-baleseti sebész szakorvos vezetésével – már 1991 óta.

* * *

- **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársaink támogatták adományukkal: *Fluck Ottó* (1947) Mc Lean USA – 150 USA dollár, *Sági Lajos* (1944) München – 10 000 Ft, *Dr. Pataky Barnabás* (1948) Dánszentmiklós – 10 000 Ft, *Húsvéti Sándor* (1945) Scarborough, Kanada – 50 Kanadai dollár, *Herendi János* (1943) Netley (Adelaide) Ausztrália – 100 ausztrál dollár, *dr. Tóth Sándor* (1935) Gödöllő – 20 000 Ft, *dr. Hibay György* (1941) Eger – 10 000 Ft, *dr. Székely György* Debrecen (1944) – 10 000 Ft, *dr. Nagy Andorné* (tanár) Eger – 6 000 Ft.

* * *

Ezúton köszönjük az *Észak-amerikai Ciszterci Öregdiák Szövetség* 400 kanadai dollár adományát a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium Szakközépiskola és Kollégium részére, valamint 100 kanadai dollár adományát, mellyel diákszövetségünket támogatták. Diáktársaink hasonló összegű adományt juttattak a többi ciszterci iskolák és diákszövetségek részére. Isten áldja meg őket nagylelkűségükért!

Elbúcsúztunk Hibay Györgytől

2006. július 20-án, életének 83. évében Egerben elhunyt dr. Hibay György diáktársunk. 1923. szeptember 29-én született Egerben, ahol családja három évszázadon keresztül városának megbecsült polgárai, értéket teremtő és megőrző iparosok, orvosok, gyógyszerészek voltak. Édesapja a város szeretett orvosa – nevét utca örökíti meg –, hivatásának áldozataként fiatalon halt meg. Gyurka 1933–1941 között a Szent Bernát gimnáziumban végezte középiskoláját, nevét mindig a vastagbetűsek között találjuk. Jó páran emlékezünk cserkészként végzett lelkes munkájára. A cserkészfogadalom szavait – „*híven teljesítem kötelességeimet, melyekkel Istennek, hazámnak, és embertársaimnak tartozom*” – élete vezérfonalának tekintette. Érettségi után a jogáspályát választotta, de már egyetemi évei alatt is dolgoznia kellett. Munkás életének javát Budapesten töltötte, nyugdíjba vonulása után azonban visszatelepült szeretett városába, hisz szíve mélyén mindig egri polgárnak érezte magát. Szülővárosa is becsülte hűségét, és a fertálymesterség újraindulásakor elsők között választotta e tisztségre. Az újjászerveződő Ciszterci

Diákszövetségben is tisztséget vállalt, és fáradhatatlanul munkálkodott szeretett iskolájának érdekében.

Mindenek felett szerette családját, otthonát, hatvan éven át élt hitvesével, Alíz asszonnyal. Két leánya, négy unokája és hét dédunokája emlékezik rá.

A Hatvani temetőben helyezték örök nyugalomra. A temetési szertartást *Valuch István* apát-kanonok végezte, aki imádságos szavakba foglalva méltatta életpályáját. *Oláh Gyula* diák- és cserkész társai nevében, *Egres Béla* a fertálymesterek képviselőjében köszönt el Hibay Györgytől, az egri polgártól, a negyedmestertől, egy igaz embertől.

* * *

HALOTTAINK

Dr. Horvát Olivér Adolf OCist életének 100. évében augusztus 17-én hunyt el zirci anyamonostorban. 1907. március 6-án született a Sáros megyei Girálton. 1924-ben novícius, 1929-ben áldozópappá szentelték. 1931–1948 között a pécsi Nagy Lajos Gimnázium tanára volt, majd a szétszórátás utáni években több középiskolában tanított. Számos kitüntetés birtokosa, címzetes egyetemi tanár, és a biológiai tudományok doktora.

Sulyok János Ignác OCist életének 96. évében szeptember 6-án hunyt el a zirci anyamonostorban. 1911. január 11-én született Székesfehérvárott. 1929-ben lépett a Rendbe, 1935-ben szentelték áldozópappá. Ignác atya 1938–48 között a bajai III. Béla gimnáziumban tanított. A szétszórátás után lelkész, majd püspöki levéltáros, könyvtáros. 1991–2000 között az új életre kelt Zirci Apátság perjele.

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Bodnár László (1940) – Miskolc

Barankay Gyula dr. (1951) – Eger

Nagy Sándor (1943) – Mezőkövesd – Eger

Dr. Hibay György (1941) – Eger

Dr. Vágó László (1941) – Szolnok

Kovács József (1950) – Budapest

Komáromy József dr. (1937) – Budapest-Eger

Morgós Jenő dr. (1944) – Budapest

Zenthe (Rameshofer) Ferenc (1938) – Budapest

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál!

Homonnay József, 3300 Eger, Tittel Pál u. 6. fsz. 2.

tel.:(36) 413 482 ill. *Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295* vagy

E-mail: olah@hcbc.hu – címére.

Az Egri *Fehér/Fekete* utolsó számai a világhálón is olvashatók a <http://egri-fefe.atw.hu> honlapon.

Tervezzük az eddig megjelent összes lapszámnak a honlapra való felvitelét.

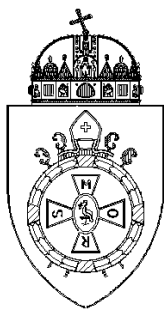
A honlap készítője és gondozója a szerkesztő unokája, *Oláh Tamás*.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya 3300 Eger, Széchenyi utca 17.

Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején

Felelős szerkesztő: Oláh Gyula

Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja
a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Szakközépiskola hírei

*Minden öreg és fiatal ciszterci diáknak
boldog új esztendőt kívánunk!*

BARANKOVICS ISTVÁN:

Részletek az iskolák államosításáról szóló törvényjavaslat vitája során 1948. június 15-én mondott beszédéből

A nevelés célja

Az ifjúság szellemének alakítása terén az oktató és nevelő tényezők hatása egymástól egészen el nem különíthető, mert az ifjút *nevelés is oktatja és ismeretei is nevelik*. Ezért általában nem lesz helytelen, ha az ifjúságra nézve egységesen nevelésről beszélünk, akár az iskoláról, akár a szorosan vett nevelő tényezőről van szó.

Véleményünk indoklása során a *nevelés céljából* indulok ki. A nevelés az ifjú személyiségének nem csupán *egy részét*, hanem kétségen kívül személyiségének *egészét* vonja a maga hatásának körébe. A nevelés nem csupán arra törekszik, hogy az ifjút *jó szakemberré*, a társadalomnak gazdaságilag hasznos tagjává, továbbá kötelességeit teljesítő *állampolgárrá* nevelje. A nevelés abban látja a maga teljes feladatát, hogy az ifjú egész személyiségének valamennyi fizikai, szellemi és erkölcsi készségét olyan tulajdonságokká fejlődni segítse, amelyekkel az ifjú, életének során, egy magas ember-

eszményt közelíthet meg. A nevelésnek tehát az is a feladata, hogy az ifjúsággal megismertesse és megszerettesse az *emberi személyiség egészét átfogó és kielégítő magas embereszményt*. A nevelés a tágabb értelemben vett emberalakítás. Ezért nevezi a nevelést Nazianzi Szent Gergely „a művészetek művészetének és a tudományok tudományának”.

Kire tartozik a nevelés?

A nevelést mindig valamilyen közösség végzi. Az ember beleszületik a *családba*, amely egyúttal az első nevelő közösség. Beleszületik a *társadalomba* is amely a második nevelő közösség. A keresztény ember a családon és a társadalmon kívül még egy harmadik közösségbe is beleszületik – a szónak nem ugyan természeti és szociológiai, hanem lelki értelmében – ez az *Egyház*, amelynek az ember a kereszttség által válik tagjává. ...Mivel a nevelés az emberi személyiség egészét fogja át és az ember egész természetes és szellemi-lelki valóságának formálására irányul, – ezért a nevelés a *három közösség közül egyikre sem*

tartozik kizárólagos joggal, hanem mindhárom közösségnek, a családnak, a társadalomnak és az Egyháznak joga és kötelessége.

Az iskola világnézet nélkül – fából vaskarika

A világnézetileg vegyes társadalomban, ahol fönnáll az a kísértés, hogy egy világnézetileg kisebbségi vagy többségi csoport az állam iskolapolitikájának egész irányítását magának sajátítsa ki, közel fekszik az a veszély is, hogy az állami iskola monopólium (...) a keresztény világnézetet elüti attól a lehetőségtől, hogy szempontjai a nevelésben érvényesüljenek. ... Ilyen társadalomban csak a szempontok kölcsönös és igazságos figyelembevételével lehet olyan gyakorlati megoldást találni, amely a család, az állam és az Egyház nevelési és oktatási jogát összehangba hozza. (...) A semleges iskola azonban nem helyes megoldás, mert világnézeti irányítottság nélkül nevelni egyáltalában nem lehet, tehát a *világnézetileg semleges iskola, illetve nevelés egyszerűen fából vaskarika*. ...

B. I. (1906–1974) iskolánk diákja volt 1917–1925 között, decemberben emlékeztünk születésének 100. évfordulójáról.

A TARTALOMBÓL

VENDEL apátúrra emlékezünk **Gondolatok a pedagógiáról**
PALOS BERNARDIN: *Tordai Anyos* **Egri ciszterci diákok voltak: Kiss István**
Egy tanulmányút kezdete II. rész **A Szent Bernát gimnázium fúvószenekara**
A ROVER órs naplója **hírek...hírek...hírek...**
EZ TÖRTÉNT a Gárdonyiban a 2006/07-es tanév első félévében...

ENDRÉDY VENDEL ZIRCI APÁTRA EMLÉKEZÜNK

Vendel apátúr 25 éve, 1981. december 29-én halt meg Pannonhalmán, ahol száműzetésben 24 évet élt. A zirci apátsági templomban temették 1982. január 7-én. Szent Bernát oltára alatt nyugszik. A temetésről beszámolva Urbán Vilmos Gusztáv volt szerzetes, diáktársunk jegyezte le gondolatait, apátja iránt érzett mélyes tisztelettel és szeretettel, és szétszórt Rendjének akkori nyomorúságos állapotát érzékelve – sok keserőséggel.

Ez az írása 1989-ben jelent meg Gimnáziumunk 300 éves jubileumára készült kiadványban.

Temetik az utolsó zirci apátot. A stallum telve, mint régen. Akik megtöltik a stallumot: a magyar művelődés nagy temetettjei, a magyar pedagógia, a szaktudományok, az egyházi szónoklat nagy temetettjei, élve eltemetettjei. Egy hajdan bekerített hadsereg tagjai, akikről másolt minta szerint minden írást/emléket megsemmisítettek. Valójában már várják őket az onkológiák meg a haloklás zűrzavara, várják őket a zsúfolt temetők meg a fejesztett sietség, mellyel sírba kerülnek, a hosszadalmas bomlás, a testek korhadása és kiszikkadása. De addig élni kell, a holtak nem dicsérik az Urat. Értékes, ám pusztuló hősök valamennyien. Sikeresek és sikertelenek, megvalósulatlan vágyakkal, kisszerű vagy már megfogalmazhatatlan törekvésekkel, de állandóan azzal a nyomasztó tudattal, hogy életük megváltoztatására képtelenek immár. Nincs ítélet, mert bár jól látható a szereplők esendősége, hogy nem alakítják sorsukat, hagyják magukat sodortatni az eseményekkel, de az is pontosan érzékelhető: mi nem múltott már rajtuk. – Uram irlalmazz! – Az események már átfordultak létformává, méghozzá visszafordíthatatlan létformává, létezőmóddá, amivel nincs mit kezdeni, ha leírni természetesen szükséges is. – Elképzelem, lesznek olyanok, akik úgy emlékeznek rájuk, hogy ábrándkergetésükben, szerepjátékaikban, gesztusaikban és ambícióikban összekeveredett a nevetségesség, a szánalmas, a bizarr megannyi eleme. Én annyit tudok: már nem kell megvakítani őket, a magány fekete fénye semmivé tette számukra a „vanvilág” káprázatát.

Az elmúlt évtizedek még az esély árnyékával sem kecsgettettek minket, legalább a történelem erkölcsi rendjében kellett hinnünk. Megszenvetdük eszme-ellenfeleink szomorító győzelmeit. Őrizzük élményeinket, amelyek a fantáziánál is mélyebb lelki rétegben lappanganak, tudva: egy közösség múltjának széthullása egyéni talajvesztéshez vezet. Vannak szükséges mérgek és vannak kifinomult mérgek, amelyek a lélek alkotóelemeiből párlódnak. És amint fogy-fogy a jövő, egyre drágább lesz a múlt. Most ismét, mint régen, együtt a stallumban. Egy röpké óra, ameddig elfelejthető a szétszórtatás doxológiája: Sziriusz van tőlem távolabb, vagy egy-egy társam, jaj, ki mondja meg?

Felharsan a gregorián, néhol egész tömötten hangzik. – A végét ne üssük fel, figyelmeztetett Emil atya a sekrestyében, tudjunk lehalkulni a kádenciatájkban. Még egy mellékmondatban egy más stílusú honi gregoriánra is jutott kritikai megjegyzés. Így igaz, soha nem érték el a zirci stílus szép-

ségét. A szétszórt zirci gregorián harminc év múlva is artisztikusabb. *Requiem aeternam* – Valakinek. Mintha az emlékké vált virágok szénaboglyájában néznénk, hogyan szárad össze és szotykosodik édesre az élet erdejében talált gyümölcs a fényben, a mindent beborító és minden ellentétet tompító ragyogásban addig, ama napig, amikor az angyalok, a mennyek állatai, felütik a világ utolsó lapját...

Szállt az ének és sirtak az égi hegedűk, mert a fájdalom mindannyiunkból hangszert formál, függetlenül éveink számától, gondjainktól, a szomorúságtól és az erőfeszítéstől, mellyel megpróbálunk küzdeni ellene.

Szertartás. Nemes kelmék, és ódon ezüst kancsók forgozódnak. A *Tractus a dolce cantabile* hangján lassú elmúlást sugallva foszlik szét.

Akkor az egri érsek felment az oltár lépcsőin. Koppant a pásztorbot a fekete szőnyegen, lent a csontok megfordultak. Az érsek Azt búcsúztatja, Arról beszél, aki itt mindenkinek az arcát ismerte. Akit vár egy új rezerváció, a vágyott, hosszú magány.

A keserűségtől a megformálásig oly végleteket kell fegyelmennie. Hisz' ő is fiú és testvér a testvérek között, akikben ő nem az utolsó ciszterciek nosztalgias benualságában szenvedő maroknyi csapatát látja, hanem a megújulásra, az újrakezdésre, a törés nélküli folytatásra bármelyik percben kész bizodalmas lelkeket. – Már nyitva a sír nehéz márvány ínye. A kevés kimondott az elhallgatott gazdagságra utal. Hol az emlékezet, ahol minden megőrződik, ami valaha fontos volt számunkra? A tartalomnak nevezhető rész behatárolhatatlanná válik és a kimondás helyét átveszi a sejtetés, a látomás, a vízió. Az elharapott szövegek, félig visszafogott lélegzetek poézisa a beszéd. Ó, *Nova Clara Vallis!* hol a határa nagyságotnak és szenvedésednek? A szókimondás nem feltétlenül őszinteség, az őszinteség még nem igazán bátorság, a bátorságra pedig végeredményben csak értelmetlenség esetén van szükség. Tudjátok miféle fájdalom tapossa itt az örökös sötétet? Az elmúlás szelíd egyszerűségének fényében az emlékezetbe és a történelembe sülyedő közelmúltunk integet. Mintha jóvátétel volna *valami*, mert *minden* már semmiképpen. 31 évig nem léphetett be főpapi otthonába, holtában kinyílt előtte a templom kapuja. „Még egy hiány a számadáshoz. az voltam, aki lehettem.” A létet ebben a világban, csak a hiányok és a negatívumok minősítik. Itt látvány tettek minősül, megtanulni a kimondhatatlant kell.

De nem hangzik el egy mondatban sem, hogy börtönt szenvedett és élete fogytáig kényszerlakhely? háziörizet? internálás? volt a sorsa... Az érsek kihátrál saját állásaiból, önként vállalja, amit rákényszerítenek, dehog: csak szívesen elvárnak tőle... A szűkített létezésben törpített önérzet bujkál a dikcióban, pedig indulatos gesztus volna inkább várható a kisebbségi sors engedélyezetten elmondható sablonjai közepette. Az idő beszél, élő ember hangján a levés és múlás. Az idő, amely nem rangsorolja az eseményeket, amely meghatározza kreatúrái sorsát, de nem törődik velük. Sercege gyúlnak dérvért venyigék, a tört ígék. Ha életben akarunk maradni, le kell hajtani fejünket és be kell húzni nyakunkat. Kigondolt szavak el nem mondott

csöndje borul ránk. A megalázás és szenvedés a tapintatosnak tekinthető elhallgatás következtében lesz belső gyötrellem, kölcsönös kínlás. A múlt hull bennünk, mint a kő az úron át, hangtalan.

A bíboros fészkelődik a bársony trónuson. És mindjárt eszünkbe jut a lebetonozott lábú szék, az egykori fegyőr, akinek levett sapkával kellett alázatosan jelenteni, aki szúrósan és bizonytalanul nézett, mert beléje sulykolták a minél műveltebb ember, annál veszedelmesebb ellenfél tételét.

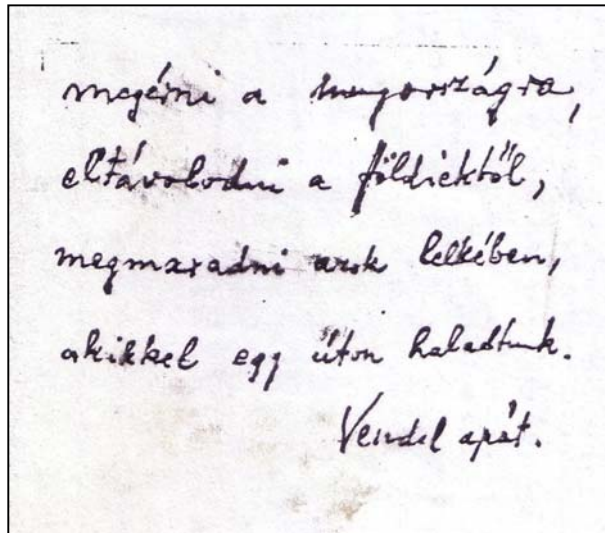
A beszédnek is, a hallgatásnak is a halál a vége. Az ember sírba viszi magával a világot. De illik olykor eltűnt álminkat is gondolóra vennünk zománcos tiszta érzelmekkel. A képzeletet teljesen a józanság jármába szorítani nem lehet. Akkor inkább a józanságot kell okosan a képzelet szolgálatába állítani: a józanság majd szabályozza, és nem engedi a valóságból csak a szükséges mértékben kikökenni. Amit érzek, az se nem keserűség, sem megaláztatás: – bánat és düh. Nem szívesen érzem a csontvelőmben.

Nektek csak én hiányoztam, nekem ti valamennyien. – Szent Bernát szavai a parte-cédulán. Hiányoztatok... Milyen szép ez az életen túli üzenet, ez a végképp elvérzett tényvilág, amely csak a mi jóvoltunkból eleven.

Szeressétek egymást, búcsúzott utolsó szavaival az az Édesapa, akinek az 1951-es tárgyalás diabolizált portréja helyett a múlt időre bízott restaurálást engedélyezett csupán a rendszer. Nincs halálos szerelem: az a múlandóság pusztuló, pusztító része. Csak halálos szeretet van, halk,

tuló, pusztító része. Csak halálos szeretet van, halk, megtartó áthallás az örökkévalóságból. Ezt osztjuk szét egymás közt.

Utolsó kezeírásából:

Dr. Palos Bernardin: Rendtörténeti feljegyzések

Folytatjuk Bernardin atya kéziratban fennmaradt írásának közlését az egri gimnáziumunkban működött tanárainkról. E számunkban *Tordai Ányosról* olvashatunk. Nevét a ma élő egri ciszterci öregdiákok már csak a régi értesítőkből ismerhetik, vagy talán az iskolai ünnepeken előadott szindarabjairól, de sok bajai diák-társunk bizonyára őrzi a személyes találkozás emlékét is.

Tordai Ányos – akkor még Tolvay Gyula – középiskolai tanulmányait a Ciszterci Rend Egri Katolikus Főgimnáziumában végezte 1889–1898 között, végig jeles eredménnyel. A hatodik osztály elvégzése után jelentkezett a ciszterci rendbe, s az akkori előírásoknak megfelelően, tanulmányait megszakítva 1895/96 évben Zircen novícius.

1913–24 években tanította iskolánkban a magyar és latin tantárgyakat Tanítványaként Deáki Sándor OCist így emlékezik: „Mint kis ciszter Egerben végeztem a VII–VIII. osztályt. Tordai Ányost becsültem legtöbbször a tanáraink közül. Mint ember is daliás alak volt. Beszéde megcsillantotta a magyar nyelv zengzetes szépségét...” De lelkes szavakkal ír róla Brisits Frigyes OCist a budai gimnázium igazgatója is, akit 1904–1908 években Pécsen tanított: „Magyar óra! Tordai Ányos órája! Oly mindegy, hogy ötödikben volt-e avagy nyolcadikban, az első óra volt-e avagy az utolsó, középiskolai életünkben. Emlékeztünkben úgy él, mint diákéveink boldog, mindig tavaszi tündérszigete! Tordai Ányost szinte idealizáltuk. Fiatal volt. A köztünk levő évek távolságát még át tudtuk kiáltani s ő még meghallotta és megértette ifjúságunkat...”

Tordai Ányos (1879 – 1938)

1879. augusztus 3-án született a borsod megyei Hejőcsabán, ősi észak-magyarországi családból (eredeti családi neve „Tolvay”). Tizenhat éves korában lép a Rendbe. Mint „kis-ciccer” Egerben fejezi be a gimnáziumot, s innen küldik rendi előjárói a budapesti egyetemre. 1902-ben szentelik pappá. Magyar-latin szakos tanár.

Tordai Ányos egyénisége sok szálból fonódik össze. Alapja az a meleg, palócosan színezett emberség, amit őseitől örökölt. Ez tartotta meg ezt a szikkadt, nehéz-életű fajtát minden vészen át. Tordai Ányosban ez a derű a felvidéki dzsentrí bohémságával, Mikszáth életbölcességével vegyült.

A feltűnően jó megjelenésű fiatal szerzetestanárt ez a tulajdonsága tette társaságok kedvelt központjává, és szerezte meg számára mindenki rokonszenvét. De ez a derű csak a felvidéki környezetben tudott igazán virágozni. Tordai Ányos volt tanár Székesfehérvárt is, Pécsét is, életét a bajai házfőnök-igazgató fejezte be, de szellemi otthona mindig Eger maradt, ahol nevelkedett, s ahol legtovább és legszívesebben tanárkodott.

Jó értelemben vett bohémiségének más gyökere is volt. Tordai Ányosban ugyanis nagyon sok esztétahajlandóság lakott, s életének egy szakaszában úgy vélte, arra van hivatva, hogy költő legyen. Versei közül csak néhány élte túl, de szívének legszebb álma mindig a poézis maradt. Később már csak költői antológiákat szerkesztett, diák-szindarabokat írt, s végül csak Gárdonyi Gézához fűződő meleg barátsága maradt az egyetlen szál közte s az élő irodalom között. A belső tűz, az ihlet perzselő kínja kialudt benne, csak rétori lángolása, szónoklatainak forró pátosza őrizte a lávanyomokat.

Tordai Ányos fényképét Benkő Dénesné Lukács Ágnes – '39-ben végzett diáktársunk húgának szívesége folytán közölhetjük.

A fiatal magyartanár az egyetemről olyan ambíciókkal jött el, mint Werner Adolf vagy Madarász Flóris. Vitte magával Gyulai Pál biztatását és Négyesy László barátságát. Kezdetben írt is, dolgozott nemcsak íróasztala fiókjának, hanem irodalmi folyóiratoknak is, s egyike lett azoknak, akik Rendünkben a tudós tanár fajtáját képviselték. Ám a kisvárosi környezet még a „magyar Athénben” sem kedvezett a tudományos hajlamoknak. Tordai Ányos is egyre inkább csak tanárrá vált, mindenesetre rendkívül vonzó, nagy képzettségű, széleslátókörű tanárrá, akiben azonban elhallgatott a tudós éppúgy, mint a költő. Gyakorlativá és köznapivá szürkült írói hajlandósága ezután csak azokban a népszerű és jólszerkesztett tankönyvekben élt tovább, melyek országszerte ismerték nevét.

Amint idősebb lett, utolérte az a sors, ami kisvárosokban rendszerint eléri a tehetséges, kimagasló embereket. A „közéletnek”, a városi és megyei politikának az áldozata lett. Már Egerben fontos szerepet játszik a köztisztviselőknek és nagy tekintélynek örvendő ciszterci: érsek éppúgy, mint főispán, polgármester csakúgy, mint iskolaszék – nem lehetnek meg tanácsa, segítsége, tekintélye nélkül. Mikor pedig Bajára kerül igazgatónak és házfőnöknek, egészen elnyeli a várospolitikát. Rendi érdek is unszolni látszik őt felé, hiszen ekkor készülnek a tervek a rendház és gimnázium újjáépítésére, s így e miatt is egészen bele kell vetnie magát a külső élet sodrába.

Pedig lelke mélyén már magányosságra, elmélyedésre vágyik. Beteg is lesz, és sok szótlannul viselt szenvedése nagyon befelé fordítja tekintetét. Sok minden már csak emlék az életében: a tudományos munkából csak tankönyvek maradtak, a poézisből néhány általa szerkesztett verses-gyűjtemény. De egy más valósággal csak most kezd igazában töltekezni: szeme egyre jobban rányílik az örökkévalóra, és Tordai Ányos néhány év alatt nagyon elmélyül. Eddig is jó pap, jó szerzetestanár volt a szó megszokott értelmében De most egyre szigorúbban kezdi számon kérni önmagától a *conversio mororum*-ot.

Ettől kezdve kettős terhet visel. Kifelé élnie kell kötelességszerű, reprezentációs „közéletet”, – de befelé egyre több lesz az imádság, egyre mélyebb az Isten-közelség és egyre határozottabb az elszakadás a világtól, a lemondás a világról. Szívét, nemes emberszívét, újra felgyulladó poéta-szívét csordultig tölti meg az „*amor sanctus*”, – mígnem 1938. január 17-én ez a finom esztéta-szív megtörik, vágyódása az Örökkévaló után túlcsoordul, és Tordai Ányos hazatér Istenéhez.

Baján van eltemetve.

Kérjük a kedves diáktársainkat, hogy a mellékelt csekken a 2007. évi tagdíjat szíveskedjete befizetni, hogy a jövőben is mindenkinek küldhessük újságunkat.

A tagdíjat 1991-ben 500 Ft-ban határoztuk meg, ami ma legalább 1000 Ft-nak felel meg

Helyreigazítás: A legutóbbi – 2006. Veni Sacte-i – számunkban közölt *Csak derűsen! Mitől legyél optimista?* c. kis karcot szerzőjéül tévesen Demeter László diáktársunkat tüntettük fel, kinek ezúton elnézését kérjük Az írás ismeretlen szerző műve.

EGY TANULMÁNYÚT KEZDETE (1950) – II. rész

Folytatjuk Nagy Menyhért Mózes atya írását huszonegy ciszterci 1950 szeptemberi menekülésének történetéről. Első részét 2006. Veni Sancte-i számunkban közzeltük.

Szomorú szívvel értesültünk, hogy Mózes atya 2007. január 22-én a székesfehérvári Papi Otthonban elhunyt.

R. I. P.

Veszprémtől Bősárkányig

Etől a ponttól az ártatlan szerepét kellett játszani. Aki azokban az időkben nyugati irányba utazott, az a „határ felé” ment. Valószínű tehát, hogy szokik. Hogyan lehet az ember hatékony és sikeres, ha rossz színész? De nemcsak arról volt szó, hogyan színészkedjen az ember, hanem arról is, hogyan kerüljem ki azt a gondolatot, hogy mindenkiben az ellenséget, a rendőr besúgót lássak, aki azért létezik, hogy firkéssze tervemet. Mégis számomra az látszott a legtermészetesebbnek, hogy olyan szerepet játsszak, ami takarja a valóságot.

Elhatároztam tehát, hogy a flegmát játszom. De az idegességgel, meg a szerénységgel mit tegyek? Néha úgy éreztem, hogy fantáziám gyorsabban működött mint az agyam. Meg voltam győződve, hogy minden ember gondolatolvasó, s biztosan tudja, mi járhatban vagyok. Ugyanúgy minden egyenruhás katonában és rendőrben „ÁVÓS ÖRDÖGÖT” véltem látni! A végén mégis sikerült meggyőzőnöm ezt a „Mózes tisztelendő urat”, hogy az egész út nem is lesz olyan veszélyes. Ha valaki éppen tudni akarja, hová megyek, Veszprémtől Celldömölkig, azt mondom, hogy megyek Celldömölkre kirándulni, aztán pedig egy nagyon fontos találkára megyek Hegyeshalomra... Ezek után két lehetőség van: vagy elfognak, vagy nem; *tertium non datur*.

Itt kell megemlítenem, hogy miután felszálltunk Veszprémben a Celldömölk felé vezető vonatra, észrevettem, hogy a Dávidnak volt egy aktatáskája, ami majdnem üresnek látszott; nekem viszont volt egy csomagom, de nem volt táskám. Azt proponáltam tehát Dávidnak, hogy a kettőből csináljunk egyet, s én majd viszem. Kinyitotta tehát táskáját, s megmutatta, mivel indult el a hosszú útra: volt benne egy kis tekerics WC papír és a *Forradalom a fizikában* című könyv, amely akkor a „bestseller” listát élvezte. Hogy ebből milyen sok haszna volt később Dávidnak, nem tudom, de ugyanaz a kérdés engem is zavarba hozna, mert az én csomagom tartalma sem ért sokkal többet.

A másik élményem egészen más természetű volt. Ugyanazon a vonaton, Veszprémet elhagyva, felismertem egy magam korú fiatal legényt, akivel öt évvel azelőtt Németországban mint levették együtt szolgáltunk, s együtt töltöttünk hat hónapot amerikai fogságban. Ő is felismert. Nevére nem emlékeztem. Emlékezett-e ő az enyéimre? A végén sem ő nem szólított meg engem, sem én őt. Még ma is sajnálom, hogy elmulasztottuk az arany alkalmat. Én azért nem akartam szóba keveredni, mert attól tartottam, hogy ő is azt kérdezné, hová megyek. Nyugatra? – ahonnan néhány évvel azelőtt jöttünk haza?

S közben megérkeztünk Celldömölkre. Itt sikerült meggyőzőnöm Dávidot, hogy vacsorázzunk meg. Vacsora volt-e, vagy uzsonna? Nem tudnám megmondani, mert azt sem jegyeztem fel, hány óra volt, és mennyi időnk volt a két

vonat között. Dávid nehezen egyezett bele a gondolatba, de a végén kellemesen „megvacsoráztunk”, s ezzel elvetettük a vacsora gondját, s erőt biztosítottunk az elkövetkező éjszaka hosszú gyaloglására.

Innen utunk Répcelakra vezetett. Ott is át kellett szállnunk. Hanem az átszállásra olyan kevés időnk volt, hogy még jegyet sem tudtunk váltani. „Üsse kó!” gondoltam magamban: egy-két forintos ráfizetés egyikünket sem juttatna csődbe. Jött is a kalauz, kéri a jegyket, s én mint szenior jelentettem neki, hogy nagyon sajnáljuk, de nem volt időnk jegyet váltani.

– És hova utaznak?

– Hegyeshalomra.

– Hegyeshalomra, ismételte meg a kalauz, akkor maguk nem szoknek meg, s ezzel elrohant. Úgy látszik, fontosabb dolga is volt, mint a jegyünk.

– De miért mondta azt, hogy „akkor maguk nem szoknek meg?” Igazat mondott? Rájött arra, hogy mi valóban szokni akarunk? És ha visszajönne egy-két ávos kíséretében?

Egy szó, mint száz, azon kijelentése, hogy „akkor maguk nem szoknek meg”, engem nagy zavarba hozott. Hajlandó lettem volna minden büntetést, pótlékot kifizetni; megvenni a jegyet akárhová, csak ne kelljen várnunk a „rendőrök megérkezésére”. Hát persze, hogy nem Hegyeshalomra igyekeztünk! Ott szokni öngyilkosság lett volna.

És hogy szorongásunk, ijedségünk, rettegésünk – Dávid is így érzett? – legmélyebb pontját is megtapasztaljuk, a kalauz helyett egy civil ruhás, középkorú, jól öltözött úriember telepedett a társaságunkba. Bicikli fűjtató volt a kezében. Jól megnézett, s látta, hogy nagyon zavarba hozott mindketőnket. Néhány percig halálos csendben ültünk. Valakinek tehát meg kellett törnie a jeget.

– Óh! Mi Hegyeshalomra kértük a jegyet. A végén megkockáztattam a kérdést:

– Mond csak, Laci (ez volt Dávidnak keresztneve), téged vár a nagynénéd az állomáson?

– Engem nem vár senki, válaszolta a Laci, s ezt olyan idegesen mondta – szinte felugrott meglepetésében –, hogy még azt is elárulta, hogy e kérdésnek semmi alapja nem volt. Erre útitársunk, észrevévén, hogy mennyire zavarba hozott, felkelt, s kezében a bicikli pumpával eltűnt.

Közben vonatunk megérkezett Csornára. De a kalauz soha nem tért vissza: nem akart, vagy valóban nem volt ideje? De ha Hegyeshalom előtt valóban visszatért, hogy a jegyek árát behajtsa, mi már valóban megszöktünk. Honnan tudhatta volna, hogy nekünk eszünk ágban sem volt Hegyeshalomra utazni; mi Csornára, s onnan Bősárkányba mentünk...

A csornai állomáson már egészen határ menti hangulat volt: az egyenruha – ávosok, rendőrök, katonák – dominálta a terepet. Ekkor azonban a helyzetet nem véltem veszélyesnek: rájöttem, hogy senkit sem érdekel jelenlétünk. Jelenlétünk? – Igen, itt már mind a huszonegy zirci összefutott. Lomhán csatangoltunk az utasok között, a peronon. Ha valakinek gyanúsak lettünk volna, könnyen fel tudott ismereni, hiszen mind kopaszok voltunk, sápadtak, szegényes öltözékben, már hazátlan lelkiállapotban. Az sem volt meglepő, hogy fáradt képet mutattunk, hiszen az utolsó hónapok

eseményei mindenkit komoly próbára tettek: mindenki holt fáradtan indult a szökésnek.

Látván ezt a „hivatalos” és egyenruhás rendőrtömeget, arra gondoltam, hogy az utolsó hónapokban ők valóban „túlteljesítették a normát” – főleg az egyházüldözés terén – úgyannyira, hogy most, miután tízezrek sorsát elintézték az országban, mit tehetnének ezzel a huszonvalahány fickóval, akik ki akarnak lépni a szisztémából?

Amint felszállok a „hegyeshalmi” – vonatra, meglep, hogy nem a legkellemesebb társaságot választottam. Egy elegánsan öltözött katonafőhadnaggal kerültem egy lámpa alá. A sűrű cigarettafüstben a lámpa fénye mint egy tölcser világított meg egy kis teret, s úgy tűnt, hogy az ember csak azt láthatta, ami a tölcser szférájába került.

Mivel innen más helyre nem mehettam, – a kocsi tele volt „kopasz koponyás fiatalemberekkel” – igyekeztem legalább „egyházi” mivoltomat palástolni. Előhúztam egy doboz cigarettát, megkínáltam a főhadnagy urat, aki visszautasított mondván, hogy nem dohányzik, s én rágyújtottam. Ezzel megjött a bátorságom, végül körül mertem nézni, s nagy meglepetéssel láttam, hogy a kocsinak az a szakasza tele volt zirci kispapokkal. Az egyik jobban húzódozott mint a másik, pedig a kocsi megvilágítása biztosan nem árulta volna el kilétüket. Néhányan, akiknek már nem jutott ülőhely, az ajtónyílást annyira eltorlaszolták, hogy a leszállást egyenesen lehetetlenné tették. Az egyik szegény néni, aki valamelyik megállónál le akart szállni, méltatlankodva felkiáltott: „Mit áll ez a sok fiatalember az ajtóban?” El lehet képzelni, micsoda félelmet keltett a fiatalemberek lelkében a néni kegyetlen megjegyzése! Szerencsére a következő állomáson nekünk is le kellett szállnunk. Megérkeztünk Bősárányra!

Megérkezés Bősárányra

Az állomás álmosan pislákoló kis lámpája talán a szoktnál is halványabban világított, mintha az is igyekezett volna elrejtetni az érkezők azonosságát. Hanem, ha a többiek nem szálltak volna le a vonatról, nem is tudtam volna, hogy megérkeztünk Bősárányra, mert az állomás épületét sem láttam. A leszállás után az utasok egymás után surrantak ki a keskeny kijárat kapucskán, a halványan pislákoló lámpácska alatt, de én már nem tudtam megállapítani, hogy a sorban kivonulók közül kik voltak a mieink, s kik a helybeliek. A megbeszélte útirányt sem én, sem a többiek nem ismerték fel. Senki sem számított erre a vaksötétségre: az állomás lámpája után a teljes sötétségbe léptünk. Ahelyett, hogy a sorompónál jobbra fordultunk volna, – mivel a sorompót nem láttuk – a kavicsos úton maradtunk, s követtük a falu felé baktató népet, sejtven ugyan, hogy az nem lehet a helyes út, mert az balra fordult. Hanem azon a sarkon, ahol jobbra kellett volna fordulnunk, senki sem állt, de ha volt is ott valaki, a sötétben én nem láttam. És hogy feltűnést ne keltsünk, a falu felé tartó falusiakat követtük. Én tudtam ugyan, hogy rossz irányba megyünk, de a két lehetőség közül ez volt a jobbik megoldás.

Szerencsére alig mentünk száz métert, amikor valaki, aki elhúzott mellettem, fülembé súgta, hogy forduljak vissza. De hogyan forduljunk meg, anélkül, hogy a falusiak észre ne vegyék? Ez az egyszerű kérdés ezerszer átnyargalt az agyamon. Megfordulni? Talán annyira a falusiak mégse figyelnek, de ha mégis lenne a tömegben egy titkosrendőr, ő mindjárt átlátná a helyzetet. De meg kellett fordulni...

A végén a tömegben valaki mégis feltette a kérdést:

– Mi az, a vonat még mindig bent áll, hogy ezek az állomásra igyekeznek? – Igen, gondoltam magamban, a vonat még mindig bent áll, de nem Bősárányban, hanem valahol máshol; ki tudja hol?

S amikor visszafordultunk, jött egy másik „futár”, aki arra kért, hogy feküdjünk le az út szélén, a szántóföldre, s ott várjuk meg a következő parancsot. Lefeküdtem, Dávid is mellém, s ott lihegtünk néhány perccel. Ez volt az érettségi ruhám első próbatétele! Közben egy-két csepp eső is rám ijesztett: a borult ég idáig csak a sötétséget növelte, de ha esőben kellene majd kigyalogolni a határig?!

Szerencsére, az a néhány csepp csak fenyegetés maradt. Percek múlva jött a halk füttyszó, ami a jó útra hívta a társaságot. A földről feltápázkodtunk, s visszamentünk a sorompóig, ahol most balra fordultunk, átléptünk a vasúti síneken, s „beleütköztünk” a nagy szalmakazalba. A nagy sötétben a szénakazlak mint félelmetes óriások az égig látszanak emelkedni.

A szalmakazlak lábánál

Valóban óriási kazlak voltak. De hogyhogy nem láttuk azokat a vonatról leszállván? Most hirtelen egy másik látványosság is kelt a szemeim elé: nyugat felé sűrű, fekete felhők – amelyekből csak esőt várhattunk – borították a látóhatárt, de ugyanakkor bennem azt az érzést keltették, hogy kezdtek felszakadozni. És ahogyan látásom tisztult, de még mindig félhomályban, közvetlen közelben láthattam a három vezető „szöktetőnek” puskás sziluettjét is. Ez a két látvány – a fekete felhők és a puskások – egy kicsikét elretentettek; még egyszer felmerült agyamban a gondolat: az egész éjszakát zuhogó esőben kell majd átélnünk és átgyalogolnunk? Milyen állapotban fogunk majd Ausztriába érkező, ha egyáltalán meg tudunk majd érkező.

– És azok a puskások kicsodák: rendőrök? katonák? határőrök? Miért hordtak puskát? Ha ezek a puskások a mi vezetőink (?), és ha a határőrséggel találkozónak, használnák-e fegyverüket? S ha igen, akkor mit csinálnánk? – „Óh, irtalom Atyja, ne hagyj el!” Akármilyen is volt a céljuk, hivatásuk, jelenlétük engem nagyon aggasztott.

Az első félelem, az eső!

Egy-két óras gyaloglást a legnagyobb sárban is kibírnék, vigasztaltam magamat. Hanem – hála legyen Istennek! – a másik félelmem is feleslegesnek bizonyult: mindjárt megtudtam, hogy azok a puskások a mi vezetőink voltak, a „vezérek”. Azonnal át is vették a vezetést: nem volt idő teketőriázni.

Míg a helyzetet ezekkel a gondolatokkal felmérhettem, a puskások csoportunkat egy fákkal és bokrokkal szegélyezett mezei útra, a kazlaktól egy kicsit odább, terelték. Ott „népszámlálást” tartottak. Úgy látszott, hogy mindenki megérkezett, de biztonság kedvéért még egyszer megszámoztak bennünket. Ők már tudták, hogy huszonegyen kellett, hogy legyünk. A számlálás befejeztével a vezető meglepedéssel jelentette, hogy mind a huszonegyen jelen voltunk. Indulhatunk a határ felé!

Később tudtam meg, hogy a „fővezérnek” a neve Ernő volt. Az ottani körülményekből azt vettem ki, hogy a három vezéren (a három puskáson) kívül voltak még egy néhányan, akik innen (a kazlaktól) visszamentek. Ezeket én „melléklauzoknak” neveztem. Közülük Paszkál ismerhette őket: úgy láttam, hogy mielőtt eltűntek a sötétben, mind a puskásoktól, mind Paszkáltól elbúcsúztak. (Ezek közül dr. Horváth Géza pap lett, és ma Fertőendréd kanonok-plébános.)

Ebben a csoportosulásban és kavarodásban vettem észre, hogy az egyik zirci előljáró, a Prefektus úgy határozott, hogy csoportunkat elkíséri külföldi útjára; tehát ő is szökik. Hanem a hallottakból úgy tűnt – egyesek mindjárt ki is fejezték csalódásukat –, sokan szívesebben vették volna, ha Zircen marad.

Vesztegetni való idő nem volt: vezetőink vállukra vették a puskájukat, bennünket kettes sorba állítottak, ők mindhároman a sor elejére álltak, s elindultunk a hosszú útra. A többiek talán tudták, de én biztosra veszem, hogy nekem nem jutott tudomásomra, milyen hosszú út előtt álltunk. Talán a vezetők maguk sem tudták! Amikor útnak indultunk este fél tíz óra volt. Először egy göröngyös mezei úton, utána pedig árkon-bokron, bukácsolva, állandóan irányt változtatva haladtunk valamilyen irányba.

Megnyugtató volt arra gondolnom, hogy amióta elindultunk a kazlaktól, mintha még az idő is a mi pártunkra állt volna: a felhők felszakadoztak, a hold csonka korongja lassan előbújt a felhők közül. Először még valami világitótoronynak néztem, mert hát a hold nem „nyugaton” kel fel, mint ez a „szerencsétlen korong”, de amikor meggyőződtem, hogy valóban a holdat látom, úgy próbáltam fenomént megmagyarázni, hogy lenyugvóban van. De ez sem felelt meg a valóságnak elfogadhatóan: ha idáig fenn is volt, akkor miért volt olyan sötét?

Abban, hogy a hold állandóan emelkedett, nem volt semmi furcsaság, de szerintem rossz irányba haladt. Kénytelen voltam tehát beismerni, hogy már az első félórán elvesztettem az irányt: a nyugatot keletre helyeztem, s így mi „kelet felé” haladván igyekszünk megközelíteni a nyugati határt.

Hirtelen a holdnak félelmetes szerepet tulajdonítottam. Amíg sötétben baktattunk, nem is gondoltam arra, hogy a sötétség leple alatt láthatatlanok voltunk; hanem amikor a hold teljesen előbújt, csoportunk láthatóvá lett: a magasba kapaszkodó korong vörös fényében az éjszakai utasokat mindig tisztábban láthatta a határórség. Félő volt számomra, hogy a végén a hold lesz a mi árulónk. Oly fenyegető és kísérteties volt a fénye, hogy még a saját árnyékomtól is irtóztam. Főleg, amikor időnkint egy tisztásra értünk. Az éjszaka ártatlan csendje ezt a félelmet még jobban fokozta.

Amikor az első „járőr-hely” közelébe értünk, mindenkinek le kellett hasálnia. Tévedésből kerültünk-e erre a helyre? A határőrök – ha voltak ott egyáltalán örök – észrevehettek-e bennünket? Mivel én a csoport végét alkottam – közben a kettes sorból már régen libasor lett – nem tudtam, hogy mi történhetett. Annyit üzentek hátra, hogy járőr-hely közelébe kerültünk. Vártam az üzenetet, a vezetők további üzenetét, de az nem jött. Egy ideig a szívem dobogását hallgattam, amely olyan hangosan dobogott, hogy még az előttem fekvő is hallhatta.

Szívem dobogása mellett hallottam a nád suhogását is: onnan jött felénk a határőr... És ha valóban ránk talál, a mi vezetőink hogyan fogadják majd? Lelkiállapotomat lázalmok uralták: az egész el tudtam képzelni addig a pontig, amíg az ellenség felénk tart; képzeletem már nem merete elfogadni annak a megérkezését. A nádat a legkisebb szél is megrezegtetheti, a nyárfát a legkisebb levegőmozgás is megzörrenti, de érkezni csak akkor érkezik valaki vagy valami, ha ott van.

Megnéztem a zsebórámat, tizenkettő felé járt az idő; már két és fél órát gyalogoltunk. Közben azt az üzenetet küldték hátra, hogy az útnak kb. a felét tettük meg. Vigasztaló! Én

azt hittem, hogy ebben az órában már régen túl leszünk a határon. A hangulatom egy kissé lelohadt; fáradtnak is éreztem magamat, de tovább kellett menni. Úgy láttam, hogy a fáradtság mindenkiben lelohasztotta a lelkesedést.

Az elvetett panaszokból és sóhajokból az is nyilvánvalóvá vált, hogy sokan kezdtek éhesek lenni. Nagyon régen volt, amikor ebédelték, ha egyáltalán ebédelték, s még kevesebben voltak, akik vacsorára is gondoltak.

Közben az út egyre rosszabbodott; a térdig érő harmattól nedves füvet néha bizonytalan nádas váltotta fel, ahol az ember meg-megsüllyedt, s ugyanakkor egy nádszál csapta arcon. Ezt a barátságtalan terepet időnként sűrű erdő követte. Én az erdőt mindig nagy megnyugvással vettem: abban én védőpajzsot véltem: oda még a hold fénye sem hatolt be...

Minden nehézség ellenére, az idő nemcsak, hogy múlt, hanem szaladt is. Magam is attól tartottam, hogy ránk virrad, mielőtt a határhoz érünk. Éppen egy sötét erdő közepén haladtunk, amikor vezetőink a határ közelségét jelentették.

Egymás kezébe görcsösen fogódzkodtunk, hogy el ne veszítsük egymást. A fáradtság és a félelem mindent felnagyít. Az erdőön áthaladván, lábunk alatt recsegett a száradt gally, s olyan nagy zajt keltettünk, hogy talán még kilométerekre is hallatszott elvonulásunk.

Mindannyian lihegtünk, amikor kikerültünk ebből a sötét erdőből. Pihenésre senki még gondolni sem mert volna. Megállni? Leülni? Megbeszélni a dolgokat? – Milyen dolgokat? Ahogyan kiléptünk az erdőből, úgy láttam, hogy egy ösvényre léptünk, amely embermagasságú csalánon vezetett át. Az idő kettő felé járt. S hirtelen megint „feküdj”-öt parancsoltak. Még mindig az erdő szélén voltunk. Nyomasztó volt a csend, amit lépteink zaja megszűnt. Hallani véltem a mellettem fekvő lélegzetét. Mi volt az újabb „feküdj”-nek az oka?

Íme az éjszaka tragikomédiája! Én soha nem hallottam azelőtt az őzbika bögését. Vagy a zaj, amit csináltunk, vagy a természetes és ellenséges illatunk egy „vadászó” őzbikának felébresztette érdeklődését. Amikor először nagyon messziről hallottam bögését, nekem úgy hatott mint egy kutyának a távolságtól torzított ugatása.

Ennek hallatára bennem egy újabb veszély gyanúja ébredt fel: ha a határórséget sikerült is kikerülnünk, gondoltam magamban, a rendőrkutyákat nem tudtuk kijátszani, nyomunkban járnak. Az ugatás mindig közelebről és közelebről hallatszott, ami természetes volt, hiszen a „kutya” gyorsabban haladt mint a gazdája, bár időnként meg-megállt, hogy a gazdája beérje... Egy bizonyos idő után olyan közelre képzeltem el, hogy attól tartottam, hogy a lábamra tapos. Persze, hogy már nem úgy ugatott mint egy kutya, de én honnan tudtam volna, milyen az őzbika bögése? A sor végén egészen kiszolgáltatva éreztem magam. Egy kicsikét neheztem is a puskásokra; miért kellett mind a háromnak a sor elején lennie? A három közül egy nyugodtan maradhatott volna a sor végén, nemde?

Hanem hirtelen eszembe jutott, hogy volt nekem is védekező fegyverem. Egy évvel a szökés előtt, 1949 őszén, valamilyen „kémkedési kiküldetésben” Szentgotthárdon jártam. Éppen akkor építették a drótsövényeket Magyarország és Ausztria között, néha a vasúttöltés mentén. Akkor hallottam Szentgotthárdon egy-két szórakoztató történetet a „vasfüggöny” (a drótsövényt) megelőző szökésekről. Az egyik anekdota szerint, volt, aki éjszaka szökött. Világító lámpával a kezében indult el a határ felé. Amikor a határőr „ÁLLJ”-t kiáltott, a szökő megállt, a botot, amit szintén

magával vitt, a fölbe szúrta, a lámpát felakasztotta rá, és ő továbbment. Mire a határőr megérkezett az égő lámpához, a szökő már a határon túl volt.

Ezt a történetet én nem tudtam volna megismételni, már csak azért sem, mert közben fölépült a drótsövény. Na mert azért sem, mert mi huszonegyen voltunk.

Maradt a másik lehetőség, a másik történet szellemes megoldása. Miután nagyon sok esetben a szökőket rendőrkutyákkal fogták el, a kutyákat kellett valamiképpen ártalmatlanná tenni. Ezt pedig úgy lehetett megtenni, hogy a szökő egy kis fiola jóddal indult neki a határnak. Amikor a kutya közeledett, a szökő a jódot kiöntötte, amit a kutya megszagolván szaglását teljesen elvesztette, s így ártalmat-

lanná lett. Én is egy ilyen kis fiola jóddal indultam, na meg egy bicskával a zsebemben. Ha a jóddal nem használt volna, a bicska minden bizonnyal kinyílt volna a kezemben.

Éppen a jódra gondoltam, amikor jött az üzenet a sor elejéről, hogy nem kell félni, mert a vadbika irányt változtatott, s bógésével tovább nem kompromittálta sem ott-létünket, sem szökésünket. Megnyugodva, s egy kicsikét megpihenve útnak indulhattunk, de most már valóban a határ közelében jártunk.

Folytatása következik

Gondolatok a pedagógiáról

Versényi György 1944-ben érettségizett a Szent Bernát Gimnáziumban. Latin-francia szakos tanárként végzett a budapesti Tudományegyetemen, és tanári pályája egészét – egy év kivételével – Balassagyarmaton, a Balassi Bálint Gimnáziumban töltötte. Tizennyolc éven át volt igazgató. Nyugdíjasként is Balassagyarmaton él.

Az élet úgy hozta, hogy idén kéthavi rendszerességgel pár napra egy budapesti kórházba kellett jönnie kezelésre. Látogatásaim során sok minderről esett szó, hisz már több mint hatvan éves a barátságunk, de majd minden alkalommal visszakanyarodott a beszélgetés fonala a nevelésre. Kérésemre néhány gondolatát egy kis magnón rögzíthettem.

Nézeted szerint miben áll a tanítás lényege?

A legnemesebb hagyománya a pedagógiának, amit a latin 'educatio' szó sugall. Ennek szótöve az 'educ' (duco, ducere – vezetni; e, ex, – -ból, -ből), jelentése: kivezet, kifejleszt, kibontakoztat – magyarul így mondhatnánk inkább: hagyni kibontakozni belőle azt, ami bennük megvan. A jó iskola tehát nem uniformizálja tanárait és diákjait, hanem sok türelemmel kibontakoztatja azt, ami bennük megvan. Helytelen tehát az a felfogás, mely szerint a tanítás valaminek valamilyen úton való begyömöszkölése, ehelyett inkább a kibontakozás feltételeit, lehetőségeit kell megteremtenie.

Természetesen a tanítás emellett adatok, tények és összefüggések átadása, és ezeknek fontos a megérlelése is. Ami legfontosabb a nevelésben: kedvet teremteni tudásnak a gazdagítására. A diák élvezze azt, hogy valami módon többet tud, megtud valamit, amit eddig nem tudott, ami rejtve volt előtte, megismerje azt, ami eddig számára titok volt.

A *pedagógia* kifejezés inkább „ráhajtást” jelent. Véleményem szerint a *kibontakoztatás* lenne a hangsúly, – előhívni belőle azt, ami valami úton-módon benne van, és mindenképpen a *megnyerni*-n; – valaminek valakit. Annak, hogy *ő* szeresse a tudást.

A pedagógiának mindkét részről a személyiség a föltétele. A személyiség az, amelyik adott: egyrészt nevelni tud, másrészt nevelődni tud, és – ami nagyon nehéz a pedagógus pályán – kicsit mindenkit másképp kell nevelni, mert más-keppen lehet megnyerni valamire.

Azt hiszem ez igen nehéz feltétel a pedagógiában. Te hogyan tudtál ennek a pedagógiai követelménynek megfelelni?

Szerencsém volt, mivel az egyetem után a balassagyarmati gimnáziumba kerültem, melynek kiváló tanári kara volt. A kezdő tanár – de azt hiszem ez így van az élet más területén is – a „szakmáját” az egyetemről kikerülve kezdi igazán megismerni. Lényegében ebben a tanári karban tanítottak meg tanítani, nem szavakkal, figyelmeztetésekkel, hanem példamutatással, mintaadással.

A pedagógusképzés nehéz dolog, mert nem mindenki alkalmas erre, és jó pedagógussá nem könnyű valakit kiképezni. Bizonyos, hogy a pszichológia és a szociológia újabb eredményei elősegítik a képzését, de bizony ez még nem elégséges.

A tanársághoz is, természetesen, kell egy bizonyos szakmai tudás, – értve ezen pl. a nyelvet, vagy pl. a fizikát stb. –, ezt könnyű átadni. Egyébként az átadni szükséges (szak)tudásanyag legnagyobb részét már középiskolás korban megtanulja az ember.

A magyar, de más pedagógia is, igen nagy súlyt helyezt arra, hogy a nyelvészetben, a fizikában stb. levő szaktudást elsajátítsák a pedagógus-jelöltek. Fióktudósokká képezték ki a hallgatókat. Ezzel a képzéssel azonban a tanárjelöltekből többnyire nem válik sem komoly szaktudós, sem a gyerekekkel megfelelő szinten bántani tudó, a tanulást megszerettetni tudó valaki.

Figyelemre méltó, hogy a pedagógia nagyobb szerepet játszott a középfokú tanítóképzésben. Itt jobban tanították, hogy a jelöltek hogyan tanítsanak. Igaz, kisebb gyerekekkel talán könnyebb is bántani. A tanárképzésben a hangsúly áttevődött a tudományra.

Nem minden személyiség alkalmas arra, hogy elsajátítsa a hatni tudást. Éppen úgy, mint a művészetben: hiába tudja valaki jól az ábrázoló-geometriát, abból még nem lesz képzőművész. Ha valaki jól elsajátítja a szakmában megismerhető anyagot, abból még nem lesz jó tudós. Neki a személyiségében kell meglenni annak a képességnek, hogy ő a másokra hatni tudjon.

Lényeges feladat kiválasztani azokat az embereket, akiket pedagógussá lehet és érdemes is nevelni. Ez általában minden pályára ráillik. Az egy eszményi világ lenne, ha mindenki azt csinálná, amire érzi, képessége és adottsága és kedve van. De hát ez nem így van, mert a pályaválasztás is egyike a vak véletlen által vezérelt dolgoknak.

A pedagógiában lényeg a kapcsolatteremtő készség. Ez alapvetően fontos. Van, akivel könnyebb, van kivel nehezebb kapcsolatot teremteni. Tehát megnyerni valaminek. Ezt tapasztalhattuk az egri gimnáziumban. Micsoda jó kapcsolatteremtő készsége volt a tanárainknak. Különböző mértékű, különböző módszerű, és nem egyforma. Igaz, tanáraink helyzetüknél fogva – nem volt családi gond mögöttük – „ránk voltak utalva”.

A családi lekööttség ún. hátrányos volta nem egyértelmű, hisz voltak régebben is és ma is vannak családos tanárok, akik kitűnően tanítottak-neveltek. A családi lekööttség talán áthidalható a pedagógiában.

Bizonyára áthidalható, de az, hogy milyen családból jöttek, már kevésbé. Végül is azonban nincsen áthidalhatatlan.

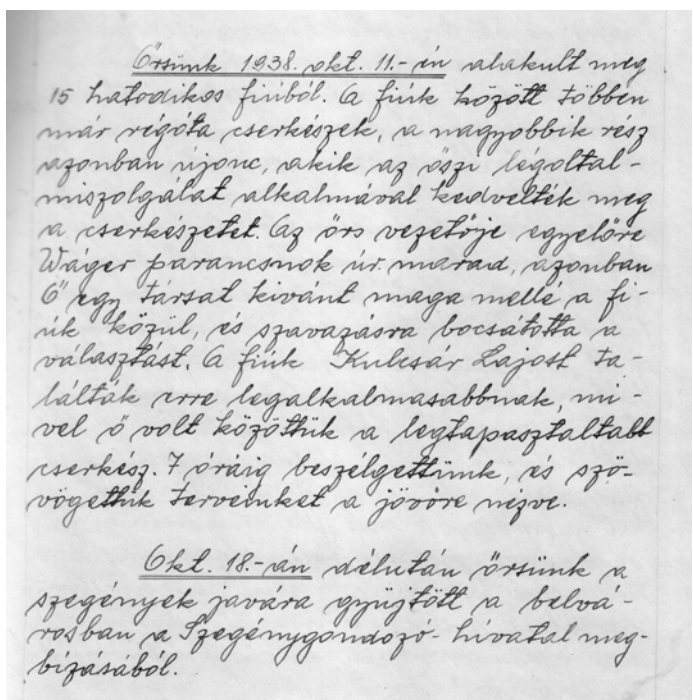
Amit igen becsültem a ciszterci tanároknál, és a pályámon is fontosnak tartottam: legyen meg az illetőben az a képesség, hogy elismeri a másikat, tehát megbecsüli. És ezt óvatosan, de kifejezésre tudja juttatni. Tehát nem szembedicséri, hanem valami úton-módon érezteti a másikkal: én téged nagyra tartalak.

Talán ösztönszerűen is megvan ez az emberben, de érdekes, amikor tudományos szinten is megtanulja. Ebből a szempontból nekem nagyon sokat jelentettek a franciaországi utaim, az ott megismert pszichológiai, szociológiai és egyéb ilyen tudományokban folytatott tanulmányaim. Tudniillik a pedagógia nem más, mint pszichológia, szociológia, amihez adva van az illetőnek a saját személyisége

A 213. cserkészcsapat Rover őrsének naplója

Örömmel vesszük kézbe diákkorunk egy-egy „relikviáját”, melyek fiatalságunk emlékét elevenítik meg bennünk. Bizonyára sokan őriztek ilyen emléket (írásokat, leveleket, fényképeket). Hogy el ne kallódjának, elhelyezhetjük ezeket iskolánkban, ahol Kovács Ottó tanár úr viseli gondját az emlékeknek.

A „Rover-őr” naplóját Szöllőssy László kedves leánya Horváthné Szöllőssy Zsuzsa őrzi, és adta át bemutatásra. A 213. sz. Koháry cserkészek „maradékánál” bizonyára akad a ládafiában ilyen őrsi napló.

A napló első oldalát Morvay Sándor készítette, a napló kezdő lapjait pedig Szöllőssy László írta.

EZ TÖRTÉNT A GÁRDONYIBAN

A 2006/07-ES TANÉV ELSŐ FÉLÉVÉBEN...

AUGUSZTUS 31-SZEPTEMBER 8. *Rák Sándor* és *Reményi Henrietta* tanárnők vezetésével iskolánk 16 tanulója meglátogatta testvériskolánkat, az olpei St. Franziskus Gimnáziumot.

SZEPTEMBER 1. Veni Sancte - ünnepi szentmise a Bazilikában. Az első tanítási nap az iskolában.

SZEPTEMBER 8-22. Utazás Angliába. *Csákváriné Veréb Valéria*, *Örsiné Mohl Szilvia* tanárnők valamint a 10. A, a 10. E és 10. K osztályból 63 tanuló az osztályfőnökeikkel az angliai Broadstairs város Kent School iskolájában kétéves angol nyelvi gyakorlaton vett részt.

SZEPTEMBER 7. Lelki nap a pedagógusoknak. A Szent Bernát Templomban előadás tartott *Rácz István Pelbárt atya*, iskolánk lelki vezetője.

SZEPTEMBER 11-15. Erdei iskola Felsőtárkányban a 7. c osztály tanulóinak.

SZEPTEMBER 15. Iskolarádiós megemlékezés *Salkaházi Sára* boldoggá avatásáról *Kelemenné Oravecz Júlia* tanárnő szerkesztésében.

SZEPTEMBER 22. Virtuális Veni Sancte. Az egri főegyházmegye ifjúsági irodájának rendezvénye a díszteremben.

OKTÓBER 7. *Csák György tanár úr* szervezésében iskolánkból 45 tanuló vett részt az őszi nagymarosi találkozón.

OKTÓBER 7. *Lénárt János* emléktúra a Bükkben.

Megkezdődtek az 1956-os forradalom és szabadságharc megemlékezései iskolánkban.

OKTÓBER 16. 1956–2006. A Ferences Rendházban a Fertálymesteri Testület rendezvényén iskolánk „Szivárvány” színjátszócsoportha emlékműsort mutatott be *Dr. Loboczkyne Hársasi Ibolya* tanárnő rendezésében.

1956–2006. Kiállítás a régi épület első emeletén iskolánk diákjainak műveiből.

1956–2006. A *Varga László* Polgári Teátrum rendhagyó történelem órája a 11. évfolyam tanulóinak.

OKTÓBER 17. 1956–2006. A végzős évfolyam tanulói az Ifjúsági Ház mozitermében megnézték *Szilágyi Andor* Mansfeld című filmjét. A film után beszélgetés volt a rendezővel és a főszereplővel, *Fancsikai Péterrel*.

OKTÓBER 19. 1956–2006. Iskolai szavalóverseny az '56-os forradalom és szabadságharc tiszteletére.

1956–2006. A kollégium leányai 56 perces testmozgásra vállalkoztak az 1956-os forradalom és a szabadságharc tiszteletére.

OKTÓBER 20. Az 5. C osztály és a 9. évfolyamos tanulók ünnepélyes fogadalomtétele a Bazilikában.

1956–2006. *Köves Eszter* tanárnő rendezésében iskolarádiós megemlékezés az 1956-os forradalom és szabadságharc tiszteletére.

1956–2006. Kopjafaállítás a primus udvarban.

Iskolánk igazgatónője, *dr. Pisákné Balogh Éva* megnyitóbeszédében köszöntötte vendégeinket, különösen az adományozókat, *Püsök László* urat, valamint kedves feleségét és leányát, továbbá *Kovács Sándorné Ilonka* nénit és fiait, *Kovács György* geofizikust, aki 1974-ben végzett a 4. F osztályban, *Kovács Ákos* geofizikust, aki 1980-ban végzett a 4. C osztályban és *dr. Kovács Emőd* főiskolai docenst, aki 1985-ben végzett a 4. B osztályban. Majd a következőket mondta:

„... ez a kopjafa is szimbolizálja az összefogást, a közös múltból táplálkozó gyökereket határon belül és határon túli magyarok között. Szimbolizálja az új és az önálló hajtásokat, amelyek mind a csúcs felé mutatnak, mintegy jelezve az utat a jövő ifjúságának. Most nehéz időket élünk, de nincs más lehetőségünk, csak a közös összefogásunk. Wass Albert szavaival:

„Kezet nyújtunk egymásnak és megyünk,
És leszünk Egy Cél és Egy Akarat:
A víz szalad, de a kő marad,
A kő marad.”

És a kő maradását, az állandóságot és az egyetemes értéket szimbolizálja egyszerűségében és művészségében ez a kopjafa. Lehetne-e méltóbb helye, mint itt, a 300 éves tanító hagyományokkal rendelkező ciszterci iskolában. Úgy gondolom, hogy itt a helye. Ez a kopjafa hosszú időn át fogja hirdetni a jövő ifjúságának, hogy feladata van, amelyet becsülettel, hittel és emberséggel kell végeznie. Köszönöm az adományozó ajándékát és nagylelkűségét, Isten áldását kérem munkájára és családjára. A kopjafát az iskolai szalag elhelyezésével most felavatjuk.”

A „Kell még egy szó...” című dal hangjaira Denk Zsófia 12. B és Kovács Réka 13. K osztályos tanulók felkötötték a nemzeti színű szalagot. Az adományozó, Püsök László úr pedig így szólt az egybegyűltekhez:

„... Amikor megkerestem dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónőt a fiam beiskolázásának szándékával, nem reméltem, hogy ekkora empátiával és ennyi áldozattal viseltetik ez az iskolaközösség irántunk. Örömmel tölt el, hogy ennyi jó szándékú, segítőkész emberre találtunk. Megnyugtat, hogy Ziegler tanító úr írói hagyatékához ragaszkodva az iskola megteremti azt a lehetőséget, hogy a Nemzetnek a jövőben is legyenek Cecey Évái és Bornemissza Gergelyei. Ezt az áldozatos munkát szeretném valamiképpen viszonzni. Így született meg a kopjafa ötlete 2004 decemberében. (...)

Kívánom, hogy e kopjafák emlékeztessenek az összetartozásra is. A nemzet kulturális egységét a történelem viharos századai nem érintették. A mai körülmények lehetőséget adnak arra, hogy a nemzet boldogulását győzelemre vigyük. Úgy gondolom, hogy ez a határon kívüliek nélkül nem valósítható meg. A kopjafák a győzelem jelét, a „V-t alakítva tisztelgnek 1956 előtt is.

Szeretném megköszönni mindazok munkáját, akik segítettek megvalósítani ezen emlékművet: Mátyás János szentegyházi faragónak, hogy elképzelésemet fába véste. Köves Eszter tanárnőnek, hogy elvállalta a szállítást, az igazgatónőnek és Pelbárt atyának, hogy felkarolták ezt az elképzelést...”

Ezek után dr. Kovács Emőd úr felolvasta az adományozó levelet, amelyből az alábbi gondolatokat emeljük ki:

„... Számunkra szomorú ez az esemény, mert édesapánk maga szerette volna átadni az adományt, de sajnos ezt már nem teheti meg. Biztosan örülne, hiszen a mai napon olyan értékeket ünneplünk, amelyet ő mindig fontosnak tartott. Számunkra útmutatásként, mindig azt mondta: „két dolog van az életben fiam, amit nem vehetnek el tőled: a tudás és a hit”. Mi (a három fia) igyekeztünk ennek eleget tenni. Mindhárman itt végeztünk a Gárdonyi Géza Gimnáziumban, és mindhárman diplomát szereztünk az élet különböző területein...”

Az iskola fontos szerepet tölt be ezen érték közvetítése terén. Mi, volt gárdonyis diákok, életünk talán legszebb négy évét töltöttük itt, s olyan útravalót kaptunk, amellyel megálltuk helyünket az életben. Akkor fel sem fogtuk, hogy mekkora érték volt nekünk az osztályközösség, az iskola védelme, tanáraink szaktudása, emberisége. Az iskola falai között életre szóló barátságok kötődtek. Olyan emberi kapcsolatok alakultak ki, melyek bátyámnál, s nálam boldog házassághoz is vezettek. Büszkék voltunk, s vagyunk arra, hogy gárdonyis diákok lehettünk.

Édesanyám és testvéreim nevében mondhatom, hogy meggyőződünk arról, hogy olyan értékek letéteményese ez a gimnázium, amelyekkel a családjaink azonosulni tud. Örülünk, hogy egy ilyen neves napon szerény adománnyal hozzájárulhatunk, hogy korábbi iskolánk (aminek nagyon sokat köszönhetünk,) a jövőben is magas színvonalon végezze munkáját, és olyan diákok hagyják el e falakat, akik számára a hit, a tudás és – utalva a mai ünnepre – az összefogás, meghatározó értékké válnak egész életükben.

Dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő így köszönte meg az adományt: Ezer diákunk és közel 100 munkatársunk nevében köszönöm Önöknek, mint szülőknek, hogy ilyen nagyszerű férfiakat neveltek, akik tudásukkal és helytállásukkal a magyar hazát szolgálják, köszönöm Önöknek, hogy nem felejtették el, hogy gyermekeik tudását a Gárdonyi Géza Gimnáziumban kapták. És adományuk szívéből jövő köszönet, köszönetük legbelsőbb üzenete.

Biztosíthatom Önöket, hogy tantestületünkkel a jövőben is arra törekszünk, hogy ilyen nagyszerű ifjakat neveljünk, akik értik a tudás és a helytállás szavát. Adományukat a tornaterem építésére fordítjuk, és szeretném Önöket jövőre a tornaterem avatásánál is köszönetünk kifejezésére vendégül látni.

Végezetül pedig hálás szívvel emlékezzünk férjére, akinek végakarata volt az adomány, és tiszteletünk jeléül egy perces néma tiszteletadással adózzunk emlékének.

Szíki Károly művész úr a következő bejelentést tette:

„... el szeretném Önöknek mondani, hogy sokkal több történik ebben az iskolában, mint azt az itt lévő diákság sejtí. Feltűnt a külhoni magyarság körében is, hogy egy olyan igazgatónő vezeti ezt az intézményt, aki kitüntetésre érdemes. Elhoztam az emlékbizottság elnökeinek az aláírásával a kitüntetést, amelyet itt szeretnék átadni. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója alkalmából külhoni és magyarországi emlékbizottságok az 1956-os díszéremet adományozzák dr. Pisákné Balogh Éva részére megköszönve hazafias áldozatvállalást, s mindazt, amit az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékének és szellemi örökségének méltó megőrzéséért tett. Bp., 2006. október 23. vitéz Bánkuty E. Géza alapítóelnök, Lányi Zsolt magyarországi emlékbizottságok elnöke.

Dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő ekképpen köszönte a kitüntetést: „Legbelsőbb hálám és köszönetem ezért a váratlanul jött elismerésért. Én úgy gondolom, hogy ez a díj nem engem illet, én nem tettem az 1956-os forradalomért semmit. Nem tehettem, mert még kicsi gyermek voltam. Ez a díj a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium 1000 tanulója és közel 100 dolgozójaé. Azért, mert híven ápolja '56 örökségét. Kérem Szíki urat, hogy tolmácsolja a díj adományozóinak, hogy a díj a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumot illeti. Köszönjük szépen.”

Az ünnepség a Székely Himnusz eléneklésével ért véget.

OKTÓBER 21. – NOVEMBER 6. Őszi érettségi vizsgák.

OKTÓBER 23. 1956–2006. Az iskolavezetés koszorúzott a Hatvani Kapu téren álló 56-os emlékműnél.

OKTÓBER 24.– NOVEMBER 6. 1956-2006. A tanítási napokon „Ez történt ötven éve...” címmel Kovács Ottó tanár úr összeállításában rövid iskolarádiós megemlékezés.

OKTÓBER 25. 1956–2006. A 12. A osztály tanulói megtekintették a vasútállomáson az 1956-os Emlékvonatban látható kiállítást.

- OKTÓBER 26.** A 9. évfolyam egri és a kollégista tanulói osztályfőnökeikkel megkoszorúzták Gárdonyi Géza sírját.
- OKTÓBER 27.** *Barnáné Fekete Mónika* tanárnő rendezésében iskolarádiós megemlékezés Gárdonyi Géza halálának évfordulóján.
- OKTÓBER 30– NOVEMBER 5.** Őszi szünet.
- NOVEMBER 6. 1956-2006.** Pintér Tamás: *Példamondatok* című előadása a díszteremben.
Este a kollégista és az egri tanulóink gyertyás felvonulása az '56-os emlékműhöz.
- NOVEMBER 8. 1956-2006.** *M. Kiss Sándor*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történeti Intézetének igazgatója előadása a díszteremben.
- NOVEMBER 9.** Halloween-party az angol két tanítási nyelvű osztályoknál.
- NOVEMBER 16.** Ünnepi megemlékezés Szent Erzsébetről a kollégiumban.
- NOVEMBER 24.** *Mándy Zoltán* érseki helynök úr előadása a kollégium 11. évfolyamos tanulóinak a házasság szentségéről.
- NOVEMBER 27.** Az őszi szóbeli érettségi vizsga.
- NOVEMBER 30.** Az 5. és a 9. osztályosok bemutatkozó műsora és ismerkedési bálja.
- DECEMBER 2.** Az Egri Főegyházmegyei Karitászi Központ ünnepi rendezvénye.
- DECEMBER 4.** Adventi gyertyagyújtás a kollégiumban.
- DECEMBER 5.** Nyílt nap a Gárdonyiban az általános iskolások számára.
- DECEMBER 6.** Mikulás-est a kollégiumban.
- DECEMBER 7.** *Dr. Szerdahelyi Ferenc* pszichológus előadása a kollégiumban a párkapcsolatokról.
- DECEMBER 8.** Petrás Incze János Egyesület rendezésében kiállítás és néptáncbemutató.
- DECEMBER 9.** Emlékműsor és koszorúzás a Barankovics István emléktáblánál.
- DECEMBER 11–14.** Az iskola főfolyosóján karácsonyi vásárt rendezett a Szent Bernát Karitászi-csoport.
- DECEMBER 12. 1956–2006.** Filmvetítés az egri sortűz áldozatairól. A pályázatíró verseny eredményhirdetése.
Iskolánk tanulói közül a 10. évfolyamos egri diákok vettek részt a kollégium előtti téren az 1956. december 12-i egri sortűz áldozatainak emlékére rendezett ünnepi megemlékezésen és koszorúzáson.
- DECEMBER 18.** Iskolarádiós megemlékezés Barankovics Istvánról, a magyar keresztény-demokrata mozgalom egyik kiemelkedő alakjáról, iskolánk volt diákjáról születésének 100. évfordulója alkalmából *Karóczkai Júlia* tanárnő összeállításában.
Karácsonyi koncert a Szent Bernát templomban.
- DECEMBER 19.** Az iskola kórusa a Bélapátfalvi Szociális Otthonban szerepelt.
Tanári lelki nap a Szent Bernát templomban.
- DECEMBER 20.** A díszteremben a Mlinkó István Általános Iskola és Óvoda siket diákjainak műsora, majd *Szabó László* atya lelki napi előadása a *kisgimnázistáknak*, ezután a 10. C osztály színjátszó diákjainak fellépése, s végül szentmise a Szent Bernát templomban.
A Bazilikában *Tóth István* atya, füzesabonyi plébános lelki napi előadása a *nagygimnázistáknak*, majd szentmise.
Gombavató a 12. évfolyam osztályai számára.
- DECEMBER 21–JANUÁR 2.** Téli szünet.

Karácsonyi koncert

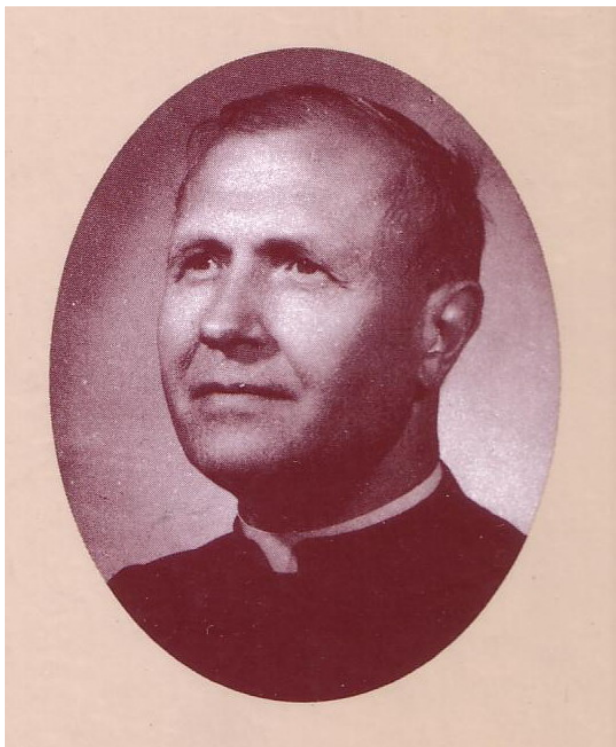

a végzős 13. K osztály

Egri ciszterci diákok voltak...

A régi értesítőkből olvashattuk „Intézetünk tanulói voltak a közélet és az íróvilág jelesei közül” c. fejezetet. – Ennek nyomdokain haladva, de azért egy kicsit tágítva a kört, ismertetjük elhunyt jeles diáktársaink életútját.

Kiss István (1906 – 1981)

Száz éve született Kiss István, jeles teológus, szónok, szociális reformer, aki közéleti tevékenységét és papi hivatását mának szóló példaként tudta összekötni.

Kiss István a mi időnkben – a késő '30 és a kora '40 években – az egri Érseki Papnevelő Intézet tanára volt. Írásai, munkássága révén nemcsak Egerben, hanem jóval a megye határain túl is ismertté vált.

1906. augusztus 7-én született Jászapátiban. „Szülei terménykereskedéssel foglalkozó földművesek voltak. Arcának paraszti vonásait mély intellektusa ellenére élete végéig megőrizte” Az elemi iskola után a gimnázium hat osztályát is Jászapátin végezte, a VII–VIII. osztályt – már mint egyházmegyei papnövendék – a Szent Bernát gimnáziumban. Jeles, vastagbetűs diák volt. Osztálytársai között találjuk *Barankovics Istvánt*, Demokrata Néppárt vezetőjét, *Kapor Elemért*, egri költőt és újságíró, *Kádár Antalt*, iskolánk tanárát. Magyar tanára *Werner Adolf*, akit ekkor választottak zirci apátnak, majd *Kürti Menyhért* volt, *Rédey Gerő*, és *Rácssy Paulin* is tanították. 1925-ben érettségizett jeles eredménnyel.

Egerben, az Érseki Hittudományi Főiskolán folytatta tanulmányait. 1930-ban szentelték pappá, 1932-ben avatták teológiai doktorrá a Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán. Néhány évig káplánként szolgált, majd 1934. szeptemberétől a mezőkövesdi gimnázium hit-

tanára lett. Itt töltött alig két év alatt a helybeli értelmiséggel karöltve kezdett el foglalkozni a szegényparasztság, a summások helyzetével. Felismerve azok helyzetét a változtatás igényével több cikket tett közzé a fiatal magyar katolikusok lapjában, a *Korunk Szavában* és a Bangha Béla szerkesztette *Magyar Kultúrában*.

Tevékenységre főpásztor is felfigyelt, és Egerbe helyezte, ahol teológiai tanár és szemináriumi vicerektor. Szónoklástant, szociológiát, majd morálist (erkölcsstan) oktatott.

Az egyháziak és a világiak egyaránt az egri egyházmegye egyik legjobb hitszónokának tartották. Amikor ő beszélt, zsúfolásig megtelt a főszékesegyház, vagy bármelyik templom, kápolna. Szónoklatainak híre a rádióhoz is eljutott, és 1940 augusztusától közvetítette prédikációit.

Az 1938–43 években iskolánkba is többször ellátogatott. A „Magyarok Nagyasszonyáról nevezett Kongregáció” tagjainak több alkalommal is tartott előadásokat, 1941-ben pedig a felsősöknek vezette a lelkipraktort.

Az egyház és a társadalom megújítását szolgálta az Actio Catholicában és a Kalotban vállalt tevékenysége. Heves megye szociális tanácsadójaként a megye összes községét bejárta. A *Magyar Kultúra* c. folyóiratban foglalta össze a magyar faluval kapcsolatos reformelképzeléseit.

1942-től átvette az Egri Egyházmegyei Közlöny felelős szerkesztői és kiadói tisztét is.

A második világháború befejezése után azt remélte, hogy fiatalkori eszménye, a hitre alapozott demokratikus Magyarország megvalósulhat. Az 1945–47-es parlamentben országgyűlési képviselőként is tevékenykedett. Figyelmet váltott ki az emberi jogokról, a kötelező hitoktatásról és a szentszéki diplomáciai kapcsolatokról itt elhangzott beszédei. 1947 májusában felszólalt az egri katolikus egyetemért is.

1956-ban tagja lett az Egri Városi Forradalmi Bizottságnak. A forradalom idején segítségét felajánlotta az egyházügyi főelőadónak, aki azután úgy „hálálta meg”, hogy 1960-ban el kellett hagynia a szemináriumot. Kis faluba, Szajlára tették plébánosnak, de itt sem maradhatott sokáig, és Székesfehérvárra, a Papi Otthonba kellett mennie. Ott is megtalálta a maga helyét, az idős papoknak lett a lelkipásztor. Később az otthon igazgatója lett.

1981 júniusában hunyt el Székesfehérvárott. Ott temették el.

(*Szecsó Károly: Kiss István teológiai tanár élete és munkássága c. könyv nyomán*)

A Szent Bernát gimnázium fúvószenekara 1936/37-ben*

A fényképet Zárai György diáktársunktól kaptuk

A fenti kép bizonyára sokunkban ébreszt kedves emlékeket. A „díszkivonulásokhoz”, ballagáshoz, tornaünnepélyhez hozzátartoztak fúvósaink, fényesen csillogó rézszerszámaikkal, fehér nadrágban, sötét zakóban – a hivatalos iskolai ízléstől kissé eltérő eleganciával öltözve. És ma is ott látjuk a zenekart vezénylő, vagy a menetelő zenekar mellett ballagó Rássy tanár urat

A fúvószenekarról először az 1924–25. évi Értesítőben olvashatunk: „Januárban 19 tagú fúvószenekar alakult, mely e rövid idő alatt is vitte annyira, hogy a tornaversenyre már ez a zenekar kísérte ki az ifjúságot, az úrnapi körmeneten pedig egyházi énekeket játszott. Hogy a fúvószenekar megalakulhatott, azoknak az adományoknak köszönhetjük, melyek jótevőink áldozatkészségéből jutottak e célra...” (és következik az adományozók sora). Az alapításkor – és majd húsz éven át Rássy Paulin tanár úr volt a vezetőjük.

A zenekarról rendszeresen beszámoló Értesítő tanúsága szerint a következő évben a fúvósok csapata 25 tagúra bővült, az 1934/35-ös tanévben pedig már 30 főt számlált. A fellépések köre is kiszélesedett: az iskolai menet élén haladtak a Hősök napi kivonuláskor, az országzászlónál az intézeti díszőrségváltáskor pedig térzenét adtak.

Rássy tanár úr 1941/42 tanévben vezette utoljára a fúvószenekart, melynek ekkor 26 tagja volt. A következő tanévben Falubíró Győző tanár úr vette át irányításukat. Utoljára az 1943/44-es Évkönyvében olvashatunk a fúvósokról, de a rövid tanév alatt szereplésükre már nem került sor.

Az 1940–41. évi Évkönyvben megtalálhatjuk a zenekar névsorát: Szabó Zoltán III. o., Mikófalvi Bertalan IV. o., Csomós József, Karcos Elemér, Németi Viktor, Mikófalvi Lajos, Szemerédi Dénes V. o., Bándy Endre, Berta Ferenc, Erdős László, Komoróczy László, Szentgyörgyi Dénes, Szkladányi József, Vongrey Gusztáv VI. o. Lénárt Mihály VII. o., Bajnok László, Bán Ervin, Béládi Pál, Dániel Ernő, Egervári János, Gál Iván, Hegedűs László, Irinyi György, Kulcsár Lajos, Morvay Sándor, Péntek László, Simon Pál, SzabóKároly, Szentgyörgyi Tibor, Szöllősy László VIII. o. – összesen 30 főből állt ekkor a gimnázium fúvószenekara.

És az utolsó névsor az 1943–44-i Évkönyvben: Czene Barnabás, II. o., Bánházi János, Boros László, Hevesi Imre, Krisztik Pál, Tihanyi Károly III. o., Csomós Zoltán, Keskeny Ferenc, Nyircsák Ferenc, Várkonyi Bernát IV. o., Pázmándy Lajos, Porszki Géza, Szikora György V. o., Fortunyák József, Hangyási Béla, Lukács Károly, Mogyorosi Ottó, Tuhirinszky József VI. o., Bányász Péter, Csomós József, Horváth Lajos, Márkus József, Németi Viktor, Schubert Ferenc, Szemerédi Dénes VIII. o.

Rássy tanár úr egri diák korában

A világhálón böngészve sok érdekes dologra bukkanhatunk. A *Középiskolai Matematikai Lapok* 1901. decemberi számában megjelent egyik geometriai feladat megoldását a lap 1903. októberében, majd két év elteltével olvashatjuk. A megoldás *Rássy Paulin* munkája, aki a feladat beküldésekor VII-es ciszterci növendék Egerben. Ez idő tájt többször is fellelhetjük nevét e patinás lapban.

Szinte mindnyájan tanítványai voltunk, s a példa jól áttekinthető, pedáns megoldását nézve, kiben ne ébrednének fel a matematika óráinak emlékei?

Geometria.

991. Két hely földrajzi szélességéből ($A : 47^{\circ} 6'$, $B : 59^{\circ} 56' 30''$) és órákülömbségéből ($59' 29''$) határozzuk meg egymástól való távolságot ($r = 6378,3$ km).

Legyen φ_1 és φ_2 a két hely földrajzi szélessége. A két helynek egymástól való D távolságot oly gömbháromszögből számítjuk ki, melynek egyik oldala $90^{\circ} - \varphi_1$, másik oldala $90^{\circ} - \varphi_2$, az általuk bezárt szög pedig a két hely földrajzi hosszúságának különbsége λ , mely az órákülömbség 15-szörösével egyenlő. Ekkor, mint ismeretes,

$$\cos D = \frac{\sin \varphi_1 \sin (\varphi_2 + \psi)}{\cos \psi},$$

ha $\operatorname{tg} \psi = \operatorname{ctg} \varphi_1 \cos \lambda$.

A megadott értékeket helyettesítve, $D = 15^{\circ} 31'$. Minthogy pedig

$$2\pi : x = 360^{\circ} : D,$$

azért a keresett távolság km-ekben:

$$1727 \text{ km.} \quad (\text{Rássy Paulin, Eger.})$$

hírek...hírek...hírek...

- BRENNER JÁNOS ANASZTÁZ** hitoktatóra emlékeznek a ciszterci család tagjai is a 2007. esztendőben, vértanúságának 50. évében. 1931. december 27-én Szombathelyen született. Hárman voltak testvérek és mindhármuk a papi hivatást választotta. 1950-ben bátyja után ő is a Ciszterci Rendbe lépett, mint novícius az Anasztáz nevet kapta. A szétszóratás után a novíciusokat Budapestre menekítették, és ismerős családoknál helyezték el. A Hittudományi Akadémia világi hallgatója lett két szemeszteren át, miközben *Sigmond Lóránt* atya vezetésével titokban végezte novíciusi évét. 1951. augusztus 19-én *Sigmond Lóránt* helynök kezébe tette le első szerzetesi fogadalmát, hiszen *Endrédi Vendel* apát ekkor már börtönben volt. Ezután Szombathelyen folytatta, végül Győrben végezte teológiai tanulmányait. 1955-ben szentelték pappá. Hivatásának gyakorlását mint káplán Rábakethelyen kezdte, ahol nagy buzgósággal és eredményesen foglalkozott az ifjúsággal. 1957. december 15-ének éjjelén haldoklóhoz hívták – mint kiderült álnok módon – a falujához közeli Zsidára. Útközben rátámadtak és 32 késszúrással megölték a mai napig is ismeretlen tettesek. Vértanú haláláról 1989-ig nem volt szabad beszélni. A szaléziak szombathelyi templomának kriptájában nyugszik. A szombathelyi egyházmegye 1999. október 3-án hivatalosan is elindította *Brenner János* boldoggá avatási ügyét.

- FARKAS ANDRÁS – LUPUSZ** – diáktársunkra, az újraindult Diákszövetségünk első elnökére emlékezünk egy korai versét idézve. Tíz éve, 1997. januárjában hagyott itt minket.

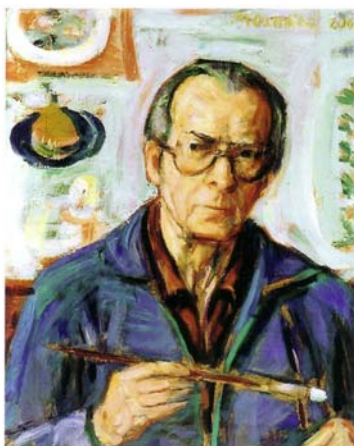
FURCSÁK A KORATÉLI FÁK...

Furcsák a koratéli fák,
Mikor december csillogását,
A fagyos, ezüstös, zúzmarát
Felöltik, mint bundát a dámák.

Egymást nézik irigy szemekkel,
Szeretnének fel-felkiáltani:
„Idenézzetek, milyen vagyok,
Lehet-e szebb nálam valaki?”

De messze kinn az erdön állnak
Mozdulatlan tölgyek, jegenyék,
S halk mosolygásukkal idézik
Eltűnt ezredek szent szellemét.

(1943-ban megjelent *ÚTRAKÉSZEN* c. kötetéből)

- **MOLNÁR JÓZSEF** festőművész diáktársunk újabb kiállításaira kapunk meghívókat. Október folyamán **Münchenben** voltak láthatók képei. Örömmel vettük, hogy a művészetéről oly híres bajor fővárosban is adódott alkalom bemutatkozására.

Örömteli kezdeményezés tanúi lehettünk október vége felé nyílt másikk kiállításán, egy **Budapest-Gazdagrét-i** középiskolában. Az iskola görög színházra emlékeztető csarnokában láthattuk festményeit, alkotó életének minden korszakából. Tanárok, szülők, és *több száz* diák hallgatta érezhető figyelemmel a megnyitó szavait képeiről, életútjáról. Több héten át az iskolában látható alkotások bizonyára sok diákban hagytak maradandó emléket, s tették fogékonyabbá őket a szépművészet iránt.

Gratulálunk ehhez a szép szándékú kezdeményezéshez, további tartalmas alkotó éveket kívánunk kedves diáktársunknak!

- **HARGITTAI EMIL** diáktársunk, a Kegyeleti Múzeum vezetője beszélt életpályájáról november 2-án este a Kossuth Rádió *Aranyemberek* c. műsorában. Élvezetes volt hallgatni emlékezését „szerelmes” városáról, Egerről, az iskolánkról, a diákeletről, kedves emlékű tanárainról, köztük vitéz *Rédey Gerő* görög tanáráról, *Varga Bennó* osztályfőnökeről, *Palos Bernardin* igazgatónkra. Beszéde nyomán, a Foglárban eltöltött diákévek színes képei is felvillantak. Tiszteletreméltó, igaz szavakat hallottunk „felnőtt” életéről is.

- **BARANKOVICS ISTVÁN** születésének 100. évfordulóján emlékező ünnepséget tartottak az iskola I. emeleti folyosóján levő emléktáblájánál december 9-én. Barankovics István (1906-1974) keresztény elkötelezettségű újságíró, politikus és gondolkodó volt, aki a keresztény értékek közéleti érvényesítését tartotta feladatának. Középiskoláját 1917–1925 években, az egri ciszterci gimnáziumban végezte. Az ünnepséget Diákszövetségünk, az iskola, a Barankovics Alapítvány, valamint a Kereszténydemokrata Néppárt Városi Szervezete rendezte. A köszöntő szavak után, melyet *dr. Molnár Miklós* diáktársunk, a Kereszténydemokrata Néppárt városi szervezetének elnöke mondott, Barankovics életútját *dr. Generál Veronika*, az intézetünk volt orvosa ismertette. *Halasi Alexandra* 9. E osztályos tanuló Ágoston Julián *Az egri várban* c. versét szavalta el. Az ünnepségen a diákságot egy kis kamarakórus képviselte. Dr. Pisákné Balogh Éva igazgatónő bejelentette, hogy az iskolában is megemlékeznek az intézet neves diájáról.

A CISZTERCI TANÁROK KÉPTÁRA sorozatban 7 igazgató és huszonegy tanár keretbe foglalt képe készül el, melyeket az iskola földszinti folyosóján, a Szt. Bernát Gimnázium zászlója körül (a „nagyudvar” bejáratával szemben, a sekrestye-ajtó mellett) helyezték el. Azoknak a tanároknak képeit – A3-as nagyságban, rövid életrajzzal – láthatjuk, akik a 20. században hosszabb időn keresztül működtek Egerben.

Igazgatók: *Szvorényi József* (1866–92), *Kassuba Domokos* (1892–1918), *Werner Adolf* (1918–24), *Kürti Menyhért* (1924–37), *Palos Bernardin* (1937–43), *Hegyí Kapisztrán* (1943–48), és *Ágoston Julián*, aki 1946–48 között volt az általános isk. igazgatója.

Tanárok: *Baghy Osvát*, *Baksa Kristóf*, *Erdélyi Guidó*, *Evetovics Kunó*, *Falubíró Győző*, *Hervay Levente*, *Károly (Peszszér) Asztrik*, *Kerekes Károly*, *Kovách Demjén*, *László Vince*, *Lékai Lajos*, *Pataki Vidor*, *Rássy Paulin*, *Richter Mátyás*, *Szalay Gábor*, *Tobákos Kilit*, *Unger Barnabás*, vitéz *Rédey Gerő*, *Tordai Ányos*, *Vajk (Wáger) Atanáz*, *Unger Barnabás*, *Varga Bennó*.

Képtár előállítási költségeihez a diákszövetség 200 000 Ft-tal járult hozzá. Az iskola földszintjén (a primusz bejárat oldalán) helyezték el a 1933–1949-es években érettségizettek tablóját is, melyek eredetileg a II. emeleti – rajzterem) – folyosón voltak.

A képeket a ciszterci alapító atyák– Szent Róbert, Szent Adalbert és Harding Szent István – emléknapiján, 2007. január 26-án tartott ünnepi műsor keretében „leplezték le”. (Bővebben a következő számunkban.)

MEGJELENT A 2005/06. TANÉVRŐL a *Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium* Évkönyve, – az iskola fennállásának 317. évében. Hagyományosan szép kiállításban igen sok – a címlapon templomunkat ábrázoló – képpel illusztrált beszámolót olvashatunk az iskola életéről, éves munkájáról és eredményeiről.

A GÁRDONYI GÉZA
CISZTERCI GIMNÁZIUM,
SZAKKÖZÉPISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

ÉVKÖNYVE

a 2005/2006. iskolai évről

Néhány fontosabb adat: A nappali tagozaton **794** diák **25** osztályban végezte tanulmányait, közülük egy-egy a nyolc osztályos évfolyam alsó négy osztályában. Arról is olvashattunk, hogy a 2006/07. tanévtől már 2 nyolc-osztályos évfolyam indul. A tanulók 24%-a lakik kollégiumban, bejáró 43% (!), helybeli 33%.

Részletes képet kapunk az érettségi vizsgákról is. Az idén sokat hallhattunk az emelt és középszintű érettségi-ről, iskolánkban tanulók többsége a középszintet választotta. A nappali tagozaton 4 osztályban 157 tanuló tett sikeres érettségit. Érdekes olvasmány az írásbeli érettségek anyaga.

Természetesen az Évkönyvben megtalálhatjuk az osztályok névsorát, a vidám osztályképeket. Az elért eredményekről – a mi időnkben „Érdemsorozat” címen szerepelt – ma már keveset tudhatunk, csak a kitűnő, ill. jeles előmenetelt **vastag-** és **dőlt** betűvel jelzik a névsorban.

Az iskolában 62 állandó, 12 óraadó tanár oktatja, a kollégiumban 5 nevelő tanár segíti a diákokat. Ezenkívül a két intézményben – az iskolában és a kollégiumban – a folyamatos munkát 28 egészségügyi, irodai és technikai dolgozó biztosítja.

A 256 oldalas évkönyvben megtalálhatjuk a tanév jelentősebb eseményeinek leírását. Bennünket talán jobban érdekelnek azok az oldalak, ahol az iskola múltjáról olvashatunk. Szívesen vettük az „Intézet története” c. – a mi időnkben is hasonló mondatokból épülő – írást: „*Alig szabadult fel Eger városa 1687 végén...*” Ez a történet már 1922 óta hagyományosan így kezdődik az évkönyvekben, de most tovább bővült az 1948–1997 közti időszak eseményeivel. Ez is a már 317 éves intézet múltjához tartozik, ezért jó, ha tudunk róla. Szívesen olvasnánk e majd fél évszázados időszaknak a történetéről egy bővebb, elemző tanulmányt is az eljövendő évkönyvek valamelyikében, az 1894–97 években Kassuba Domokos, az 1913/14-es értesítőben Nagy

Béni, vagy az 1941/42-i évkönyvben, kicsit líraibb hangnemű Ágoston Julián tanárok írásainak példájára.

Végül megtalálhatjuk a Ciszterci Diákszövetség beszámolóját is, benne az osztálytalálkozókon megjelentek névsorával.

Az Évkönyv szerkesztését *Kovács Ottó* tanár úr végezte, akinek nagy gonddal és mindenre kiterjedő figyelemmel végzett munkájáért mi is köszönetet mondunk .

(*Oláh Gyula*)

RENN OSZKÁR: AZ UTOLSÓ CSERKÉSZTÁBOR – (*Gyerekek és ifjak a múlt század derekán*) c. könyvének fűlszövegében írja diáktársunk: „*A gyermek- és ifjúkori élmények nagy része áthullik az emlékezet rostáján. Más része átalakulva, összekeveredve, esetenként időben és térben összemosódva, talán évtizedek múltán is emlékezetben marad*”. Közel harminc történetfüzért olvashatunk a 20. század közepéről diáktársunk legújabb könyvében, és vele együtt emlékezhetünk mi is, ha talán nem voltunk vele együtt a cserkész táborban, vagy nem egy időben ültünk az iskolapadokban ...

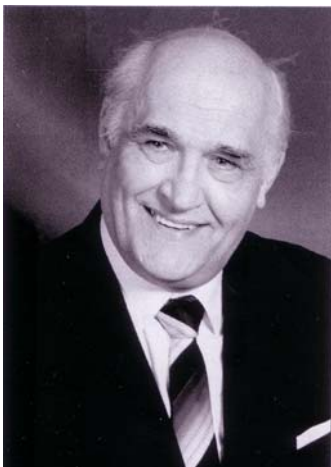
Azt gondolhatnánk, hogy egy mérnök ember számára csak egy jó kis kaland a tollforgatás, de akik régebben is találkozhattak kedves diáktársunk írásaival – már újságunkban is többször olvashattunk tőle – azok tudják, hogy ezek a szépen gördülő stílusban, pattogó párbeszédekkel és remek képalkotással tűzdelt hiteles történetek irodalmi élményt jelentenek. Várjuk, hogy „rostáján még több élmény is fennakadjon”...

O. Gy.

(*Gonda Könyvkiadó Eger, 2006., Á. n.*)

MARCZIS DEMETER OPERAÉNEKES diáktársunkat 75. születésnapja alkalmából a zenevilág sajtója számos cikkben méltatta, a rádióban zenés beszélgetéssel, felvételeinek másorra tűzésével köszöntötték. Sokan idézték könyvéből – *Életem az éneklés* – élete mottójának is tekinthető mondását: „Az éneklés az élet legnagyobb gyönyörűsége. Számomra mindenképpen, mert szeretek énekelni, és boldoggá tesz, ha ezzel másoknak is örömet szerzek. Az éneklés varázslat. Azon igyekszem, hogy közönségemet is bevonjam ennek a varázslatnak a bűvkörébe. Aki szépen énekel, az a hallgatóságnak szeretetet közvetít.”

Marczis Demeter

Egertől pár kilométerre fekvő Ostoroson született, s 1943 őszén iratkozott be az egri Szent Bernát Gimnáziumba. Énekesi pályájának indításához az első biztatást az ekkor már államosított, Gárdonyi Géza nevet viselő gimnáziumban kapta VI. osztályos korában (1948-ban), ugyanis a Zeneakadémiáról érkezett énektanár felfigyelt tanítványa szépen zengő basszusára. Érettségi után egyenes út vezetett a Zeneakadémiára, ahol még Kodály Zoltán elismerését is kiérdemelte. (A főiskola ének-tanszakának szolfézsversenyét megnyerve fogadta kegyeibe a nagy zeneszerző-zenetudós, majd később is figyelemmel kísérte pályafutását. Utoljára 1967 februárjában a Zeneakadémián, oratórium hangversenyén, Bach kantáta szólistájaként találkozott Kodály tanár úrral – olvassuk könyvében.)

A kitűnő diploma jutalmaként féléves olaszországi tanulmányutat nyert, ahol *Tito Schipa* tanította. A diplomázás után Pécsre vitt az útja, ahol a Nemzeti Színház opera-

Sarastro

társulatának alapító tagja, majd négy évig igazgatója lett. 1959 és 1988 között huszonkilenc éven át énekelt ebben a városban. Sokszor fellépett a budapesti Operaházban is, és számtalan külföldi meghívásnak tett eleget.

Az operairodalom legszebb – mintegy hatvan – basszus-bariton szerepeit adta elő. Adottsága és szerepformálási képessége a Mozart-operákban érvényesült legjobban. Az itthon játszott Mozart-darabok basszus és basszbariton szerepét mind elénekelte: *Ozmin*, *Sarastrót*, *Figarót*, *Don Giovannit*, *Leporellót*, *Don Alfonsót*. Kimagasló szerepe volt *II. Fülöp* Verdi Don Carlosában és *Falstaff* Nicolai: A windsori víg nők című operájában. A fentiekén kívül szólni kell a *Fidelio Roccojáról*, az *Aida Ramphisáról*, A sevillai borbély *Basiliójáról*, a *Cianni Schicchi* címszerepéről, *Faust Mefistójáról* és *Tiborc*, *Kékszakállú*, *Háry János* magyar szerepekről. (Emlékezetes marad diáktársai számára, amikor a váci látogatásunkkor a Karolina kápolnában *Sarastro* áriáját „élőben” is élvezhettük.) *Sarastro*, *Rocco*, *II. Fülöp*, *Sparafucile*, *Kékszakállú* és *Zsupán* szerepeivel Ausztria, Németország, Svájc, Jugoszlávia, Ukrajna és Románia színpadain is fellépett.

Az operairodalom mellett mintegy negyven oratórium szólistájaként is fellépett. Szinte természetes, hogy Mozart művei e műfajban is közel álltak szívéhez. *Requiem*-jének basszus szólóját 1963–1988 között tizenöt ízben is előadta – írja könyvében. Igazán imponáló sorozat! Beethoven IX. szimfóniájának, Liszt miséinek, Händel, J. S. Bach, Haydn, Verdi, Rossini, Bartók és Kodály oratóriumainak basszus szólóit is énekelte. Külföldi oratórium előadásai Ausztria, Franciaország, Finnország, Jugoszlávia hangversenytermeiben voltak. A dalirodalom nagy részét elénekelte: Schubert-, Schumann ciklusokat, számtalan Brahms- és Liszt-dalt, még több Musszorgszkijt és Kodályt.

Televízióban és a rádióban is sokszor láthattuk, hallhattuk, nemcsak klasszikus szerepekben, hanem operett és nótaénekesként is, de mindig megfelelő izléssel és igényességgel.

Sok elismerésben is volt része, elnyerte 1965-ben a Liszt-, 1973-ban Pécs város nívódíját, 1974-ben Érdemes művész címet, 1979-ben Pro Teatro-, 1981-ben Janus Pannonius-díjat. 1990-ben a Pécsi Nemzeti Színház örökös tagja lett, 1992-ben adományozták részére a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje kitüntetést. 2002-ben szülőfaluja „Ostoros község Díszpolgára” címet adományozta részére. 2003-ban „Heves megyéért” kitüntető díjban részesült, 2004-ben Budapest, V. kerületétől pedig „Belváros-Lipótváros Díszpolgára” címet nyerte el.

Gyönyörű életpálya, s még hetvenöt évesen sem pihen, „kormos” basszusa ma is sok örömet szerez hallgatóinak. További szép, sikeres szerepeket kívánunk kedves diáktársunknak, akit szíve-lelke köt az egri ciszterci diákok közösségéhez. *Ad multos annos!*

• **CSIKVÁRY ISTVÁN** diáktársunknak igen megtisztelő kitüntetést adományozott a köztársaság elnöke. Az 1956. évi forradalom és szabadságharc idején tanúsított magatartása, továbbá a németországi magyarság érdekében a magyar-német kapcsolatok fejlesztésében végzett tevékenysége elismeréseként a *MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE* kitüntetést kapta. Az 1956 után külföldre emigrált magyar diákok megsegítése érdekében a legaktívabb németországi diákszövetségi vezetők közé tartozott. A rendszerváltozás után pedig szülőfalujában, Lovasberényben is folytatta a közösségért végzett munkáját. Szeretettel gratulálunk kedves diáktársunknak!

• **KÖSZÖNET A NAGYLELKŰ ADOMÁNYOKÉRT!** – Diákszövetségünket az alábbi diáktársunk támogatta adományukkal: *Gödl Károly* (1949) Höhr-Grenzhausen, Németország – 10 000 Ft, *dr. Tóth Sándor* (1935) Gödöllő – 20 000 Ft, *Kádár István* (1948) Terra Linda, Egyesült Államok – 15 000 Ft, *Mohi Sándor* (1946) Schweinfurt, Németország – 50 euró, *N.N.* Franciaország – 50 euró, *Faluhelyi (Fischer) János* (1934) Wiesbaden, Németország – 100 euró.

- **SZÉKELY GYÖRGY** Széchenyi-díjas, akadémikus, professor emeritus diáktársunk év végén *Tankó Béla*-díjban részesült. (A debreceni orvosegyetem biokémiai intézetét megalapító tudósról elnevezett kitüntetést azok kapják meg, akik kiemelkedő eredményeikkel nemzetközi tekintélyt vívtak ki, és öregbítették a debreceni egyetem jó hírét.) Székely György a központi idegrendszer struktúrája és funkciója közötti viszony elemzésekor állította fel azt a hipotézist, hogy az agy szerkezete a funkciók változása függvényében folyamatosan módosul. Feltevését a '90-es évek elején néhány agyterületre vonatkozóan bizonyította is. Ezzel jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a központi idegrendszer működését egyszerű inger-válasz reakciókon alapuló funkcióként felfogó, több mint százéves tudományos tételt megkérdőjelezzék. *(Magyar Nemzet 2006. január 17.)*

Mi is szeretettel gratulálunk a fiatalos munkabírását máig őrző kedves diáktársunknak.

H A L O T T A I N K

Dr. Nagy Menyhért Mójzes OCist

(1927–2007)

Elhunyt dr. Nagy Menyhért Mójzes atya, ciszterci szerzetes. Nagy türelemmel viselt hosszú betegsége után a székesfehérvári Papi Otthonban nem sokkal 80. születésnapja után, 2006. január 22-én érte a halál. Mójzes atya 1998 szeptemberétől 2002 júliusig mint a rendházfőnök, a Szent Erzsébet Kollégium igazgatója élt Egerben. Nagy lendülettel és energiával folytatta a Rendház – a Szent Erzsébet Kollégium – felújítását. Láthattuk, hogyan újult meg az elhanyagolt Szent Bernát kert, és a Szent Bernát szobor is visszakerült 50 éves száműzetése után a helyére. Támogatva az öregdiákok törekvését, segítségével a nyolcosztályos oktatás is újraindult a gimnáziumban. Habár már nem tanított az iskolánkban, de benne tudós tanáraink utódját is láttuk. Közvetlen kapcsolatot alakított ki a misére járó hívekkel, látogatta a beteget, igazi közösséget teremtett. Részesévé vált Eger kulturális életének, személyében érezhettük a ciszterciek újbóli jelenlétét, így látták ezt a város lakói is, hiszen a fertálymesteri testület tagjai közé választotta. Az öregdiákok nagy szeretettel vették körül, a rendházban mindig élvezhették vendégszeretetét. Egykori tanárainkra emlékeztető mosolygós képe marad meg bennünk. *Requiescat in pace!*

Mójzes atya 1927. január 5-én a bukovinai Hadikfalván született, ötödikként a tizenhárom gyerekes családban. Középiskoláját Erdélyben, Bácskában, majd Baján, a III. Béla gimnáziumban végezte. 1948. augusztus 29-én lépett a Ciszterci Rendbe. Szétszórátáskor, 1950 szeptemberében hagyta el Magyarországot. Teológiai tanulmányait Rómában folytatta, majd az Egyesült Államok-beli Spring Bank-ben fejezte be. Itt szentelték pappá 1953. augusztus 30-án. 1956-ban a Milwaukee Egyetemen francia nyelvből középiskolai tanári oklevelet szerzett. 1958-ban a kanadai Québec-ben doktorált, disszertációját Paul Claudelről, a XX. század egyik legnagyobb francia írójáról készítette. 1958-tól 1996-ig a Dallas-i Katolikus Egyetem tanára. 1971-ben egy francia és angol nyelvű nemzetközi folyóiratot (*Claudel Studies*) alapított, melyből több mint, huszonhat kötetet jelentetett meg. Ezt a munkát 1996 utáni hazatelepedése után Magyarországon is folytatta. Itthon 1996–1998 között Székesfehérváron a visszakapott ciszterci gimnáziumban hittanárként, 1998–2002 között az Egerben kollégiumi igazgatóként, 2002 júliusától pedig ismét Székesfehérvárott kiségitő lelkészként tevékenykedett. 2003 novemberétől 2006 júniusáig ismét Dallasban súlyos betegen, majd újból itthon, Budapesten, Hévízen és a székesfehérvári Papi Otthonban kereste a gyógyulást. 2007. január 30-án a zirci temető ciszterci sírkertjében helyezik örök nyugalomra.

Elhunyt **Horváth István Mihály** OCist. ny. plébános életének 85. évében.

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Dr. Kaposi Pál (1942) – Budapest **Jeszenszky István** (1936) – Füzesabony
Dr. Borbíró László (1941) – Budapest **Cserniczky Dénes** (1945) – Eger

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál *Homonnay József*, 3300 Eger, *Tittel Pál* u. 6. fsz. 2. tel.: (36) 413 482 ill. *Oláh Gyula*, 1114 Budapest, *Bartók Béla* út 25. III. 5/A tel.: (1) 386 2295 vagy E-mail: olah@hbc.hu – címére.

A „HÍREK a GÁRDONYI-ból” lapjait Kovács Ottó tanár úr készítette.

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
Megjelenik ez évben Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.

Felelős szerkesztő: *Oláh Gyula*
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.